

ความร่วมมือในการดำเนินงานวิชาการของ โรงเรียนประถมศึกษา

สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ปริญญานิพนธ์

ของ

เครือวัลย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา

- 3 ก.ย. 2536

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา

กันยายน 2535

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้นิยามบริษัทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
การบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
รศ.กาญจนา ศรีภานสินธุ์

..... กรรมการ
(ผศ.ดร.สุนันท์ คลิโกศล)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
รศ.กาญจนา ศรีภานสินธุ์

..... กรรมการ
(ผศ.ดร.สุนันท์ คลิโกศล)

..... กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผศ.สุกัญญา ตียะสุวรรณ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับบริษัทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ฉมพร บัวทอง)

วันที่ ...11... เดือน ...กันยายน... พ.ศ. ...๒๕๖๕...

ประกาศขอบคุณ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลง ได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงยิ่งของท่าน รองศาสตราจารย์ กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ ศลโกสุม กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุกัญญา ดิยะสุวรรณ กรรมการสอบปากเปล่า ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ สุทธิรัตน์ นิมพงศ์ อาจารย์ชโลมใจ ภิงคารวัฒน์ อาจารย์สุชแก้ว คำสอน อาจารย์จินตนา ธนวิบูลย์ชัย อาจารย์รังสรรค์ มณีเล็ก และ อาจารย์อนุวัฒน์ คุณแก้ว ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือและให้คำแนะนำในการทำวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอทุกอำเภอ กลุ่มประชากรทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียน ประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี ขอขอบคุณ อาจารย์ประसार รุ่งเรืองวงศ์ ที่ให้การสนับสนุนแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

ขอขอบคุณ คุณติลก นพวงศ์ ณ อยุธยา ที่ส่งเสริมและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย

คุณคำอ้นพิงมี จากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา ครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ช่วยเหลือสนับสนุนและให้การศึกษาแก่ผู้วิจัย

เครือวัลย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	การประถมศึกษาและการศึกษาภาคบังคับ	7
	โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	10
	เหตุผลและความจำเป็นในการดำเนินงานขยายโครงการทางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	11
	การดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	14
	การมัธยมศึกษา	17
	จุดมุ่งหมายของการมัธยมศึกษา	18
	หน้าที่ของโรงเรียนมัธยมศึกษา	20
	งานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา	22
	ขอบข่ายของงานวิชาการในโรงเรียน	23
	หลักสูตร	25
	ความหมายของหลักสูตร	25
	หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นที่ใช้ในปัจจุบัน	26
	การเรียนการสอน	30

การจัดการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น	
พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)	32
สื่อการเรียนการสอน	34
ประเภทของสื่อการเรียนการสอน	35
บทบาทของครูในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน	38
การวัดและประเมินผลการศึกษา	39
การนิเทศการศึกษา	45
จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา	46
ลักษณะงานนิเทศการศึกษา	47
กระบวนการนิเทศการศึกษา	49
วิธีการนิเทศการศึกษา	50
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	54
 3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	57
ประชากร	57
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	59
การสร้างเครื่องมือ	59
การเก็บรวบรวมข้อมูล	62
การจัดกระทำข้อมูล	63
การวิเคราะห์ข้อมูล	63
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	63
 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	66
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	91
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	91
ประชากรที่ใช้ในการศึกษา	91
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	91
การวิเคราะห์ข้อมูล	92
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	93
อภิปรายผล	94
ข้อเสนอแนะ	103
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป	105
บรรณานุกรม	106
ภาคผนวก	113
ประวัติย่อของผู้วิจัย	130

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนประชากรเป็นรายอำเภอ	58
2 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่ง	67
3 แสดงความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็น ของกลุ่มประชากรในแต่ละด้าน	68
4 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มประชากรเกี่ยวกับความพร้อมในการดำเนินงาน วิชาการของโรงเรียนด้านหลักสูตร	70
5 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มประชากรเกี่ยวกับความพร้อมในการดำเนินงาน วิชาการด้านการเรียนการสอน	73
6 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มประชากรเกี่ยวกับความพร้อมในการดำเนินงาน วิชาการด้านสื่อการเรียนการสอน	76
7 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มประชากรเกี่ยวกับความพร้อมในการดำเนินงาน วิชาการด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา	79
8 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มประชากรเกี่ยวกับความพร้อมในการดำเนินงาน วิชาการด้านการนิเทศการศึกษา	83
9 แสดงการจัดลำดับความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนทั้ง 5 ด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน	88
10 แสดงการจัดลำดับความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนทั้ง 5 ด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน	89
11 แสดงการจัดลำดับความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนทั้ง 5 ด้านตามความคิดเห็นของครูผู้สอน	90

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนให้ก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน เช่นในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม การศึกษาขั้นพื้นฐานของชนในชาติจึงเป็นเรื่องสำคัญอันดับแรกที่รัฐจะต้องดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จ และพยายามขยายขอบเขตให้ได้มากยิ่งขึ้นเมื่อถึงคราวจำเป็นหรือเมื่อมีโอกาสจะทำได้ (วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 2532 : 2) ดังที่รัฐบาลได้ระบุในนโยบายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ไว้ว่า "เร่งรัดจัดการศึกษา การพัฒนาบุคคล และให้สัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการพัฒนาชนบทของประเทศ" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2531 : 9)

ประเทศไทยได้เริ่มก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วทั้งในด้านธุรกิจการค้า และการอุตสาหกรรมในช่วง 4 - 5 ปีที่ผ่านมา โดยความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทำให้สภาพสังคมและเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปดังจะเห็นได้ว่าวิถีการดำรงชีวิตของคนในชนบทส่วนใหญ่ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นการดำเนินชีวิตแบบสังคมเมืองมากขึ้น ด้วยระบบการติดต่อสื่อสารและการคมนาคมขนส่งที่รวดเร็วทั่วถึง ตลอดจนความก้าวหน้าในด้านที่อยู่อาศัยที่จำเป็นจะต้องมีเครื่องอำนวยความสะดวกอย่างหลากหลายเพื่อไว้รับกับการเปลี่ยนแปลงอาชีพจากเกษตรกรรมไปสู่อาชีพอุตสาหกรรม และการบริการได้มากขึ้น และการที่คนไทยเราเริ่มมีอาชีพแบบใหม่ที่ต้องทำงานเฉพาะอย่างจำเจ รวมทั้งการต้องอพยพจากสังคมชนบทมาอยู่ในสังคมเมืองที่แออัดและมีการแข่งขันกัน ทำให้การประพฤติปฏิบัติตามวัฒนธรรมชนบทประเพณี รวมทั้งกิจกรรมทางศาสนาของคนมีน้อยลง ความมีน้ำใจความช่วยเหลือเกื้อกูล การให้อภัยต่อกันลดลงทำให้ดูเหมือนว่าคุณธรรมและจริยธรรมของคนเสื่อมถอยลง ดังจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดผลกระทบอย่างแรงต่อการดำรงชีวิตความเป็นอยู่และคุณธรรมของคนทั่วไปเป็นอย่างมาก (สำเนียง สร้อยนาคพงษ์. 2533 : 5 - 6) และทำให้การจัดการศึกษาของประเทศไทย

ในปัจจุบันซึ่งรัฐได้กำหนดการศึกษาภาคบังคับเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นั้นไม่เป็นการเพียงพอแล้วสำหรับประชาชนในยุคใหม่ที่มีชีวิตอยู่ในสังคม ซึ่งกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในปัจจุบันนี้อารยประเทศที่พัฒนาเป็นประเทศอุตสาหกรรมประชาชนส่วนใหญ่ของเขาจะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 9 ปี สำหรับประเทศไทยเราเท่าที่ผ่านมาจะเห็นว่าเด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 11 - 12 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่ยังไม่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานตามที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ เนื่องจากขัดกับหลักสากลว่าด้วยสิทธิในการใช้แรงงานเด็ก ดังนั้นอดีตนายกรัฐมนตรีนายพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ จึงได้แถลงนโยบายด้านการศึกษาต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2531 ไว้ว่า "รัฐบาลจะเร่งรัดการส่งเสริมอนุบาลชนบทและขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาให้แก่เด็ก ๆ เพิ่มขึ้น โดยจะจัดควบคู่ไปกับการศึกษาภาคบังคับและการเตรียมพื้นฐานอาชีพให้กับนักเรียนทุกระดับเพื่อแก้ปัญหาการว่างงาน ตลอดจนส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรมและวินัยของนักเรียน และคนในชาติเป็นพิเศษ" ซึ่งแสดงว่ารัฐได้มองเห็นความจำเป็นจะต้องพิจารณาขยายการศึกษาภาคบังคับออกไปอีก เพื่อให้ประชาชนมีพื้นฐานความรู้เพียงพอที่จะดำรงชีวิตของตนอยู่ได้ตามสมควรในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยนโยบายดังกล่าวรัฐจึงได้จัดให้มีการประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อร่วมกันพิจารณาแนวทางในการขยายการศึกษาภาคบังคับ เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2533 โดยมีอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลเอกมานะ รัตนโกเศศ) เป็นประธาน ซึ่งผลการประชุมกระทรวงศึกษาธิการมีมติให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติขยายการศึกษาภาคบังคับเพิ่มขึ้นอีก 3 ปี เพื่อยกระดับความรู้พื้นฐานของประชาชนให้สูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2533 : 4) โดยในปีการศึกษา 2533 กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการจัดโครงการนำร่องเพื่อทดลองขยายการศึกษาภาคบังคับในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติในจังหวัดต่าง ๆ จำนวน 119 โรงเรียน และในปีการศึกษา 2534 ได้จัดเพิ่มขึ้นเป็น 216 โรงเรียน ซึ่งภายหลังจากที่ได้ดำเนินการโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับไปได้เพียงปีเดียวก็ปรากฏว่าโครงการนี้เป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่นชนบท เพราะผลของโครงการดังกล่าวได้ช่วยให้เด็กนักเรียนที่เคยขาดสถานที่เรียนได้มีโรงเรียนศึกษาต่อเพิ่มขึ้น ดังนั้นเพื่อเป็นการสนองต่อความต้องการทางการศึกษาของประชาชนในท้องถิ่นชนบท สำนักงานคณะกรรมการ

การประถมศึกษาแห่งชาติจึงได้แจ้งให้โรงเรียนในสังกัดที่มีความพร้อมทำการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในปีการศึกษา 2534 เพิ่มขึ้นอีก 1,000 โรงเรียน (หนังสือที่ ศธ 1405/10770 ลงวันที่ 20 มีนาคม 2534) โดยใช้ชื่อโครงการนี้ว่า "โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน" แต่ปรากฏว่ามีโรงเรียนที่มีความพร้อมขอเปิดดำเนินการถึง 1,150 โรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจึงอนุมัติให้เปิดดำเนินการได้ทั้ง 1,150 โรงเรียน

ในการเพิ่มโรงเรียนในโครงการอีก 1,150 โรงเรียนในปีการศึกษา 2534 นี้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดเข้าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ด้วย จำนวน 15 โรงเรียน รวมกับโรงเรียนที่เข้าโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับในปีการศึกษา 2533 อีก 1 โรงเรียน และปีการศึกษา 2534 อีก 2 โรงเรียน รวมเป็น 18 โรงเรียน ในการขยายงานดังกล่าวนี้ปรากฏว่าโรงเรียนต่าง ๆ ประสบปัญหาในเรื่องการดำเนินงานวิชาการเป็นอย่างมาก เพราะเป็นโรงเรียนที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของเนื้อหาวิชาจากกลุ่มประสบการณ์มาเป็นรายวิชา ทำให้ประสบปัญหาในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลเป็นอย่างมาก ซึ่งในการจัดการศึกษาทุกระดับงานด้านวิชาการเป็นงานที่มีผลอย่างสำคัญในการเสริมสร้างหรือพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและในการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างมีคุณภาพทั้งในด้านชีวิตส่วนตัว ในงานอาชีพ งานสังคม ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอซึ่งรับผิดชอบการนิเทศงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวังน้อย ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจากการนิเทศได้พบว่าโรงเรียนต่าง ๆ ได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือในการดำเนินงานวิชาการในส่วนที่เกี่ยวกับการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานหลายประการ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความร่วมมือในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาลงกัตสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน ให้ประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนให้ได้มากที่สุดต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ได้ดำเนินการโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน
2. เพื่อจัดอันดับความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการ 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการให้ความช่วยเหลือให้โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความพร้อมในการดำเนินงานด้านวิชาการได้ตรงกับสภาพความต้องการของโรงเรียนอันจะมีผลทำให้บุคลากรของโรงเรียนสามารถพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้อย่างแท้จริง

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 18 โรงเรียน โดยมุ่งศึกษาเฉพาะความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการ 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา

2. ประชากร

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่เริ่มดำเนินโครงการดังกล่าวในปีการศึกษา 2533 และปีการศึกษา 2534 จำนวน 18 คน

2.2 ครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนที่เริ่มดำเนินโครงการดังกล่าวในปีการศึกษา 2533 และปีการศึกษา 2534 จำนวน 122 คน รวมประชากร 140 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของประชากรทั้งสองฝ่าย คือ

3.1.1 ตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน

3.1.2 ตำแหน่งครูผู้สอน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานใน 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานหมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ได้ดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในปีการศึกษา 2533 และ 2534

2. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึงผู้ดำรงตำแหน่งครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบงานทุก ๆ ด้านโดยเฉพาะงานด้านวิชาการตามโครงการนี้

3. ครูผู้สอน หมายถึงข้าราชการครูผู้ปฏิบัติงานการสอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. ความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการ หมายถึงการที่โรงเรียนมีทรัพยากร สำหรับใช้ในการดำเนินงานวิชาการทุกด้านอย่างเพียงพอและมีคุณภาพอันจะมีผลทำให้ โรงเรียนสามารถดำเนินงานวิชาการทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อ การเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา เป็น ไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. หลักสูตร หมายถึงบรรดาประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้แก่นักเรียนในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นให้สอดคล้องกับหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง และกิจกรรม ของ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

6. การเรียนการสอน หมายถึงการดำเนินการของครูในการพัฒนานักเรียนให้ เกิดคุณสมบัติที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ด้วยเทคนิควิธีการที่เหมาะสม โดยเน้นการเรียนการสอน เชิงกระบวนการ

7. สื่อการเรียนการสอน หมายถึงวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องมือประกอบ การเรียนการสอนสำหรับให้ครูได้ใช้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า ตลอดจนทรัพยากรในห้องถื่น ที่นำมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน

8. การวัดและประเมินผลการศึกษา หมายถึงการจัดดำเนินการวัดและประเมิน ผลการเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และการส่งเสริมให้ ครูนำผลการสอบมาปรับปรุงการเรียนการสอน

9. การนิเทศการศึกษา หมายถึงความพยายามที่จะส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียน ร่วมมือกันพัฒนาการเรียนการสอน และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของครูด้วย วิธีการต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของหลักสูตร

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำเสนอในบทนี้เรียงตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. การประถมศึกษาและการศึกษาภาคบังคับ
2. โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เหตุผลและความจำเป็นในการดำเนินงานขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. การประถมศึกษาและโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
5. การดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. การมัธยมศึกษา
7. งานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา
 - 7.1 ด้านหลักสูตร
 - 7.2 ด้านการเรียนการสอน
 - 7.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน
 - 7.4 ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา
 - 7.5 ด้านการนิเทศการศึกษา
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประถมศึกษาและการศึกษาภาคบังคับ

การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานและให้คงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ มีความสามารถประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถได้และสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520. 2520: 10 - 11) ดังนั้น หน้าที่ของโรงเรียนประถมศึกษาควรมีหน้าที่รับผิดชอบจัดประสบการณ์ทักษะ

เบื้องต้นให้แก่เด็ก โดยดำเนินการตามจุดหมายของการประถมศึกษาดังนี้ (หน่วยศึกษานิเทศก์
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534 : 6 - 7)

1. มีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ คงสภาพอ่านออก เขียนได้ และคำนวณได้
2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติแวดล้อม และความเปลี่ยนแปลง

ทางสังคม

3. สามารถปฏิบัติตนในการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและครอบครัว
4. สามารถวิเคราะห์สาเหตุและเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง

และครอบครัวได้อย่างมีเหตุผล

5. มีความภูมิใจในความเป็นไทย มีนิสัยไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และอยู่
ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

6. มีนิสัยรักการอ่านและใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ

7. มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงาน มีนิสัยรักการทำงาน และสามารถ
ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

8. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมในบ้านและ
ชุมชน สามารถปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของสังคม ตลอดจนอนุรักษ์
และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ศิลปะ วัฒนธรรมในชุมชนรอบ ๆ บ้าน

การจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ได้จัดเป็นระบบ 6:3:3
คือในระบบประถมศึกษาใช้เวลาเรียน 6 ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใช้เวลาเรียน 3 ปี และ
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายใช้เวลาเรียน 3 ปี ระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับที่ทุก
คนต้องเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 แล้ว ก็นับว่าพ้นเกณฑ์บังคับ

การศึกษาภาคบังคับตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ กำหนดไว้ว่าการศึกษภาค
บังคับ ได้แก่ การศึกษาที่มีกฎหมายบังคับให้ทุกคนเรียนอยู่ในโรงเรียนจนกว่าจะพ้นเกณฑ์
บังคับการกำหนดอายุเข้าเกณฑ์การศึกษภาคบังคับไม่ได้กำหนดอายุที่ตายตัวไว้อย่างแต่ก่อน
เพราะต้องเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นในแต่ละแห่งกำหนดขึ้นเอง เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
และความพร้อมของเด็กในแต่ละท้องถิ่น แต่ต้องไม่บังคับเข้าเรียนก่อนอายุครบ 6 ปีบริบูรณ์

เพื่อให้การจัดการประถมศึกษาสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 และระบบการบริหารงาน รัฐบาลจึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม เป็นต้นไป

พระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 บังคับใช้ 1 ตุลาคม 2523 มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ผู้ปกครองต้องส่งเด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่แปด เข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาจนย่างเข้าปีที่สิบห้า เว้นแต่เป็นผู้สอบได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ หรือหลักสูตรอื่นที่กระทรวงศึกษาเทียบเท่า

2. การส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา นักเรียนต้องไม่ขาดเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือปราศจากเหตุผลอันสมควรเกินเจ็ดวันในหนึ่งเดือน

3. ในกรณีที่เป็นการสมควร คณะกรรมการการศึกษาจังหวัดมีอำนาจกำหนดให้ผู้ปกครองเด็กในท้องที่ใดในเขตจังหวัดส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา เมื่อเด็กมีอายุต่ำกว่าหรือมีอายุสูงกว่าแปดปีก็ได้ การนับอายุให้นับตามปฏิทิน

4. ในเดือนธันวาคมของทุกปี ให้คณะกรรมการการศึกษาอำเภอ หรือกิ่งอำเภอประกาศรายละเอียดเกี่ยวกับการส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาให้ผู้ปกครองทราบ

5. เมื่อผู้ปกครองร้องขอ คณะกรรมการการศึกษาอำเภอหรือกิ่งอำเภอมีอำนาจยกเว้นเด็กที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ ไม่ต้องเข้าเรียน คือ

5.1 มีความบกพร่องทางด้านร่างกายและจิตใจ

5.2 เป็นโรคติดต่อกตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

5.3 ต้องหาเลี้ยงผู้ปกครองซึ่งทุพพลภาพ ไม่มีหนทางหาเลี้ยงชีพและไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดูแทน แต่หากผู้ปกครองที่ทุพพลภาพส่งเด็กเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาพร้อมกันหลายคน ให้ยกเว้นเพียงหนึ่งคน

5.4 มีความจำเป็นอย่างอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

6. ถ้าผู้ปกครองไม่ส่งเด็กที่มีอายุครบเกณฑ์เข้าเรียนตามที่กฎหมายกำหนด ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท

7. ถ้าห้องที่ใดไม่พร้อมที่จะจัดการศึกษาภาคบังคับถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ให้คณะกรรมการการศึกษาจังหวัดประกาศผ่อนผันเป็นปี ๆ ไป และให้ถือว่าเด็กซึ่งเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในท้องถิ่นนั้นพ้นเกณฑ์บังคับไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2532 : 111 - 112)

โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำแผนงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามเจตนารมณ์และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้สนใจ และนักเรียนที่จบการศึกษาภาคบังคับจากโรงเรียนประถมศึกษาบางส่วนที่ขาดโอกาสที่จะศึกษาต่อ อันเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น ความห่างไกลจากสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ความยากจน ความจำเป็นในการดำรงชีวิตที่จะต้องออกไปประกอบอาชีพช่วยเหลือบิดามารดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนที่จบการศึกษาภาคบังคับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ยังขาดความพร้อมทั้งด้านวุฒิ ทักษะที่จะออกไปประกอบอาชีพ หรือเข้าสู่ตลาดแรงงาน ได้มีโอกาสศึกษาต่อเพื่อให้ได้ฝึกฝนเรียนรู้เพิ่มเติมตามความถนัด ความสนใจ ความจำเป็น และต้องการอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและชุมชนในสังคมชนบท โดยกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายการดำเนินงานไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 8 - 11)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อยกระดับความรู้ขั้นพื้นฐานให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาได้เรียนรู้สูงขึ้นถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อปูพื้นฐานการดำเนินงานขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี
3. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ และมีโอกาสพัฒนาทักษะในวิชาชีพที่ตนมีความถนัดและสนใจสำหรับการดำรงชีวิตที่ดีต่อไป

เหตุผลและความจำเป็นในการดำเนินงานขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป็นที่ยอมรับว่าการพัฒนาการศึกษา การพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคมมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด การพัฒนาการศึกษาทำให้คนมีความรู้ ทักษะ ความสามารถสูงขึ้น และนำความรู้ไปพัฒนาเศรษฐกิจสังคมให้ก้าวหน้าไปด้วย ในทางกลับกันหากเศรษฐกิจและสังคมมีการพัฒนาก้าวหน้าไปมาก ๆ ระบบการศึกษาก็จะต้องเตรียมมวลชนโดยเฉพาะเยาวชนให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น

ปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มีความซับซ้อนและก้าวหน้าขึ้นเป็นอย่างมาก ทำให้นักวิชาการและผู้บริหารการศึกษาระดับสูงมองเห็นว่าการศึกษาระดับพื้นฐาน 6 ปี ในระดับประถมศึกษาไม่เพียงพอที่จะตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ ประกอบกับช่วงอายุของนักเรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งยังเล็กเกินไปเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาเยาวชนให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กล่าวคือการพึ่งตนเอง การมีความรู้พื้นฐานที่เพียงพอในการทำงานอาชีพและการครองตนอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ตลอดจนการเป็นแรงงานที่มีคุณภาพสามารถปรับตัวให้ทันกับความก้าวหน้า ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีได้ และเมื่อพิจารณาถึงอัตราการศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาปกติที่ใช้ในการพัฒนาเยาวชนที่ได้ดำเนินการอยู่แล้ว พบว่ายังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด กล่าวคือปัจจุบันมีนักเรียนศึกษาต่อเพียงร้อยละ 44.98 เท่านั้น ยังมีเยาวชนกลุ่มเป้าหมายอีกเกินกว่าร้อยละ 50 คิดเป็นจำนวนนักเรียนปีละกว่า 500,000 คนที่ต้องได้รับการพัฒนาโดยรูปแบบที่เหมาะสมอื่น ๆ

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว และตระหนักว่าการส่งเสริมให้เยาวชนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานสูงขึ้น เป็นภารกิจที่จำเป็นและเร่งด่วน จึงกำหนดนโยบายให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดำเนินงานโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับเพิ่มขึ้นอีก 3 ปี เริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 - 2534 มีโรงเรียนที่เข้าโครงการจำนวนทั้งสิ้น 216 โรง ต่อมาในปีการศึกษา 2534

กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับนโยบายเพื่อขยายการดำเนินงานให้กว้างขวางยิ่งขึ้น จึงเสนอ
ขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรีดำเนินการโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้รับ
การอนุมัติตามที่เสนอ จึงได้มีโรงเรียนเปิดสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มอีก
1,150 โรงเรียน และประมาณการว่าจะเปิดสอนเพิ่มขึ้นปีละ 1,000 โรงเรียน ดังนั้นเมื่อถึงปี
การศึกษา 2539 คาดว่าจะมีโรงเรียนเปิดสอนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นรวมทั้งสิ้น ประมาณ
4,500 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2535 : 1)

เป้าหมายของการดำเนินงาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดำเนินงานโครงการนำร่อง
ขยายโอกาสการศึกษาก่อนบังคับเพิ่มอีก 3 ปี โดยเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 - 2534
มีโรงเรียนที่เข้าโครงการจำนวนทั้งสิ้น 216 โรงเรียน ต่อมาในปีการศึกษา 2534
กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับนโยบายเพื่อขยายการดำเนินงานให้กว้างขวางยิ่งขึ้น จึงเสนอ
ขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรีดำเนินการโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานและได้รับการ
อนุมัติตามที่เสนอ จึงได้มีโรงเรียนประถมศึกษาเปิดสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่ม
อีก 1,150 โรงเรียน และประมาณการว่าจะเปิดสอนเพิ่มขึ้นอีกปีละ 1,000 โรงเรียน ดังนั้น
เมื่อถึงปีการศึกษา 2539 อันเป็นปีสิ้นสุดของแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 คาดว่าจะมี
โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เปิดสอนหลักสูตร
มัธยมศึกษาตอนต้น รวมทั้งสิ้น 4,500 โรงเรียน

แนวการดำเนินโครงการของหน่วยงานการประถมศึกษาในระดับต่าง ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดแนวการดำเนินงาน
โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านการจัดและบริหารโครงการ ซึ่งเป็น
บทบาทและภาระหน้าที่ของหน่วยงานในสังกัดแต่ละระดับ สรุปได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการ
การการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 12 - 15)

1. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ให้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อดำเนินการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยพิจารณาจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ในด้านการคัดเลือกโรงเรียน ด้านจัดหาวัสดุครุภัณฑ์ ด้านวิชาการ และด้านประชาสัมพันธ์ รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานในระดับนโยบาย และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายในกระทรวงศึกษาธิการ

2. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

ให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการระดับจังหวัด เพื่อพิจารณาดำเนินงานและแก้ปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนประสานงานกับคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรมจังหวัด โดยมีศูนย์อำนวยการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รับผิดชอบงานการวางแผน การบริหาร งานงบประมาณ งานบุคลากร งานธุรการสารบรรณต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขยายโอกาสทางการศึกษาทุกด้าน ส่วนงานด้านวิชาการและงานนิเทศการศึกษาให้ดำเนินการร่วมกับศึกษานิเทศก์

3. สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ

ให้ดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานระดับอำเภอ โดยมีศูนย์อำนวยการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รับผิดชอบการดำเนินงานและประสานงานการดำเนินงานกับระดับจังหวัด และโรงเรียน ส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนในการเตรียมการดำเนินงานในด้านวัสดุอุปกรณ์ และงานวิชาการตลอดจนการนิเทศติดตามผล

4. โรงเรียนในโครงการ

ให้ดำเนินการเกี่ยวกับการรับนโยบายและแนวทางการดำเนินงานจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ กับดำเนินการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น อาคารสถานที่ สักรวจความต้องการและความสนใจของนักเรียนและผู้ปกครอง การวางแผนการเรียนการสอน การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียน รวมทั้งรายงานความก้าวหน้าและผลการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ให้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอทราบ

การดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการขยายโครงการทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ให้เป็นไปตามนโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 20 - 2)

การจัดตั้งเรียนและการเปิดรับนักเรียน

1. โรงเรียนที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 จำนวน 119 โรงเรียน ให้เปิดทำการสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวนไม่เกิน 2 ห้องเรียน นักเรียนห้องเรียนละ 40 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 - 3 จำนวนนักเรียน/ห้องเรียน ตามที่เลื่อนชั้นมาจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2
2. โรงเรียนที่เปิดทำการสอนในปีการศึกษา 2534 ซึ่งเป็นโรงเรียนในโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 97 โรงเรียน ให้เปิดทำการสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวนไม่เกิน 2 ห้องเรียน นักเรียนห้องเรียนละ 40 คน
3. โรงเรียนที่เปิดทำการสอนเพิ่มขึ้นในปีการศึกษา 2534 และปีต่อ ๆ ไป ให้เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ห้องเรียน ห้องเรียนละประมาณ 40 คน
4. การเปิดรับนักเรียนที่เข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้คำนึงถึงหลักการที่จะสนับสนุนผู้ด้อยโอกาสได้เข้าเรียนอย่างทั่วถึง และไม่ควรรับนักเรียนเข้าเรียนเกินกว่าที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด เพื่อมิให้กระทบกระเทือนต่องบประมาณดำเนินการ แต่ถ้ามีนักเรียนสมัครเข้าเรียนมากกว่าจำนวนที่กำหนด ให้คณะกรรมการระดับจังหวัดพิจารณาข้อยุติเกี่ยวกับการรับนักเรียน
5. นักเรียนที่ประสงค์จะเข้าเรียนด้วยความสมัครใจ ให้สมัครเรียน ณ โรงเรียนในโครงการที่เปิดสอนตามวัน เวลา ที่ประกาศพร้อมทั้งนำหลักฐานที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดมาขึ้นในวันสมัคร
6. การสมัครเข้าเรียนและการเรียนในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ

ทะเบียนนักเรียนและเอกสารแนบพิมพ์ต่าง

1. โรงเรียนต้องจัดทำทะเบียนนักเรียนแยกต่างหากจากทะเบียนนักเรียนภาคบังคับ
2. โรงเรียนต้องจัดให้มีเอกสารการประเมินผลการเรียนต่าง ๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

การแต่งกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

การเรียนภาคฤดูในโรงเรียนให้แต่งเครื่องแบบของสถานศึกษา ส่วนการฝึกภาคปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบปฏิบัติของสถานศึกษา สถานประกอบการ หรือสถานประกอบอาชีพอิสระนั้น

กำหนดการเปิด - ปิด ภาคเรียน

กำหนดการเปิด - ปิด ภาคเรียน ให้เป็นไปตามคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ สป 1458/2527 ลงวันที่ 28 สิงหาคม 2527 ดังนี้

ภาคเรียนที่หนึ่ง	วันเปิดภาคเรียน	วันที่ 16 พฤษภาคม
	วันปิดภาคเรียน	วันที่ 11 ตุลาคม
ภาคเรียนที่สอง	วันเปิดภาคเรียน	วันที่ 1 พฤศจิกายน
	วันปิดภาคเรียน	วันที่ 1 เมษายน

หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

ให้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของกรมวิชาการ

การประเมินผลการเรียนและการจบหลักสูตร

การประเมินผลการเรียนให้เน้นไปตามหลักการ คือ ให้สถานศึกษามีหน้าที่ประเมินผลการเรียน โดยความเห็นชอบของกลุ่มโรงเรียนในเรื่องของเกณฑ์และแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียน ประเมินผลการเรียนเป็นรายวิชา โดยคิดเป็นหน่วยการเรียน การคิดจำนวนหน่วยการเรียนให้ถือปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประเมินผลการเรียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละรายวิชา ทั้งนี้เพื่อเป็นการปรับปรุงการเรียนการสอนและเพื่อตัดสินผลการเรียน รายละเอียดอื่น ๆ ในเรื่องวิธีประเมินผลการเรียน การตัดสินผลการเรียน การโอนผลการเรียน และการอนุมัติการจบหลักสูตร ให้ศึกษามาจากคู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของกรมวิชาการ

นักเรียนที่ได้รับอนุมัติให้จบหลักสูตร มีศักดิ์และสิทธิ์เช่นเดียวกับผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจากสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ ทุกประการ

การประถมศึกษาและโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด รวมทั้งสิ้น 425 โรงเรียน แบ่งตามขนาดของโรงเรียนตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด ดังนี้ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2533 : 35)

ขนาดเล็กที่สุด	(ต่ำกว่า 60 คน ลงมา)	จำนวน	49	โรงเรียน
ขนาดกลาง	(61 - 120 คน)	จำนวน	145	โรงเรียน
ขนาดกลาง	(121 - 300 คน)	จำนวน	195	โรงเรียน
ขนาดใหญ่	(301 - 720 คน)	จำนวน	32	โรงเรียน
ขนาดใหญ่ที่สุด	(720 คน ขึ้นไป)	จำนวน	4	โรงเรียน

โรงเรียนจำนวน 425 โรงเรียนดังกล่าว จัดรวมเป็นกลุ่มโรงเรียนได้ 56 กลุ่มโรงเรียน แยกตามขนาดของกลุ่มตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดได้ดังนี้

กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก	(6 โรงเรียนลงมา)	จำนวน	5	กลุ่ม
กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง	(7 - 8 โรงเรียนลงมา)	จำนวน	36	กลุ่ม
กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่	(9 โรงเรียนขึ้นไป)	จำนวน	15	กลุ่ม

ปีการศึกษา 2533 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 86,125 คน ในจำนวนนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 9,867 คน เมื่อสิ้นปีการศึกษา มีนักเรียนที่เรียนจบชั้นประถมปีที่ 6 เรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาหรือสายอื่น ๆ ที่เทียบเท่า จำนวน 7,268 คน คิดเป็น 71.71 %

เมื่อสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำแผนการโครงการนำร่องขยายโอกาสทางการศึกษาภาคบังคับ ในปีการศึกษา 2533 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีโรงเรียนที่เข้าโครงการ 1 โรงเรียน โดยเปิดดำเนินการในโรงเรียนที่มีความพร้อมในด้านอาคารสถานที่และบุคลากร มีนักเรียนที่เรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 21 คน ในปีการศึกษา 2534 ได้เปิดดำเนินการอีก 2 โรงเรียน และได้เปิดดำเนินการตามนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการเพิ่มอีก 15 โรงเรียน รวมจำนวนโรงเรียนที่เปิดดำเนินการทั้งสิ้น 18 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 865 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 21 คน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. 2534 : 9)

การมัธยมศึกษา

การศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นช่วงของการศึกษาที่ต่อเนื่องจากการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือระดับประถมศึกษา และยังเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาระดับสูงขึ้นไปอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

2531 : 1)

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 นโยบายที่เกี่ยวกับการมัธยมศึกษา ระบุไว้ดังนี้ "รัฐพึงจัดและส่งเสริมการมัธยมศึกษา เพื่อประกันความเสมอภาคในโอกาสที่จะเข้ารับการศึกษาระดับชั้นของพลเมือง โดยจัดให้สอดคล้องและสนองความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศตลอดจนให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน"

การจัดการศึกษาในระดับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียนตอนละประมาณ 3 ปี ในตอนต้นให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนกลุ่มวิชาขึ้นตามความถนัดและความสนใจอย่างกว้างขวาง ในตอนปลายให้ผู้เรียนได้เน้นการเรียนกลุ่มวิชาที่ผู้เรียนจะยึดเป็นอาชีพต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ. 2520 : 11) การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาต่อให้สามารถเลือกแนวทางที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะเป็นพลเมืองที่ดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะเลือกตัดสินใจประกอบสัมมาชีพทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีนิสัยในการปรับปรุงงาน ตนเอง และสังคม เสริมสร้างอนามัยชุมชนและครองชีวิตโดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อสังคม (กรมวิชาการ. 2534 : 1)

จุดมุ่งหมายของการมัธยมศึกษาไทย

จุดมุ่งหมายของการมัธยมศึกษาของไทย เป็นจุดมุ่งหมายอยู่ภายใต้ความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ ดังนั้นในการศึกษาจุดมุ่งหมายของการมัธยมศึกษาจึงต้องพิจารณาความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

ตามนัยแห่งแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 การศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันตลอดชีวิต เพื่อบ่มบ่มเสริมคุณภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์แก่สังคม โดยเน้นการศึกษาเพื่อสร้างความอยู่รอดปลอดภัย ความมั่นคงและความผาสุกร่วมกันในสังคมไทยเป็นประการสำคัญ ความมุ่งหมายของการศึกษา มีดังนี้

1. ให้ความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและของผู้อื่น มีระเบียบ วินัย มีความเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ศาสนา และหลักศีลธรรม

2. ให้ความเข้าใจและกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตามวิถีทางประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
3. ให้ความรับผิดชอบต่อชาติ ต่อท้องถิ่น ต่อครอบครัว และต่อตนเอง
4. ให้ความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน และการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ มีความรักชาติ ตระหนักในความมั่นคงปลอดภัยของชาติ และการมีส่วนร่วมการป้องกันประเทศ
5. ให้ความยึดมั่นและผูกความเสมอภาค ความสุจริต และความยุติธรรม
6. ให้มีบุคลิกภาพดี มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ
7. ให้ความซื่อสัตย์สุจริต มีความสามารถในการประกอบอาชีพ และการใช้จ่ายให้สอยอย่างประหยัด ตลอดจนการร่วมมือกันประกอบกิจการและธุรกิจต่าง ๆ โดยชอบด้วยกฎหมาย
8. ให้ความสามารถในการติดต่อทำความเข้าใจ และร่วมมือซึ่งกันและกัน รู้จักการแสวงหาความจริง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งด้วยสติปัญญาโดยสันติวิธี
9. ให้ความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรของประเทศ

จากความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ในหมวด 3 ระบบการศึกษา ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาระดับมัธยมศึกษาไว้อย่างกว้าง ๆ ในข้อ 32 และ 36 ซึ่ง สมใจ เขียวสัด (2524 : 43) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ และความถนัด
2. มุ่งให้แต่ละบุคคลเข้าใจ และรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม
3. การอาชีวศึกษาหรือวิชาชีพในระดับมัธยม มุ่งให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ มีความรู้ ความชำนาญ ที่สามารถจะนำไปใช้ปฏิบัติและประกอบอาชีพได้จริง หรือเพื่อเป็นแนวทางที่จะศึกษาต่อเพิ่มเติม
4. พัฒนาบุคคล เพิ่มพูนความรู้ สติปัญญา เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในชั้นสูง

หน้าที่ของการมัธยมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา

ลุมใจ เขียวสด (2524 : 44 - 45) กล่าวว่า หน้าที่ของการมัธยมศึกษาที่สำคัญ ๆ แบ่งได้ 4 ประเภท ดังนี้

1. หน้าที่บูรณาการในตัวผู้เรียน ให้มีคุณภาพทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติอันดีงาม ตลอดจนความสัมพันธ์ในวิชาสามัญและวิชาชีพ เพื่อเป็นพื้นฐานการศึกษาขั้นสูง หรือเพื่อยึดถือเป็นอาชีพระดับกลาง และมีหน้าที่ประสานการศึกษาก่อนและหลังการมัธยมศึกษาให้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นเรื่องของการจัดเนื้อหาและประสบการณ์ให้กับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา

2. หน้าที่พัฒนาตัวผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน ตามจุดหมายของการศึกษาทั้งในด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ ทัศนคติ และความคล่องแคล่วในการทำงาน ร่างกายแข็งแรง บุคลิกภาพดี ตลอดจนให้รู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจสังคม เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีและสร้างความเจริญให้กับสังคมซึ่งเป็นเรื่องพิจารณาหาวิธีการ การให้ความรู้ และทักษะการปลูกฝังอุดมคติ เพื่อพัฒนาให้ได้ตามจุดหมายของการศึกษาที่วางไว้

3. หน้าที่ในการแนะแนวให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง รู้จักสังคม รู้จักการปรับตัว ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการตัดสินใจ ในการเลือกวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น การแนะแนวมีทั้งให้คำปรึกษาในด้านการศึกษา การเลือกอาชีพ และการสังคม

4. หน้าที่แยกแยะการศึกษาออกเป็นหลาย ๆ แบบ เพื่อให้ผู้รับการศึกษามีโอกาสเลือกดำเนินชีวิต ดำเนินการประกอบอาชีพในสาขาต่าง ๆ ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงเป็นเรื่องที่จะต้องสำรวจความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน เพื่อจัดโครงการสอน โครงการเรียนและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความถนัด และความสนใจของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามข้อจำกัดของเขา

เมื่อหน้าที่ของการมัศึกษามีลักษณะดังกล่าวข้างต้น โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็นสถานที่ที่หล่อหลอมพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลตามจุดหมายของการศึกษา และบรรลุผลตามหน้าที่ของการมัธยมศึกษาแล้ว โรงเรียนย่อมมีหน้าที่แยกย่อยละเอียดลงไปอีก กล่าวคือ

เมื่อพิจารณาถึงหน้าที่ของ โรงเรียนมัธยมศึกษา ตามนัยของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ที่ระบุว่า "...การศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันตลอดชีวิต เพื่อมุ่งสร้างเสริม คุณภาพพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์แก่สังคม..." และ "...ส่งเสริม ให้สถานศึกษาจัดบริการทางวิชาการอันพอเหมาะแก่ขีดความสามารถของสถาบันนั้น ๆ ให้ แก่สังคมนอกเหนือไปจากการให้การศึกษาแก่ผู้ที่มีโอกาสเข้ารับการศึกษานในสถาบันนั้น ๆ ตามปกติ..." แล้วโรงเรียนมัศึกษาย่อมต้องมีบทบาทหน้าที่กว้างมากยิ่งขึ้น ต้องมีการ ปฏิบัติหน้าที่นอกเหนือไปจากหน้าที่การสอนและอบรมนักเรียนในโรงเรียน และเมื่อพิจารณา จากนโยบายและวัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว จะเห็นได้ว่าบทบาท ของโรงเรียนมัศึกษานอกจากจะทำหน้าที่สอนและอบรมนักเรียนอยู่ใน ระบบโรงเรียนแล้ว ยังต้องจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนด้วย นั่นก็คือการทำโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษา เพื่อชีวิต เพื่อให้ความรู้แก่คนทุกรุ่นทุกวัย ทั้งนี้โดยวิธีการให้การศึกษาตลอดชีวิตและปรับปรุง คุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (มานพ กาละดี. 2525 : 82) จากหลักการดังกล่าวข้างต้นนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดหน้าที่ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาไว้

3 ประการ ดังนี้

1. สอนและอบรมนักเรียน หมายถึง สอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งในสถานที่และนอกสถานที่ โดยโรงเรียนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไป ตามหลักการและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมัธยมศึกษาและแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยให้ สอดคล้องกับท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมของนักเรียน อบรมนักเรียนให้เกิดความสำนึกในเรื่อง การช่วยตนเองและการพัฒนาชุมชน

2. สอนประชาชน หมายถึง ให้ความรู้ทั่วไปและวิชาชีพ รวมทั้งจริยธรรมและ คุณธรรมโดยโรงเรียนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของ ท้องถิ่นเพื่อให้สามารถเป็นแบบอย่างในด้านวิชาอาชีพและพัฒนาความรู้ให้แก่ประชาชน ใน ขณะเดียวกันก็ให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากโรงเรียนไปช่วยพัฒนาความเป็นอยู่ของ ครอบครัวด้วย หากโรงเรียนมีศักยภาพพอก็อาจจะจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ประชาชนโดย ตรงได้ ทั้งนี้โดยมุ่งให้ประชาชนสามารถช่วยตนเองได้ มีความสำนึกในหน้าที่และความ รับผิดชอบ รวมทั้งได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรวมตัวกันเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตน

3. การบริการชุมชน หมายถึง การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยโรงเรียนควรใช้ทรัพยากรเท่าที่มีอยู่ช่วยเหลือและร่วมมือกับชุมชนหรือประสานงานกับหน่วยงานอื่นจัดบริการการพัฒนาชนบท เพื่อช่วยให้ประชาชนได้รับความสะดวก อยู่ดีกินดี และให้ประชาชนรู้จักช่วยตนเอง (กรมสามัญศึกษา. 2528 : 4 - 6)

งานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา งานวิชาการถือว่าเป็นงานที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะวิชาการต่าง ๆ จะช่วยเสริมสร้างหรือพัฒนาสติปัญญา ความรู้ ความคิดของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ และเป็นพื้นฐานในการเลือกสรรอาชีพ ตลอดจนการพัฒนาอาชีพของตนให้เกิดประโยชน์แก่สังคมที่จะดำรงชีวิตต่อไป (นพิต ภัคเกษม. 2528 : 20)

ฟิสิกส์ (Fisk. 1957 : 214) ให้ทัศนะว่างานวิชาการเป็นความรับผิดชอบของโรงเรียน ตั้งแต่การมุ่งถึงปรัชญาและจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของโรงเรียน โดยคำนึงถึงอาชีพต่าง ๆ ของชุมชนเป็นพื้นฐาน รวมถึงการประเมินผลโปรแกรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ

ลูมิตร คุณากร (2518 : 157) กล่าวว่า งานวิชาการภายในโรงเรียนหาได้มีความหมายแคบ ๆ อย่างที่เข้าใจทั่ว ๆ ไป ถึงการเรียนการสอนในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังหมายถึงกิจกรรมทุกอย่างภายในโรงเรียนที่ก่อให้เกิดความรู้และการศึกษาของเด็ก

กรมสามัญศึกษา (2519 : 208) ให้แนวคิดที่ว่า งานวิชาการเป็นหน้าที่งานหลักของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนประเภทใด มาตรฐานหรือคุณภาพการศึกษามักจะได้รับพิจารณาขึ้นมูลฐานจากผลงานด้านวิชาการเป็นพิเศษ

ดังนั้น งานวิชาการจึงเป็นงานที่สำคัญที่สุดของการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ขอบข่ายของงานวิชาการในโรงเรียน

ขอบข่ายของงานวิชาการในโรงเรียนนั้น เอกวิทย์ ณ ถลาง (2516 : 3) ได้กล่าวว่า งานวิชาการในโรงเรียน ได้แก่ งานที่เกี่ยวกับหลักสูตรการสอน อุปกรณ์การสอน การจัดแบบเรียน คู่มือครู การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าเรียน การปรับปรุงการเรียนการสอน การวัดผลการศึกษา การวิจัยค้นคว้า การประเมินมาตรฐานโรงเรียนเพื่อปรับปรุงโรงเรียนและการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2522 : 80) มีความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานวิชาการของโรงเรียน หน้าที่ของโรงเรียน คือ การให้ความรู้ทางวิชาการแก่นักเรียนเป็นสำคัญ แต่การที่โรงเรียนจะสามารถทำหน้าที่ในด้านนี้อย่างสมบูรณ์ต่อเมื่อผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญแก่งานวิชาการ และเข้าใจขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเป็นอย่างดี งานที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการที่สำคัญยิ่ง มีดังนี้คือ

1. งานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน
2. งานด้านปรับปรุงการเรียนการสอน
3. งานด้านการวัดผลประเมินผล

อภิรมย์ ณ นคร (2521 : 43) มีความเห็นเกี่ยวกับขอบข่ายของงานวิชาการ คล้ายกับ นิพนธ์ กินาวงศ์ ว่างานวิชาการมีขอบข่ายกว้างขวาง และต้องมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานด้านอื่น ๆ แต่สามารถแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 4 ประเภท คือ

1. การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน
2. การนิเทศการศึกษา
3. การบริการวัสดุอุปกรณ์การศึกษา
4. การวัด ประเมินผล และรายงานผลการศึกษา

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 28) ได้กำหนดขอบข่ายของงานวิชาการที่โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องจัดดำเนินการ มีดังนี้

1. หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. การเรียนการสอน
3. การวัดผล - ประเมินผล
4. สื่อการเรียนการสอน
5. เอกสารประกอบหลักสูตร
6. กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ กิจกรรมอิสระ และกิจกรรมอื่น ๆ
7. การสร้างหลักสูตรท้องถิ่น
8. การสอนซ่อมเสริม
9. การนิเทศการสอน
10. งานทะเบียน
11. งานสารสนเทศ
12. แผนปฏิบัติการ
13. ปฏิทินการปฏิบัติงาน
14. การประชุมทางวิชาการ
15. ข้อมูลทางการศึกษา
16. งานอาชีพหารายได้ระหว่างเรียน

สรุปได้ว่า ขอบข่ายของงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา คือกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาซึ่งนักเรียนจะได้รับ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปขอบข่ายของงานวิชาการไว้เป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร
2. ด้านการเรียนการสอน
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน
4. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา
5. ด้านการนิเทศการศึกษา

หลักสูตร

หลักสูตร เป็นส่วนสำคัญยิ่งในการศึกษา ระบบการศึกษาของสังคมใดก็ตามจะก้าวหน้าด้วยดี ย่อมต้องอาศัยหลักสูตรเป็นพื้นฐานในการดำเนินงาน เพราะหลักสูตรรวมกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหลายของผู้เรียนเข้าไว้ด้วยกันทั้งหมด เพื่อเป็นรากฐานของกระบวนการเรียนการสอน ผู้บริหารและครูผู้สอนจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้เรื่องหลักสูตรเป็นอย่างดี เพื่อการเรียนการสอนจะได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ความหมายของหลักสูตร

วีเลอร์ (Wheeler. 1974 : 11) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรหมายถึงมวลประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งโรงเรียนหรือสถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน ส่วนทาบ (Taba. 1962 : 9) ให้ความหมายว่า หลักสูตรหมายถึงมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนและครูผู้สอนจัดขึ้น เพื่อให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลง ไปตามลักษณะที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้

กมล สุตะประเสริฐ (2517 : 32) เห็นว่าคำว่าหลักสูตรมิได้หมายความว่าเพียงหนังสือหรือหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ แต่มีความหมายไปถึงกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหมดที่จัดให้แก่เด็กซึ่งรวมไปถึงการสอนของครูที่มีต่อนักเรียน

ธำรง บัวศรี (2532 : 61) ได้กำหนดนิยามของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรคือแผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่กำหนดไว้

จากคานิยามของหลักสูตรตามความคิดเห็นของนักการศึกษา สรุปได้ว่า หลักสูตรคือมวลประสบการณ์และกิจกรรมทั้งหลายที่จัดขึ้น โดยกำหนดหลักสูตร จุดหมาย โครงสร้าง และกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการในทุกด้าน ตามเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้

ด้วยเหตุนี้ หลักสูตรจึงมีความสำคัญมาก เพราะเป็นตัวกำหนดทิศทางของการศึกษาว่าจะให้การศึกษาแก่เด็กในรูปแบบใด และให้ได้ผลผลิตอย่างไร

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
ประกอบด้วยหลักการ จุดหมายและโครงสร้าง

หลักการของหลักสูตรเป็นเสมือนทิศทางของการมัธยมศึกษา ได้กำหนดไว้

3 ประการ คือ

1. มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง
2. เป็นการศึกษาทั่วไป เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบสัมมาชีพ หรือการ

ศึกษาต่อ

3. เป็นการศึกษาที่สนองต่อความต้องการของท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ.

2533 : 11)

สำหรับจุดหมายของหลักสูตร คือสิ่งที่ต้องสร้างขึ้น หรือทำให้มีขึ้นในตัวผู้เรียนได้
กำหนดไว้ 8 ข้อ ดังนี้

1. มีความรู้ในวิชาสามัญ ทนต่อความเจริญทางวิทยาการ
2. รักษา/เสริมสร้างสุขภาพอนามัยของตนเองและชุมชน
3. วิเคราะห์ปัญหาของชุมชนและเลือกแนวทางแก้ปัญหา
4. ภูมิใจในความเป็นไทย อยู่ร่วมกับผู้อื่นและเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นตามความ

สามารถ

5. พัฒนาชุมชนและตนเอง
6. มีทัศนคติที่ดีต่อสัมมาชีพ มีนิสัยรักการทำงาน และเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับ

ความถนัด/ความสนใจของตน

7. มีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ มีความสามารถในการจัดการและทำงาน
ร่วมกับผู้อื่นได้

8. เข้าใจสภาพการเปลี่ยนแปลงของชุมชน เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน อนุรักษ์และ
เสริมสร้างสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม (พจนอม แก้วกำเนิด. 2533 : 8)

โครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น แยกเป็น 3 ส่วน คือ

1. วิชาบังคับ แบ่งเป็น 2 ส่วน
 - 1.1 วิชาแกน ได้แก่ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา
พลานามัย และ ศิลปศึกษา
 - 1.2 วิชาเลือก ได้แก่ สังคมศึกษา พลานามัย การงานและอาชีพ
2. วิชาเลือกเสรี แบ่งกลุ่มวิชา 5 กลุ่ม
 - 2.1 กลุ่มภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ
 - 2.2 กลุ่มวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์
 - 2.3 กลุ่มสังคมศึกษา
 - 2.4 กลุ่มพัฒนาศิลปะภาพ ได้แก่ พลานามัย ศิลปศึกษา
 - 2.5 กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

เมื่อพิจารณาหลักการ จุดหมาย และโครงสร้างของหลักสูตรแล้วจะเห็นว่าหลักสูตรมีความมุ่งหวังที่จะพัฒนานักเรียนใน 3 ประการ คือ

1. พัฒนาสติปัญญาให้เจริญงอกงามเพื่อเป็นพื้นฐานในการรับความรู้ต่อไปโดยไม่หยุดยั้ง และการนำความรู้ไปใช้

2. พัฒนาลักษณะนิสัยอันดีงาม เพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ

3. พัฒนาคูณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ

การพัฒนาดังกล่าว จะเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตต่อไป ฉะนั้นเพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหวัง หลักสูตรจึงมีจุดเน้น 3 ประการ ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2533 : 1 - 2)

1. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการและปฏิบัติ โดยใช้เนื้อหาวิชาในหลักสูตรเป็นสื่อให้นักเรียนได้พัฒนาสติปัญญาให้เจริญงอกงาม ให้รู้จักคิดอย่างมีกระบวนการ โดยมุ่งปลูกฝังวิธีการที่จะให้เป็นผู้เรียนเข้าใจหลักการและเนื้อหาต่าง ๆ เพื่อหาข้อสรุปในการนำความรู้ไปใช้ วิธีการที่จะได้ความคิดว่าจะเอาไปใช้อย่างไรนั้นจะเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนได้ปฏิบัติจริง

2. ส่งเสริมให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรต้องคำนึงถึงความหลากหลายของแต่ละท้องถิ่น ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม จึงเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการและเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากความแตกต่าง รวมทั้งปลูกฝังให้นักเรียนมีความรักและผูกพันกับท้องถิ่นของตนด้วย

3. “ให้นักเรียนมีโอกาสเลือกรายวิชาต่าง ๆ ได้ตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ค้นพบความถนัดและความสามารถ และได้พัฒนาความสามารถได้สูงสุดตามศักยภาพ

หลักสูตรจะเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้หรือไม่ขึ้นอยู่กับการใช้หลักสูตร ซึ่ง เป็นกระบวนการที่จะทำให้หลักสูตรกลายเป็นการปฏิบัติ การใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ได้อย่างเหมาะสมนั้น คือการปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งหลักการข้อหนึ่งเน้นถึงการจัดการเรียนการสอนเชิงกระบวนการ

การจัดการเรียนการสอนเชิงกระบวนการก็คือการฝึกทักษะ 9 ประการ อันเป็นแนวทางหนึ่งของการเพิ่มคุณภาพของผู้เรียนจบหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ทักษะกระบวนการทั้ง 9 นี้ไม่ใช่วิธีการสอน และไม่ใช่ขั้นตอนของการจัดกิจกรรม แต่เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูพยายามสรรหาจากแหล่งกระบวนการเรียนรู้แบบต่าง ๆ มาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่คุณสมบัติทักษะกระบวนการ 9 ประการ นี้

ทักษะกระบวนการทั้ง 9 นี้ เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต เอาตัวรอดมีความสามารถทางความคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ปฏิบัติเป็น มีคุณภาพในการดำเนินงานต่าง ๆ ทั้งทางด้านส่วนตัว ครอบครัว งานอาชีพ งานสังคม และส่งเสริมการใช้วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย (สงบ. ลักษณะ. 2534 : 6)

ทักษะกระบวนการ 9 ประการ ได้แก่

1. ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น
2. คิดวิเคราะห์วิจารณ์
3. สร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย
4. ประเมินและเลือกทางเลือก
5. กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ
6. ปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์
7. ประเมินระหว่างปฏิบัติ
8. ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
9. ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ

ดังนั้นครูจึงควรรู้เข้าใจเรื่องกระบวนการเป็นอย่างดีและดำเนินการสอนตามขั้นตอนที่ละขั้นตอนจนครบเพื่อให้นักเรียนเข้าใจรับรู้ขั้นตอนกระบวนการอย่างต่อเนื่องสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง

งานด้านการใช้หลักสูตร

งานด้านการใช้หลักสูตร เป็นการนำเอาประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่นักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงปรารถนา (วิจิตร ลิณสิริ. 2527 : 5) โดยมีขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2525 : 142 - 149)

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ได้แก่ การตีความในหลักสูตรว่ามีความหมายอย่างไร จะสอนใคร ระดับไหน อย่างไร และจะทำให้เกิดอะไรขึ้นในตัวผู้เรียน โดยทั่ว ๆ ไปจะทำการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนในรูปของกระบวนการสอน โครงการสอน แผนการสอน และบันทึกการสอน

2. การจัดสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน การจัดครูเข้าสอน การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน

3. การสอนของครูเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการใช้หลักสูตร เป็นขั้นที่ครูนำเอาจุดหมาย โครงสร้าง เนื้อหาสาระ วิธีการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติจริงในห้องเรียน

ขั้นตอนการใช้หลักสูตรของครูให้ได้รับผลดี ควรปฏิบัติดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 116 - 118)

1. ดูตารางสอนว่าสอนชั้นใด วิชาใด ใช้เวลากี่คาบ
2. ศึกษาแผนการสอนในเรื่องเนื้อหา ความคิดรวบยอด จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล
3. แจ้งให้นักเรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการประเมิน และเกณฑ์ต่าง ๆ
4. ประเมินผลก่อนเรียน เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้น

5. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามแผนการสอน และยึดแนวทางการตามที่เอกสารหลักสูตรกำหนด
6. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และทักษะกระบวนการ
7. ประเมินผลหลังเรียน เพื่อตรวจสอบความรู้ของนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด

การเรียนรู้การสอน

หลักสูตรจะได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่สำคัญ คือ การเรียนรู้การสอน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้หลักสูตรกลายเป็นการปฏิบัติ

ประธาน มาลากุล ณ อยุธยา (2519 : 51) กล่าวว่า การสอน คือ กระบวนการจัดให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การสอนเป็นพฤติกรรมของผู้สอน การเรียนเป็นพฤติกรรมของผู้เรียน การเรียนอาจเกิดขึ้นได้โดยไม่มีการสอน และการสอนอาจเกิดขึ้นได้โดยไม่มีการเรียน กระบวนการเรียนการสอนนี้อาจแยกเป็นอิสระจากกันได้ แต่ในรูปของการศึกษา กระบวนการเรียนการสอนย่อมเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในลักษณะที่การศึกษามุ่งจัดการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามแนวทางที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ

เนาวรัตน์ วิไลชนม์ (2523 : 71 - 73) ได้สรุปลักษณะการสอนที่ดีไว้ 12 ประการ ดังนี้

1. การสอนที่ดีต้องมีความมุ่งหมายของบทเรียนและมีการเตรียมเนื้อหา อุปกรณ์ การประเมินผลให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายดังกล่าวข้างต้น
2. การสอนที่ดีต้องยึดเด็กเป็นหลัก โดยคำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องวัย และอายุ ตลอดจนประสบการณ์เดิมของเด็กมากกว่าที่จะเอาหลักสูตรมาเป็นเกณฑ์
3. การสอนที่ดีควรต้องสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมแก่การเรียนรู้ทั้งในแง่ของสิ่งแวดล้อมและอารมณ์ของเด็กด้วย

4. การสอนที่ดีควรมุ่งให้เด็กได้ทั้งความรู้ความสามารถและทัศนคติ พร้อมทั้งจะประพฤติตนเป็นคนดี
5. การสอนที่ดีต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดค้นหาสาเหตุความเป็นไปของสิ่งที่เรียนมิใช่เอาความจริงจากตำราหรือคำบอกเล่าอย่างเดียว ควรสร้างให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานนั้น ๆ ด้วย
6. การสอนที่ดีควรจะสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกัน ในแง่วิชาเดียวกันทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งจะก่อให้เกิดการต่อเนื่องของประสบการณ์ และสัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน
7. การสอนที่ดีต้องเป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น
8. การสอนที่ดีย่อมต้องช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจในสิ่งที่เรียน โดยใช้แรงกระตุ้นทั้งภายในและภายนอก แต่ตามหลักการแล้วควรส่งเสริมแรงกระตุ้นภายในมากกว่าภายนอก
9. การสอนที่ดีควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผน มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม รวมทั้งการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนด้วย
10. การสอนที่ดีไม่ควรยึดอยู่แต่เพียงวิธีสอนวิธีใดวิธีหนึ่งเพียงวิธีเดียว แต่ควรเป็นวิธีที่เหมาะสมกับบทเรียน วัยของเด็ก หลักสูตร และประมวลการสอน
11. การสอนที่ดีจะต้องมีการประเมินผลอยู่ตลอดเวลา โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกต การซักถาม การสอบ ทั้งนี้ก็เพื่อให้แน่ใจว่าการสอนนั้นตรงตามความมุ่งหมายที่ต้องการมากที่สุด
12. การสอนที่ดีย่อมเริ่มต้นจากการตั้งความมุ่งหมาย การกำหนดวิธีสอน การใช้อุปกรณ์และการวัดผลให้สอดคล้องกับตารางวิเคราะห์หลักสูตร โครงการสอน และประมวลการสอน

กรมวิชาการ (2533 : 14) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการสอนของครูตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ว่าพฤติกรรมของครูในชั้นเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของการเรียนการสอน และส่งผลถึงคุณภาพการศึกษาโดยตรงครูจึงต้องเลือกใช้วิธีสอนต่าง ๆ อย่างตรงจุดมุ่งหมายและเหมาะสมกับสภาพการเรียน ซึ่งมีแนวการดำเนินการดังนี้

1. มีความเชื่อมั่นว่านักเรียนทุกคนเรียนรู้ ได้ถ้าครูจัดประสบการณ์อย่างเหมาะสม
2. วิเคราะห์หาจุดที่จะพัฒนาของนักเรียน โดยการเปรียบเทียบความสามารถที่ควรจะเป็นและความสามารถที่เป็นอยู่เพื่อกำหนดความสามารถที่จะพัฒนาของเด็กทั้งชั้น รายบุคคล
3. แสวงหา คัดเลือก วิธีการพัฒนาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถที่จะพัฒนา
4. ลงมือปฏิบัติการสอนด้วยวิธีหลากหลาย ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงมากกว่าฟัง และอ่านเพียงอย่างเดียว
5. ตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อหาทางเร่งและปรับปรุงความก้าวหน้าของนักเรียน
6. นำผลงานของนักเรียนไปเสนอในที่ประชุมต่าง ๆ อย่างภาคภูมิใจ

การจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

การจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จจะต้องจัดให้สอดคล้องกับหลักการ จุดหมาย และโครงสร้างของหลักสูตร หลักในการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว คือการจัดการเรียนการสอนเชิงกระบวนการ โดยพิจารณาใน 2 แง่ คือ (สงบ ลักษณะ. 2534 : 4 - 5)

1. การจัดกิจกรรมให้เป็นกระบวนการ หมายถึง การมีขั้นตอนต่าง ๆ ให้เด็กได้แสดงออกหรือปฏิบัติโดยใช้ร่างกาย ความคิด การพูด การเรียน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ คือ ได้ความรู้หลังจากทำกิจกรรม

2. พัฒนาให้เด็กเกิดความสามารถเชิงกระบวนการ หมายถึง การปลูกฝังให้เด็กเกิดความสามารถในการปฏิบัติเป็นขั้นตอนติดตัวไปใช้ในชีวิตจริง

กระบวนการเรียนรู้ คือ การที่เด็กได้รับประสบการณ์อย่างมีจุดหมายผ่านทางระบบต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น ได้สังเกต อ่าน ฟัง คิด ชักถาม ตอบคำถาม อภิปราย ทดลอง เขียน และลงมือปฏิบัติจริง ผลที่เกิดขึ้นคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เกิดคุณสมบัติทางความรู้ ความคิด ทักษะ ความสามารถทางการปฏิบัติ ลักษณะจิตนิสัยต่าง ๆ เช่น เจตคติ ค่านิยม ความสนใจ ความพอใจ

เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนที่ใช้กระบวนการ ก็คือ การสอนที่ครูหลีกเลี่ยงการเป็นผู้บอกความรู้แก่เด็กโดยตรง แต่จะจัดให้เด็กได้ทำกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ธรรมชาติและวัยของเด็ก ลักษณะเนื้อหาวิชา และสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและชีวิตจริง

แหล่งของกระบวนการที่ครูจะนำมาใช้จัดกิจกรรม อาจดัดแปลงมาจากกระบวนการประเภทต่าง ๆ เช่น

1. กระบวนการเรียนรู้ตามหลักจิตวิทยา เช่น กระบวนการสร้างความคิดแบบรวบยอดกระบวนการเรียนรู้ของ กาเย่ (Gagn'e) บรูเนอร์ (Bruner) ออสเบล (Ausbel) บลูม (Bloom) กระบวนการปรับปรุงพฤติกรรมของ สกินเนอร์ (Skinner) กระบวนการสังคมของบันดูรา (Bandura) กระบวนการเรียนภาคปฏิบัติของซิมสัน (Simson) กระบวนการเรียนเจตคติของไซมอน (Simon) เป็นต้น

2. กระบวนการของศาสตร์ต่าง ๆ เช่น กระบวนการเรียนภาษา กระบวนการเรียนคณิตศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการเรียนสังคมศึกษา กระบวนการทางวิชาชีพ กระบวนการทางศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ พลศึกษา

3. ทักษะกระบวนการ 9 ประการ ตามแนวการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง ซึ่งจะพัฒนาคุณลักษณะประจำตัวนักเรียนในด้านการคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ปฏิบัติเป็น และมีเจตคติที่ดีต่อการคิดและปฏิบัติ

กระบวนการที่กล่าวมาครูสามารถนำมาใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการหล่อหลอม สังเคราะห์ หรือบูรณาการ หรือเลือกสรร ไปใช้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของวิชานั้น ลักษณะความพร้อมของเด็ก จิตวิทยาการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่วิเคราะห์จากหลักสูตร

แนวทางการวางแผนการสอนอาจใช้ขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตรโดยศึกษาจุดมุ่งหมาย จุดประสงค์ของหมวดวิชา คำอธิบายรายวิชา

2. กำหนดจุดประสงค์ปลายทางของวิชาที่สอนให้ครอบคลุมทั้งคุณสมบัติ ความรู้ ความคิด การปฏิบัติ และจิตนิสัย

3. การกำหนดจุดประสงค์นำทาง โดยนำจุดประสงค์ปลายทางมาแตกเป็นจุดประสงค์ย่อย นำทักษะกระบวนการ 9 ประการ มาดัดแปลงเสริมเข้าไปในจุดประสงค์ย่อย ๓ เหล่านั้น ตามความเหมาะสม

4. สร้างจุดประสงค์นำทางโดยกำหนดสาระสำคัญของวิชา ให้สะท้อนเนื้อหาและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของหลักสูตร นำสาระสำคัญมาพิจารณากระบวนการเรียนรู้ และแทรกทักษะกระบวนการเข้าไปในกระบวนการเรียนรู้ แล้วจึงเขียนเป็นจุดประสงค์นำทางหลาย ๓ ข้อให้สะท้อนทักษะกระบวนการในจุดประสงค์นำทางเหล่านั้น

5. วางแผนออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์นำทาง การออกแบบกิจกรรมควรให้เด็กได้สังเกต รับรู้ เกิดความ curios ตระหนักในเป้าหมายและประโยชน์ ได้ศึกษาค้นคว้าทดลอง ได้อภิปราย ตอบคำถาม รายงานหรือแสดงความคิดเห็น ได้แก้ปัญหา ได้ปฏิบัติตามกระบวนการที่เหมาะสม

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนนั้น ครูควรเข้าใจหลักการสอนและแนวคิดต่าง ๆ ของกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก แล้วนำไปแปลงเป็นภาคปฏิบัติ โดยการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับหลักการสอนและแนวคิดกระบวนการเหล่านั้น

สื่อการเรียนการสอน

วรรณา เจียมทะวงษ์ (2528 : 1) ให้ความหมายว่าสื่อการสอนหมายถึงสิ่งที่เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ทักษะ เจตคติให้แก่ผู้เรียน หรือทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

สันทัต และนิมพ์ใจ (2524 : 35) ได้สรุปความหมายของสื่อการสอนว่า สื่อการสอน หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทางสำหรับช่วยถ่ายทอด หรือนำความรู้หรือประสบการณ์ไปสู่ผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

ABC DEF

ดังนั้น อาจให้คำจำกัดความได้ว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือตัวกลางในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมาย

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2526 : 139 - 140) ได้สรุปคุณค่าของสื่อการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ของผู้เรียน
2. ทำให้เนื้อหาวิชาความรู้ที่สอนมีความหมายต่อผู้เรียนมากขึ้น
3. เร้าความสนใจของผู้เรียน ทำให้ครูสามารถสอนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น
4. เป็นเครื่องชี้แนะการตอบสนองของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นการสอนโดยใช้เทคนิคแบบใดก็ตาม
5. สามารถเอาชนะขีดจำกัดต่าง ๆ ทางกายภาพได้
6. ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ เช่น การแก้ปัญหา
7. เป็นเครื่องมือสำหรับครูในการวินิจฉัยผลการเรียน และช่วยในการสอนซ่อมเสริม

นอกจากนั้นสื่อการสอนยังมียุคค่าทางกายภาพ ดังนี้

1. เป็นแหล่งความรู้เพราะสื่อการสอนสามารถเก็บและเสนอข้อมูลต่าง ๆ ได้ตามที่ต้องการ
2. เป็นสิ่งที่สามารถจัดให้สัมผัสและรับรู้ได้โดยง่าย
3. เป็นสิ่งที่สามารถเสนอผู้เรียนได้ ไม่ว่าผู้เรียนจะเป็นกลุ่มใหญ่ หรือเป็นรายบุคคล และใช้ในที่ต่าง ๆ ได้ตามความต้องการ

ประเภทของสื่อการเรียนการสอน

การแบ่งประเภทของสื่อการเรียนการสอนมีการแบ่งได้หลายแบบ ตามลักษณะของผู้แบ่ง โดยทั่วไปจะแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ แบ่งตามลักษณะรูปร่างของสื่อ และแบ่งตามลักษณะการนำเสนอ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2526 : 14)

ประเภทสื่อการเรียนการสอนที่แบ่งตามรูปร่างลักษณะของสื่อ

เกอร์ลัช และ อีลีย์ (Gerlach and Ely. 1980 : 47 - 50) แบ่งสื่อการเรียนออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่

1. ภาพนิ่ง
2. การบันทึกเสียง
3. ภาพเคลื่อนไหว
4. โทรทัศน์
5. ของจริง สถานการณ์จำลอง และหุ่นจำลอง
6. การสอนแบบโปรแกรมและคอมพิวเตอร์

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2526 : 141) เห็นว่าประเภทสื่อการเรียนการสอนตามลักษณะรูปร่างของสื่อควรแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ

1. สื่อประเภทเครื่องมือ ได้แก่ เครื่องฉาย เครื่องเสียง วิทยุ โทรทัศน์ และแผ่นป้ายต่าง ๆ
2. สื่อประเภทวัสดุ ได้แก่ แผนที่ แผนภูมิ ภาพโฆษณา รูปภาพ หุ่นจำลอง ของจริง
3. สื่อประเภทวิธีการ ได้แก่ การสาธิต การศึกษานอกสถานที่ การทดลอง การแสดงละคร นิทรรศการ
4. สื่อประสม หมายถึงสื่อประเภทต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเครื่องมือ วัสดุ และวิธีการ มาใช้ร่วมกัน และสัมพันธ์กัน เช่น บทเรียนโปรแกรม ชุดการสอนโมดูล และการจัดการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ เป็นต้น

ประเภทสื่อการสอนแบ่งตามลักษณะของการนำไปใช้

เดล (Dale. 1969 : 107) ได้แบ่งสื่อการเรียนการสอนตามลักษณะของการนำไปใช้เป็น 11 ประเภท คือ

1. ประสบการณ์ตรงที่มีความหมาย
2. ประสบการณ์จำลอง

3. ประสบการณ์นันทนาการ
4. การสาธิต
5. การศึกษานอกสถานที่
6. นิทรรศการ
7. โทรทัศน์การศึกษา
8. ภาพยนตร์
9. ภาพนิ่ง การบันทึกเสียง วิทยุ
10. ทักษะสัญลักษณ์
11. วจนสัญลักษณ์

กรมวิชาการ (2533 : 4 - 7) ได้จัดประเภทของสื่อการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ไว้ดังนี้

1. เอกสารหลักสูตรและเอกสารชี้แจงแนวปฏิบัติตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง เช่น หลักสูตร คู่มือหลักสูตร คู่มือการสอน แนวการสอน คู่มือประเมินผลการเรียน คู่มือจัดบริการแนะแนว เอกสารนโยบายการใช้และการพัฒนาสื่อการสอน คู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

2. หนังสือที่ใช้ในการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ เช่น คู่มือครู คู่มือการสอน เอกสารเสริมความรู้สำหรับครูหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ แบบฝึกหัด

3. สื่อการเรียนการสอนอื่น เช่น สไลด์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ แผ่นภาพ แผนภูมิ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ และสิ่งที่จะช่วยได้มาก คือ สภาพแวดล้อม เช่น สถานที่และวัตถุที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับทรัพยากร เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ชุมชน แหล่งความรู้ที่แวดล้อมตัวครูและนักเรียน ข่าวสาร ซึ่งจะทำให้เห็นความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน และทันต่อเหตุการณ์

บทบาทของครูในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน

การเรียนการสอนตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง ครูจะต้องวางแผนการเรียนการสอนให้ชัดเจนเสียก่อน ในการวางแผนการเรียนการสอนนั้น การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งอาจพิจารณาปฏิบัติดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ. 2533 : 7 - 11)

1. วิเคราะห์หลักสูตร

ครูต้องทำความเข้าใจกับแนวคิด/ปรัชญา จุดหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตรแม่แบบ หรือหลักสูตรในท้องถิ่น นอกจากนี้ต้องศึกษาจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชาว่ามีลักษณะสำคัญอย่างไร มีขอบข่ายเพียงใด เพื่อจะได้กำหนดสื่อการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2. การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ เช่น ศึกษาเทคนิคการสอน วิธีสอน วิธีกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจที่จะเรียน โดยศึกษาคู่มือหลักสูตร คู่มือการสอน แนวการสอน ฯลฯ รวมทั้งศึกษาจากบุคลากรและแหล่งความรู้ในชุมชนตามความเหมาะสม

3. กำหนดสื่อการเรียนการสอนที่จะใช้

เมื่อวิเคราะห์ในขั้นต้นได้แล้ว ครูควรพิจารณาว่าจะใช้สื่อการเรียนการสอนลักษณะใด ประเภทใด ในการเรียนการสอนแต่ละขั้นตอน การกำหนดสื่อการเรียนการสอนควรใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย และให้โอกาสนักเรียนทราบบวิธีการศึกษาค้นคว้า และหาความกระจ่างด้วยตนเอง โดยครูจะเป็นผู้คอยแนะนำช่วยเหลือ และถ้าครูเห็นว่าสื่อการสอนใดไม่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของนักเรียน ครูอาจปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ได้ตามต้องการ

4. ประเมินสื่อการเรียนการสอน

เมื่อใช้สื่อการเรียนการสอนไปได้ระยะหนึ่งประมาณ 1 - 3 ครั้ง ครูควรรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินสื่อการเรียนการสอนอันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนนั้นต่อไป

การวัดและประเมินผลการศึกษา

การวัดและประเมินผลการศึกษา เป็นกระบวนการต่อเนื่องของกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนซึ่งมีความประสานสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ได้ เพราะเป็นกระบวนการที่จะทำให้ทราบว่าหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนความพยายามต่าง ๆ ในอันที่จะส่งเสริมการเรียนการสอน ให้ได้ผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตรนั้นว่า ประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นแนวทางในการหาวิธีการแก้ไขปรับปรุงวิธีการต่าง ๆ ต่อไปอีก (จารุวรรณ ศิลปรัตน์. 2524 : 70)

มีผู้ให้ความหมายของการวัดและประเมินผลไว้ดังนี้

ชาวล แพร์ตันกล (2518 : 140) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง ขบวนการใด ๆ ที่จะได้มาซึ่งจำนวนหนึ่ง อันมีความหมายแทนขนาด สมรรถภาพ ที่นักเรียนนั้นมีอยู่ในตัวตน ถ้าใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องกระตุ้นก็ถือเอาจำนวนผลงานที่นักเรียนแสดงปฏิกิริยา ได้ตอบออกมาเป็นเครื่องบ่งชี้บอกว่าเขามีสมรรถภาพในเรื่องนั้น ๆ ปานใด

รุจิรี ภูสาระ (2520 : 1) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง การสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วกำหนดสัญลักษณ์ให้กับสิ่งที่สังเกตได้นั้น โดยกำหนดเหมือนตัวอักษรก็ได้

นอล (Noll. 1965 : 13 - 14) ได้อธิบายความหมายของการวัดผล สรุปได้ว่า การวัดผลมีความหมายกว้างขวางกว่าการทดสอบ การทดสอบมักหมายถึงการใช้ข้อสอบที่เป็นชุดเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่การวัดผลเป็นวิธีการที่จะทำให้ทราบปริมาณ ซึ่งมีได้หมายถึงการใช้ข้อสอบเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการใช้สเกล (scale) หรือมาตราส่วน ประเมินค่าแบบตรวจสอบรายการต่าง ๆ หรือแบบสอบถาม

ส่วนคำว่า การประเมินผลนั้น รุจิรี ภูสาระ (2520 : 2) ให้ความหมายว่า หมายถึงการใช้วิธีการ เทคนิคบางประการที่จะพิจารณาตัดสินสิ่งที่ได้สังเกตมาแล้วว่าสิ่งใด ดีไม่ดี ควรสอบได้หรือสอบตก อาจจะนับได้ว่าการประเมินผลเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่จะต้องมีการสังเกตที่จะพิจารณายึดหลักเกณฑ์อะไร การประเมินผลที่ดีจึงควรจะวางอยู่บนรากฐานของการวัดผล

ชาวล แพร์ตันกล (2518 : 5) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การนำเอา ข้อมูลหรือผลต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดมาประเมินค่าหรือตีราคาอีกชั้นหนึ่ง

นอกจากนั้น กรมวิชาการ (2533 : 16) ได้ให้ความคิดเห็นและทางปฏิบัติว่า การประเมินผลการเรียนเป็นกระบวนการต่อเนื่องของการเรียนการสอน เป็นกลไกในอันที่จะปรับปรุงการเรียนของผู้เรียน ได้ดีขึ้น และบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้อีกทั้ง ใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการสอนของครูให้ดีขึ้น จึงระบุให้นำผลการประเมินมาทำหน้าที่ 2 ประการ คือ

1. เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน
2. เพื่อตัดสินผลการเรียน

จากความหมายของการวัดและประเมินผลที่ได้กล่าวมาสรุปได้ว่า การวัดการศึกษาก็คือวิธีหรือกระบวนการที่กระทำเพื่อให้ทราบปริมาณความรู้ความสามารถของผู้เรียนว่ามีมากน้อยเพียงใด การประเมินผลการศึกษา ก็คือการนำเอาผลที่ได้จากการวัดมาตัดสินว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถสมควรจะสอบได้หรือสอบตก จะเห็นได้ว่าการวัดผลและประเมินผลมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดและพัฒนาศึกษาในทุกระดับชั้น อนันต์ ศรีโสภา (2520:1) ได้กล่าวไว้ว่า การวัดผลการศึกษาเป็นเครื่องมืออันหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพของการศึกษาในระดับต่าง ๆ เพราะผลจากการวัดจะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจของครูและนักการศึกษา เพื่อใช้ปรับปรุงวิธีการสอน การแนะแนว การประเมินผลหลักสูตร แบบเรียน การใช้อุปกรณ์การสอน ตลอดจนการจัดระบบบริหารทั่วไปของโรงเรียน นอกจากนี้ยัง ใช้ช่วยปรับปรุงการเรียนการสอน ให้ถูกวิธียิ่งขึ้น

การวัดและประเมินผลการศึกษามีประโยชน์โดยตรงต่อครูและนักเรียนดังนี้

1. ประโยชน์ต่อครู

1.1 ช่วยให้ครูทราบข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเบื้องต้นของนักเรียนก่อนเข้าเรียน เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน

1.2 ช่วยให้ครูสามารถกำหนดและปรับปรุงจุดมุ่งหมายต่าง ๆ ตามความเป็นจริงของผู้เรียนแต่ละคนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.3 ช่วยให้ครูได้ทราบว่าทำการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด

1.4 ช่วยให้ครูสามารถกำหนดและปรับปรุงเทคนิควิธีแบบต่าง ๆ ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2. ประโยชน์ต่อนักเรียน

- 2.1 ช่วยให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายของครู ได้ถูกต้อง
- 2.2 ช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน
- 2.3 ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีนิสัยการเรียนที่ดี
- 2.4 ให้ข้อมูลย้อนกลับ (feed back) แก่ผู้เรียน ผู้เรียนจะทราบว่าตนเก่งหรืออ่อนในวิชาใดหรือเนื้อหาส่วนใด

สำหรับการประเมินผลการเรียนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) นั้นต้องการประเมินเพื่อดูว่าผู้เรียนมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามเป้าหมายของหลักสูตรหรือไม่ กล่าวคือ ผู้ที่เรียนจบหลักสูตรแล้วสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตรวมทั้งจะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิต เอาตัวรอด มีความสามารถทางการคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ปฏิบัติเป็น มีคุณภาพในการดำเนินงานต่าง ๆ ทั้งทางด้านส่วนตัว ครอบครัว งานอาชีพ งานสังคม ตลอดจนการใช้วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยได้เพียงไร (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 86)

ดังนั้นการวัดและประเมินผลการเรียนจึง ได้กำหนดให้สอดคล้องครอบคลุมจุดหมายของหลักสูตร โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2533 : 99 - 121)

1. หลักในการประเมินผลการเรียน

สถานศึกษามีหน้าที่ประเมินผลการเรียน โดยความเห็นชอบของกลุ่มโรงเรียนในเรื่องของเกณฑ์และแนวดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียน

การตรวจสอบว่าผู้เรียนได้พัฒนาไปตามจุดประสงค์ทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย และการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้นั้น ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมิน เนื่องจากใกล้ชิดกับผู้เรียน แต่เพื่อให้คุณภาพของผู้เรียนในแต่ละโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานใกล้เคียงกัน การประเมินผลการเรียนของแต่ละสถานศึกษาจึงต้องได้รับความเห็นชอบจากกลุ่มโรงเรียนในเรื่องของเกณฑ์และแนวดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียน โดยการประชุมตกลงแล้วจัดทำประกาศให้โรงเรียนในกลุ่มทราบและถือปฏิบัติ

สถานศึกษาในกลุ่มควรรายงานผลการปฏิบัติให้กลุ่มทราบเป็นระยะ เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาข้อขัดข้องได้ทันทีและสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อการปรับปรุงการประเมินผลของกลุ่มในปีการศึกษาต่อไป

กลุ่มโรงเรียนจะต้องดำเนินการดังนี้

1. กำหนดอัตราส่วนของคะแนนระหว่างภาคกับปลายภาคของแต่ละวิชา
2. จัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา
3. เลือกและกำหนดจุดประสงค์ปลายทางเพื่อวัดผลกลางภาคและปลายภาค
4. จัดทำข้อสอบวิชาบังคับร่วมไว้ใช้ในกลุ่ม
5. ควรพิจารณาร่วมมือกันในการจัดสอบภาคฤดูร้อน เพื่อสอบแก้ตัวให้นักเรียนหรือจัดกิจกรรมอื่น ๆ ที่ส่งเสริมมาตรฐานการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนให้ใกล้เคียงกัน

การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนควรทำเมื่อสิ้นสุดการสอนในแต่ละหน่วยย่อยและทำอย่างต่อเนื่อง เมื่อพบข้อบกพร่องจึงทำการสอนซ่อมเสริมแล้วประเมินผลอีกครั้งหนึ่ง

การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนจะเป็นการป้องกันปัญหาที่เกิดจากผู้เรียนไม่มีความรู้เพียงพอ เมื่อเรียนครบตามเกณฑ์การจบหลักสูตรเนื่องจากไม่ผ่านจุดประสงค์สำคัญ

การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนเป็นการนำผลการประเมินที่ได้กระทำมาโดยตลอดภาคเรียนมาเปลี่ยนให้เป็นระดับผลการเรียน

2. วิธีการประเมินผลการเรียน

เน้นกระบวนการประเมินที่ผู้สอนจะต้องปฏิบัติให้ชัดเจน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนมีการประเมินผลก่อนเรียน การวัดผลรายจุดประสงค์ และการวัดผลกลางภาคเรียนอย่างน้อย 1 ครั้ง

จุดประสงค์ใดจะเก็บคะแนนให้แจ้งผู้เรียนทราบล่วงหน้า ส่วนคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ให้ประเมินตลอดภาคเรียนโดยไม่ใช้ข้อสอบ แต่เป็นการวัดระดับคุณภาพของการแสดงออก

การประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ต้องครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย และด้านกระบวนการ เนื่องจากหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นคนที่สมบูรณ์ที่สุด นอกจากนี้ยังเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวางแผนและทำงานอย่างมีกระบวนการ จึงต้องประเมินผลตามจุดประสงค์ในด้านกระบวนการด้วย

3. การเรียนซ้ำ

ให้อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าสถานศึกษาที่จะกำหนดช่วงเวลาการเรียนซ้ำให้เหมาะสมและต้องประเมินผลตามระเบียบที่กำหนด

สถานศึกษาควรจัดให้เรียนซ้ำในภาคเรียนถัดไป อาจให้เรียนซ้ำทั้งภาคเรียน หรืออาจพิจารณาให้ใช้ชั่วโมงว่าง ใช้เวลาหลังเลิกเรียน หรือวันหยุดราชการ ทั้งนี้ต้องนับเวลาเรียนให้ครบตามที่กำหนดไว้ของแต่ละรายวิชาหรือจัดให้เรียนซ้ำภาคฤดูร้อน

การประเมินผลการเรียนซ้ำให้มีการบันทึกและเก็บคะแนนครบทุกส่วน โดยกำหนดการตามระเบียบประเมินผลทุกประการ ผู้เรียนจึงมีสิทธิ์ได้รับระดับผลการเรียนตั้งแต่ 0 - 4

4. การตัดสินการผ่านกิจกรรม

ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ 1 คาบต่อสัปดาห์ โดยมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดที่จัดกิจกรรมของแต่ละภาคเรียน และต้องผ่านจุดประสงค์สำคัญของกิจกรรมที่กำหนด

แม้ว่าผู้เรียนได้เรียนรายวิชาต่าง ๆ มาครบก็ถือว่าไม่จบหลักสูตรถ้าไม่ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมตามข้อกำหนด

5. การประเมินกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้นำหมู่ประโยชน์

ผู้เรียนสามารถเลือกเข้าร่วมกิจกรรมหนึ่งกิจกรรมใดก็ได้ตามความพอใจ การประเมินใช้เกณฑ์การผ่าน (ผ) และไม่ผ่าน (มผ)

เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้การสอนลูกเสือ - เนตรนารี กิจกรรมยุวกาชาด และกิจกรรมผู้นำเพื่อประโยชน์ต้องดำเนินการตามกระบวนการของกิจกรรมนั้น มีการปฏิบัติกิจกรรมตามฐาน โดยเน้นระบบหมู่/ ระบบหน่วย เวลาเพียง 1 คาบ อาจไม่เหมาะสมจึงอาจจัดโดยใช้เวลาครึ่งละ 2 - 3 คาบ เมื่อครบครันแล้วถ้ามีเวลาเหลือให้ผู้เรียน ไปทำกิจกรรมอื่นตามความเหมาะสมได้ เช่น การพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ผู้เรียนจะต้องผ่านจุดประสงค์สำคัญตามที่กำหนดไว้

กิจกรรมอื่นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา ซึ่งผู้เรียนจะต้องเข้าร่วมอีก 1 กิจกรรม เช่น ชุมนุมวิชาการ ผู้เรียนจะต้องมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ต้องทำกิจกรรมและผ่านวัตถุประสงค์ให้ครบถ้วน สถานศึกษาอาจให้ผลการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นคะแนนหรือระดับผลการเรียนได้ ส่วนการกรอกผลเข้าร่วมกิจกรรมในระเบียบให้ใช้อักษร "ผ" และ "มผ"

6. เกณฑ์การจบหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้เรียนจะได้รับการพิจารณาอนุมัติให้จบหลักสูตร ได้ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

6.1 ต้องเรียนวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรีตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้าง

จำนวน 90 หน่วยการเรียนรู้ และทุกรายวิชาต้องได้รับการตัดสินผลการเรียน หากมีผลการเรียน "ร" หรือ "มส" ติดอยู่แม้เพียง 1 รายวิชา ถือว่าไม่จบหลักสูตร จะติด "ร" หรือ "มส" ในรายวิชาเหล่านั้นไม่ได้

6.2 ต้องได้หน่วยการเรียนรู้รวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 80 หน่วยการเรียนรู้ จากจำนวน 90 หน่วยการเรียนรู้ (ได้ระดับผลการเรียน 1 - 4)

6.3 ต้องร่วมกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ 2 กิจกรรม โดยมีเวลาร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาที่จัดกิจกรรมในแต่ละภาคเรียนและต้องผ่านจุดประสงค์สำคัญของกิจกรรมตามที่กำหนด

กิจกรรมนี้ให้เลือกกิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารี หรือกิจกรรมยุวกาชาด หรือกิจกรรมผู้นำเพื่อประโยชน์เป็นกิจกรรมบังคับ 1 คาบต่อสัปดาห์ และเลือกกิจกรรมอื่น ๆ อีก 1 คาบ ต่อสัปดาห์

7. การโอนผลการเรียน

7.1 สถานศึกษาจะอนุญาตให้ผู้เรียนเรียนรายวิชาต่าง ๆ และรับโอนผลการเรียนจากสถาบันอื่น ๆ ได้ในกรณีดังนี้

วิชาอาชีพจากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ หรือสถานประกอบอาชีพ
อิสระตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ

วิชาบังคับเลือก วิชาเลือกเสรี หรือวิชาที่ต้องเรียนซ้ำ และสถานศึกษา
ไม่เปิดสอนวิชานั้น ให้ผู้เรียนเรียนวิชาดังกล่าวจากสถานศึกษาที่กระทรวง

ศึกษาธิการรับรอง ทั้งนี้ให้สถานศึกษาทั้งสองแห่งตกลงร่วมกันในการจัด
สอนและรับโอนผลการเรียน

7.2 ผู้เรียนที่ย้ายสถานศึกษา และสถานศึกษาแห่งใหม่ยินยอมรับเข้าเรียน ให้
ผู้เรียนนำระเบียบแสดงผลการเรียนจากสถานศึกษาเดิมไปให้สถานศึกษาแห่งใหม่ และให้สถาน
ศึกษาแห่งใหม่รับโอนผลการเรียนทุกรายวิชาจากสถานศึกษาเดิม

การโอนผลการเรียนระหว่างหลักสูตรให้เป็นไปตามคำสั่งกระทรวง
ศึกษาธิการ

นักเรียนที่ได้รับการอนุมัติให้จบหลักสูตรมีศักดิ์และสิทธิ์เช่นเดียวกับผู้จบการ
ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจากสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ ทุกประการ

การนิเทศการศึกษา

ความหมายของการนิเทศการศึกษา

นิคเลีย์ และ อีวานส์ (Neagley and Evans. 1964 : 2) ได้ให้คำจำกัด
ความไว้ว่า การนิเทศการศึกษาคือความช่วยเหลือในการกำหนดสถานการณ์การเรียนการสอนให้
ดีขึ้นและสรุปว่าการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนสมัยใหม่ คือการกระทำที่เป็นประชาธิปไตย
มุ่งให้เกิดผลบวกที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในชั้นเรียน

ไวลส์ และ โลเวลล์ (Wiles and Lovell . 1975 : 3 - 4) ได้ให้
ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่าการนิเทศการศึกษา คือการให้ความช่วยเหลือซึ่ง
กันและกัน การปรึกษาหารือหรือการแลกเปลี่ยนความเห็นซึ่งกันและกัน และการวางแผน
ร่วมกันเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

ลูทียา อีระกุล และคนอื่น ๆ (2524 : 4) ให้ความหมายว่าการนิเทศการศึกษา หมายถึง การแสดงหรือจำแนกเกี่ยวกับการเรียนการสอน การฝึกฝนและอบรมผู้ปฏิบัติการสอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ล้งต อุทรานันท์ (2527 : 4) ให้ความหมายเชิงปฏิบัติการว่าการนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผล สูงสุดในการเรียนของนักเรียน

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาอื่น ๆ ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ต่าง ๆ กันซึ่งสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่ผู้มีหน้าที่นิเทศการศึกษาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนการสอนตลอดจนงานอื่น ๆ ที่มีผลต่อการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

บริกส์ และ จัสท์แมน (Brigge and Justman. 1952 : 539) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางอาชีพครู
2. เพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการของครู
3. เพื่อปรับปรุงการสอนของครูให้ดีขึ้น

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2524 : 240 - 241) เห็นว่าการนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายในการช่วยเหลือและปรับปรุงครูเป็นประการสำคัญ กล่าวเป็นอักษรย่อภาษาอังกฤษได้ดังนี้คือ

O S M M A E

O = Objective	การให้ความช่วยเหลือครูให้รู้จักเลือกและปรับปรุง
วัตถุประสงค์ของการสอน
S = Subjective	การช่วยเหลือครูให้รู้จักเลือกและปรับปรุงเนื้อหา
การสอน
M = Methods	การช่วยเหลือครูให้รู้จักเลือกและปรับปรุงวิธีสอน
M = Materials	การช่วยเหลือครูให้รู้จักเลือกและปรับปรุงการใช้
วัสดุอุปกรณ์

A = Activities การช่วยเหลือครูให้รู้จักเลือกและปรับปรุงการใช้
กิจกรรมเสริมหลักสูตรในการสอน

E = Evaluation การช่วยเหลือครูให้รู้จักเลือกและปรับปรุงวิธีการ
ประเมินผล

พนัส หันนาคินทร์ (2513 : 2) มีแนวคิดว่าจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา
ที่สำคัญอยู่ที่การส่งเสริมปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การนิเทศไม่ใช่เป็นการบังคับ
หรือจับผิดแต่เป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

สรุปได้ว่าการนิเทศการศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพของครูและการเรียน
การสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

ลักษณะงานนิเทศการศึกษา

แฮร์ริส (Harris. 1975 : 13 - 14) ได้แบ่งงานนิเทศการศึกษาออกเป็น 10
ประการคือ

1. งานที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร (Development Curriculum) ซึ่งเกี่ยวข้อง
กับการวางโครงสร้างของหลักสูตร ทำประมวลการสอนโดยกำหนดตัวผู้สอน โครงการสอน
เวลา สถานที่ และวางแผนวิธีสอน ตลอดจนการสร้างเกณฑ์มาตรฐานและบรรจุหน่วยวิชาลง
ในการสอน

2. การจัดระบบการสอน (Organizing for Instruction) เป็นการจัดระบบ
การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปใช้ เช่น การแบ่งกลุ่มนักเรียน การจัด
ตารางสอน

3. การคัดเลือกบุคลากร (Staffing) โดยเลือกสรรให้เหมาะสมกับงาน มีการ
สรรหา การสอบคัดเลือก และการเก็บรักษาทะเบียนเกี่ยวกับบุคลากร

4. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก (Providing facilities) เป็นการออกแบบ
และจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้สอน รวมถึงการจัดวางแผนอาคารเรียนที่ถูกต้อง
มีการแนะนำให้สามารถหยิบสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านั้นมาใช้ได้ง่าย

5. จัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอน (Providing Materials) ตรวจสอบและคัดเลือก วัสดุอุปกรณ์การสอนที่จะนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพต่อการสอน

6. จัดอบรมครูประจำการ (Arrange in service education) เป็นการ จัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้แก่ครูประจำการอันจะส่งผลให้ครูมีความก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพทางด้านวิชาการยิ่งขึ้น

7. จัดปฐมนิเทศครูใหม่ (Orientation new staff members) เพื่อให้ได้ ทราบข้อมูลต่าง ๆ ให้รู้และเข้าใจในสิ่งที่จำเป็นในการปฏิบัติงานเป็นการลดอุปสรรคในการ ปฏิบัติงานอันจะทำให้งานประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

8. จัดบริการพิเศษที่เกี่ยวกับการสอน (Relating special service) รวมทั้ง บริการต่าง ๆ ที่ช่วยในการสอน ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนให้มากที่สุด

9. การสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน (Development public relation) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การแจ้งข่าวความเคลื่อนไหวทางการศึกษาให้ชุมชน ทราบ แสวงหาความช่วยเหลือจากชุมชน ตลอดจนการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน

10. งานประเมินผล (Evaluation) ได้จัดให้มีการประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อหาจุดอ่อนที่จะได้ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งหมายถึงการวางแผน การสร้างเครื่องมือ การจัดดำเนินการเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลผล และการตัดสินใจ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนด้วย

กิติมา ปรีดีติติก (2529 : 414) ได้กล่าวถึงลักษณะงานนิเทศการศึกษาใน โรงเรียนว่าอาจจัดเป็นหมวดหมู่ได้ดังนี้

1. งานนิเทศเกี่ยวกับตัวครู
2. งานนิเทศเกี่ยวกับหลักสูตร
3. งานนิเทศเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอน
4. งานนิเทศเกี่ยวกับการปรับปรุงวิชาชีพของครู
5. งานนิเทศเกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน
6. งานนิเทศเกี่ยวกับการค้นคว้าทดลอง

จำเนียร ภูนาส (2521 : 32) ได้ประมวลลักษณะงานนิเทศการศึกษาออกเป็น 5 อย่างคือ

1. งานด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ซึ่งรวมงานพัฒนาหลักสูตรการจัดอบรมการเรียนการสอน และการจัดบริการพิเศษที่เกี่ยวข้องกับการสอน
2. ด้านการจัดสรรและการพัฒนาบุคลากร ซึ่งรวมงานคัดเลือกบุคลากร การปฐมนิเทศครูใหม่ และการฝึกอบรมครูประจำการ
3. ด้านบริหารวัสดุอุปกรณ์
4. ด้านพัฒนาความสัมพันธ์กับชุมชน
5. ด้านการประเมินผลการสอน

สรุปได้ว่าลักษณะงานนิเทศการศึกษาเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาคุณภาพของครูให้สามารถพัฒนาคุณภาพของการศึกษาได้ตามเป้าหมาย

กระบวนการนิเทศการศึกษา

แฮร์ริส (Harris. 1975 : 10 - 11) ได้เสนอกระบวนการนิเทศไว้เรียกย่อ ๆ ว่า Polca ซึ่งอธิบายความหมายสั้น ๆ ได้ดังนี้

1. P = Planing Process หมายถึง การวางแผนปฏิบัติงาน การคิดค้นปัญหา กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการ กำหนดเวลา กำหนดกิจกรรมในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างถูกต้อง บรรลุเป้าหมาย
2. O = Organizing Process หมายถึง การสร้างระบบในการดำเนินงาน กำหนดมาตรฐาน จัดแหล่งวิทยาการ จัดสรรหน้าที่ ประสานงาน กระจายงาน วางรูปแบบขององค์การ และพัฒนานโยบายของการทำงาน
3. L = Leading Process หมายถึง บทบาทในการเป็นผู้นำ การตัดสินใจ จัดหาบุคลากร กระตุ้นบุคลากรให้ทำงาน ตลอดจนแนะนำ สาธิต ทำความเข้าใจ ให้กำลังใจ อำนวยความสะดวกและเสนอแนะให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. C = Controlling Process หมายถึง การควบคุมการปฏิบัติงาน การมอบหมายงาน อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ พิจารณาลงโทษ แก้ไขเมื่อผิดพลาด การให้บุคคลออกจากงาน การดักเตือน และการกำหนดระเบียบในการปฏิบัติ

5. A = Assesing Process หมายถึง การตรวจสอบพิจารณาการปฏิบัติการ ประเมินผล และวิจัยงาน เพื่อหาทางปรับปรุงให้ดีขึ้น

สังัด อุทรานันท์ (2530 : 84 - 85) เห็นว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาที่ สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. วางแผนการนิเทศ (Planing - P) เป็นขั้นที่ผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการ นิเทศจะทำการประชุมปรึกษาหารือกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจำเป็นที่จะ ต้องมีการนิเทศ รวมทั้งวางแผนถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศที่จะจัดขึ้นอีกด้วย

2. ให้ความรู้ความเข้าใจในการทำงาน (Informing - I) เป็นขั้นของการ ให้ความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งที่จะดำเนินการว่าต้องอาศัยความรู้ความสามารถอย่างไรบ้าง ขั้นนี้จำเป็นทุกครั้งที่สำหรับการเริ่มนิเทศที่จัดขึ้นใหม่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม

3. ลงมือปฏิบัติงาน (Doing - D) ประกอบด้วยการปฏิบัติงานใน 3 ลักษณะ คือการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ การปฏิบัติงานของผู้ให้การนิเทศ และการปฏิบัติงาน ของผู้สนับสนุนการนิเทศ ซึ่งรวมถึงวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือใช้ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การปฏิบัติงาน เป็นไปอย่างได้ผล

4. สร้างเสริมกำลังใจ (Reinforcing - R) เป็นขั้นตอนของการเสริม กำลังใจของผู้บริหาร เพื่อให้ผู้รับนิเทศมีความมั่นใจและบังเกิดความพึงพอใจ

5. ประเมินผลการนิเทศ (Evaluating - E) โดยผู้นิเทศทำการประเมิน ผลการดำเนินการซึ่งผ่านไปแล้วว่าเป็นอย่างไร เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่ยังขาด ตกพบข้อบกพร่องอยู่โดยการให้ความรู้ในสิ่งที่ทำใหม่อีกครั้งหนึ่ง และถ้าหากการประเมิน ผลได้พบว่าประสบผลสำเร็จตามที่ได้อ้างไว้ หากจะดำเนินการนิเทศต่อไปก็สามารถทำได้เลย โดยไม่ต้องให้ความรู้ในเรื่องนั้นอีก

วิธีการนิเทศการศึกษา

เบอร์ตัน และ บรูคเนอร์ (Burton and Bruookner. 1955 : 5 - 12)

กล่าวว่าวิธีการนิเทศการศึกษาสามารถแยกออกได้เป็น 5 แบบ ดังต่อไปนี้

1. การนิเทศแบบตรวจการ (Inspection Supervision) วิธีนี้ผู้นิเทศจะตรวจผลงานการสอนของครูว่าสอนเนื้อหาวิชาอะไรบ้าง วิธีการสอนเป็นอย่างไร ดีหรือไม่ดี ถ้าไม่ดีก็บอกว่าจะต้องอย่างไร

2. การนิเทศแบบปล่อยปละละเลย (Laissez Faire Supervision) ใช้วิธีตรวจ และประมาณค่าว่าดีเลวเพียงใด ไม่มีการแนะนำให้ปรับปรุงการเรียนการสอน ปล่อยให้ครูสอนไปตามความถนัดความสนใจ

3. การนิเทศแบบบังคับ (Coercive Supervision) มุ่งเปลี่ยนการสอน และตัวครู จะมีกฎเกณฑ์ตายตัวกำหนดไว้เพื่อให้ครูปฏิบัติตามผู้นิเทศจะทำการตรวจสอบ ตลอดเวลา

4. การนิเทศแบบฝึกอบรมและแนะแนวทาง (Supervision as training and Guidance) ผู้นิเทศจะเป็นผู้แนะนำและฝึกอบรมเทคนิคการสอนวิชาการแนวใหม่ให้แก่ครูอันเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน วิธีการนี้ครูจะต้องทำตามผู้นิเทศตลอดเวลา

5. การนิเทศแบบประชาธิปไตย (Supervision as Democratic) เป็นการนิเทศที่มุ่งให้มีการทำงานเป็นกลุ่ม เน้นความร่วมมือไว้วางใจกัน ส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์และการฝึกฝนการเป็นผู้นำ

ประกาศ แสงเพชร (2521: 222 - 230) ได้เสนอแนะวิธีการจัดการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. การเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน เป็นวิธีที่ศึกษานิเทศก์พบและสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียนเป็นรายบุคคล โดยมีจุดประสงค์สำคัญเพื่อสำรวจความต้องการของครู กระตุ้นให้ครูปรับปรุงการสอน ประเมินผลการสอนของครู

2. การแนะนำเป็นรายบุคคล ซึ่งการพบปะกันระหว่างครูและศึกษานิเทศก์เป็นวิธีการสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้โอกาสศึกษานิเทศก์ได้ทำงานเป็นรายบุคคลกับครู ในเรื่องปัญหาการสอน วิธีนี้เป็นวิธีที่ทั้งสองฝ่ายได้ร่วมทำงานช่วยเหลือกัน

3. การประชุมกลุ่ม เป็นการพบปะระหว่างศึกษานิเทศก์และครูซึ่งอาจจัดเป็นกลุ่มย่อย ๆ เช่น คณะกรรมการ กลุ่มศึกษา กลุ่มทำงาน กลุ่มสัมมนา หรืออาจจะจัดเป็นการประชุมใหญ่

4. การประชุมปฏิบัติการ เป็นวิธีการฝึกอบรมระหว่างทำงานที่ดีที่สุดแบบหนึ่ง เป็นวิธีการประชุมที่ผู้เข้าประชุมได้ลงมือปฏิบัติงานแก้ปัญหาด้วยกันเป็นกลุ่มแทนการนั่งฟัง หรือการประชุมแบบอื่น ๆ ซึ่งผู้เข้าประชุมฟังหรืออภิปรายปัญหาแต่ฝ่ายเดียว ผลของการประชุมปฏิบัติการจะได้ผลงานหรือคำตอบและสมาชิกได้พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาร่วมกัน

5. การให้ครูสังเกตการสอน ได้แก่ การให้ครูไปสังเกตการสอนของโรงเรียนอื่น ๆ การสาธิตการสอน การจัดศูนย์สาธิตเพื่อให้ครูได้สังเกตการสอน เรียนรู้วิธีการกระบวนการเรียนการสอนที่ดี

6. การใช้เอกสาร เป็นเอกสารที่ศึกษานิเทศก์เผยแพร่ให้ครูเพื่อพัฒนาการสอน อาจได้มาจากองค์การต่าง ๆ ของสมาคม ของหน่วยงานของรัฐ หรือเอกสารที่ศึกษานิเทศก์ผลิตเอง คุณค่าของการใช้เอกสารก็คือสามารถลงงานลงได้

7. การใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ที่ศึกษานิเทศก์ได้ช่วยเหลือครูในเรื่องนี้ เช่น ร่วมกันจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ทดลองใช้ วัสดุอุปกรณ์ใหม่ ประเมินผลการใช้อุปกรณ์ ทำคู่มือการใช้อุปกรณ์ ฯลฯ จะช่วยให้การเรียนการสอนมีคุณภาพดียิ่งขึ้น

8. วิธีอื่น ๆ นอกจากวิธีการหรือเทคนิคการนิเทศดังกล่าวแล้ว ผู้นิเทศยังใช้วิธีอื่น ๆ ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้อีก เช่น การประชุมนิเทศครูใหม่ การส่งครูเข้ารับการอบรม การให้คำปรึกษา การศึกษาเพิ่มเติม การจัดกลุ่มศึกษาปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การทัศนอาจร ตลอดจนการติดตามงานซึ่งผู้นิเทศจะเลือกใช้เทคนิคให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของแต่ละแห่งไป

สาย ภาณุรัตน์ (2517 : 52 - 54) ได้เสนอแนะเทคนิคการนิเทศไว้ดังนี้

1. เทคนิคการเสนอแนะ ศึกษานิเทศก์จะต้องหาทางเสนอแนะวิธีการต่าง ๆ เช่น วิธีสอนวิธีแก้ปัญหา และแหล่งความรู้ต่าง ๆ ให้แก่ครูเพื่อให้ครูทราบและถือปฏิบัติได้ถูกต้อง

2. เทคนิคสาธิต ศึกษานิเทศก์จะต้องลงมือปฏิบัติงานให้ครูได้เห็นจริง อาจเป็นการสาธิตการสอน การทำอุปกรณ์การสอน และสาธิตการทำข้อทดสอบเพื่อเป็นแนวทางให้ครูปฏิบัติต่อไป

3. เทคนิคภัยวิทย์ ศิษยานิเทศก์เปิดโอกาสให้ครูได้แสดงผลงานหรือข้อคิดเห็นต่าง ๆ ออกมาให้เต็มที่แล้วจึงช่วยแต่งเติมเสริมต่อหรือตัดทอนบางสิ่งบางอย่างให้ในบางกรณี อาจออกมาในรูปของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

4. เทคนิคชวนพาที่ ศิษยานิเทศก์จะชักชวนพูดคุยเรื่องวิชาการและหลักการโดยไม่ให้ครูรู้ตัวว่าถูกนิเทศ ในขณะเดียวกันก็สอดแทรกสิ่งที่ขาดตกบกพร่องอยู่ให้

5. เทคนิคแพร่พินิจ ศิษยานิเทศก์เสนอเทคนิคและวิทยาการใหม่ ๆ ที่น่าสนใจให้แก่ครู อาจทำได้โดยออกเอกสารทางวิชาการหรือนิเทศกับครูโดยตรง

6. เทคนิคปลุกมหานิยม ศิษยานิเทศก์จะใช้มนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู ยิ้มแย้มแจ่มใส พูดคุยกันด้วยปัญหาทุกข์สุขส่วนตัวและเรื่องอื่น ๆ ในขณะเดียวกันก็สอดแทรกปัญหาทางวิชาการเข้าไปด้วย

7. เทคนิคบ่อนชนมนมเนย ศิษยานิเทศก์จะค่อย ๆ ทาทางฝึกให้ครูแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เอง โดยการบ่อนปัญหาจากง่ายไปหายาก ให้ครูช่วยกันคิดช่วยกันหาทางแก้ไข จนสามารถที่จะแก้ปัญหาด้วยตนเองได้

สมาคมศิษยานิเทศก์แห่งประเทศไทย (2525 : 75) ได้สรุปเทคนิคที่นิยมใช้ในการนิเทศการศึกษาของศิษยานิเทศก์กรมสามัญศึกษา 4 ลักษณะดังนี้

1. การเยี่ยมโรงเรียนและการแนะนำเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม

2. การอบรมครูประจำการ การอบรมครูด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประชุม การสัมมนา การประชุมกลุ่ม การอบรมโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การบรรยาย การสาธิต การประชุมปฏิบัติการ และอื่น ๆ ซึ่งแต่ละวิธีต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ กัน

3. การใช้เอกสารทางวิชาการ ได้แก่การผลิตเอกสารทางคู่มือครู เอกสารเพิ่มความรู้ที่ใช้ในการสอน แผนการสอน รวมทั้งการผลิตวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ครูจะต้องใช้ เช่น เอกสารในศูนย์การเรียนรู้ ชุดการสอน แบบเรียนสำเร็จรูป เป็นต้น

4. การทำวิจัยปฏิบัติการ การศึกษาและทดลองต่าง ๆ ที่จะทำให้ครูเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งศิษยานิเทศก์อาจทำได้โดยการสร้างเป็นโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการโรงเรียนไม่แบ่งชั้น การทดลองวิธีการสอน การจัดโรงเรียนทดลอง การจัดโรงเรียนตัวอย่าง เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาดังนั้นผู้วิจัยจึงประมวลเฉพาะผลงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยทั่ว ๆ ไป ที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยในครั้งนี้

การศึกษาเกี่ยวกับงานวิชาการโดยตรงนั้น สุรัตน์ เจียรตระกูล (2520 : จ - ฉ) ได้ศึกษาปัญหางานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคเหนือจากกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหาร ครูอาจารย์ พบว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติงานวิชาการน้อยที่สุดในด้านการวัดและประเมินผล การศึกษา การนิเทศการศึกษา การวางแผนปรับปรุงงานวิชาการ หลักสูตร และเอกสาร การใช้หลักสูตรที่ปฏิบัติน้อยรองลงมาคือ การกิจและการปฏิบัติงานวิชาการ การแนะแนว วิธีการสอน ตารางสอน และด้านกิจกรรมนักเรียน ในปีเดียวกัน วุฒิ จุลพรหม (2520 : ง) ได้ศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้สรุปผลสอดคล้องกับ สุรัตน์ เจียรตระกูล กล่าวคือโรงเรียนปฏิบัติงานวิชาการน้อยทุกด้าน งานที่ปฏิบัติน้อยที่สุดได้แก่ การนิเทศการศึกษา การวัดผลประเมินผลการศึกษา การใช้ทรัพยากรและแหล่งวิชาการในห้องเรียน รวมทั้งการวางแผนปรับปรุงงานวิธีการสอน ส่วนงานด้านตารางสอน วิธีสอน หลักสูตร และเอกสารการใช้หลักสูตร ตลอดจนด้านวัสดุอุปกรณ์ และห้องสมุดก็มีการปฏิบัติน้อยเช่นกัน

ประกาศ เซ็นกลาง (2525 : บทคัดย่อ) วิจัยพบว่า อุปสรรคและปัญหาของงานวิชาการได้แก่ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ เอกสารประกอบการใช้หลักสูตรไม่เพียงพอ และหาซื้อยากไม่ทันกำหนด งบประมาณไม่เพียงพอ ครูขาดความรับผิดชอบในการสอน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการไม่มีอำนาจในการควบคุมการเรียนการสอน การอบรมครูทางวิชาการทำได้น้อย ครูยังใช้วิธีการสอนแบบเดิม ระเบียบการประเมินผลไม่ชัดเจน เปลี่ยนแปลงบ่อย ขาดการนิเทศครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่มีในหลักสูตร

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องงานบริหารการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษาต่าง ๆ รวม 10 เขตการศึกษา ซึ่ง กิตติพงศ์ วงศ์สุนทร (2527 : 36) ได้รวบรวมงานวิจัยของ เพ็ญศักดิ์ เรือนใจมั่น อติเรก รัตนธัญญา เสถียร จันทสุบรรณ ประจวบ วัจนรัตน์ จริ สิริธิ โกศล วิชัยดิษฐ์ ชัชวาลย์ อำมาตย์มณี ทองขาว โคตรโยธา นพชัย ฐัธธรรม และถวัลย์ บุญแสน

ในเขตการศึกษา 5 3 4 7 12 เขตกรุงเทพมหานคร เขตการศึกษา 8 11 และเขตการศึกษา 6 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และผู้ปกครองนักเรียน สรุปผลออกมาเช่นเดียวกันว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษาต่าง ๆ ปฏิบัติงานวิชาการไม่มากเท่าที่ควร แม้แต่ผู้บริหารเองยังมีความเห็นว่าโรงเรียนปฏิบัติงานวิชาการในระดับปานกลางเท่านั้น บางพฤติกรรมโรงเรียนไม่ได้ปฏิบัติ เช่น การจัดครูเข้าสังเกตการสอนของผู้อื่น และโรงเรียนไม่ได้บริหารงานตามทฤษฎีและหลักการของสถานศึกษาเท่าที่ควร

สุวิทย์ พรหมมา (2528 : 117) ได้วิจัยเรื่องปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตพื้นที่ยากจนหนาแน่น จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการพบว่า ครูเข้าใจหลักการ ปรัชญา และวิธีการประเมินผลน้อยมาก แม้ผู้เข้าใจก็นำมาปฏิบัติบ้างเป็นบางส่วน เพราะการสอนของครูยึดแบบเรียนไม่ยึดวัตถุประสงค์ ครูอาจารย์ไม่นิยมเช็คเวลาเข้าสอนให้เป็นปัจจุบัน ไม่สนใจสอนให้ครบเวลาและจำนวนตามที่กำหนดให้ การนิเทศจากหน่วยงานภายนอกยังช่วยโรงเรียนได้น้อยมาก ครูอาจารย์ไม่วัดผลตามวัตถุประสงค์ ยังใช้วิธีสอนแบบเก่ากับหลักสูตรใหม่ ไม่เชื่อฟังศรัทธา และให้ความเกรงใจหัวหน้าหมวดวิชาเท่าที่ควร ทำให้งานบางอย่างไม่เป็นไปตามเป้าหมาย การสอบแก้ตัว ระเบียบไม่กำหนดจำนวนครั้ง ทำให้นักเรียนขาดความสนใจที่จะแก้ ทั้งช่วงไว้นาน ทำให้เกิดการระแ่งผู้สอนและนายทะเบียน

พ.ศ. 2534 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2534 : 17 - 26) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับต่อจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อีก 3 ปี และในสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ โดยใช้ตัวอย่างประชากร ได้แก่ คณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด เจ้าหน้าที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ คณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด ผู้บริหารและครูที่สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนละประมาณ 10 คน ผู้ปกครองนักเรียนที่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนละประมาณ 10 คน ผู้ปกครองของนักเรียนที่ไม่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนละประมาณ 5 คน ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นพี่เลี้ยง โดยศึกษาจากโรงเรียน

โครงการนำร่องฯ 9 โรงเรียน และสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา 4 โรงเรียน ผลการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการสรุปได้ว่า โรงเรียนในโครงการนำร่องฯ ครูส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการสอน ในด้านอุปกรณ์ ทั้งโรงเรียนในโครงการนำร่องฯ และสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษาจัดหาอุปกรณ์การสอน สื่อการเรียนการสอน หนังสือสำหรับให้นักเรียนใช้ศึกษาค้นคว้า

ข้อสังเกตจากการศึกษาสภาพการดำเนินงาน เห็นว่า โรงเรียนในโครงการนำร่องฯ ครูได้รับการอบรมเพื่อเตรียมการสอนชั้นมัธยมศึกษาไม่เพียงพอทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ นอกจากนั้นครูเหล่านี้ยังได้รับมอบหมายให้สอนชั้นประถมศึกษาอีกด้วย ทำให้จำนวนคาบที่สอนต่อสัปดาห์สูง จึงอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาได้ ผู้บริหารและครูในบางโรงเรียนตลอดจนผู้ปกครอง ไม่มั่นใจในมาตรฐานการเรียนการสอน การวัดผลของโรงเรียน โรงเรียนขาดสื่อการสอนคู่มือครู ในด้านการสอนวิชาชีพยังไม่เป็นไปตามหลักการของโครงการที่กำหนดให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนวิชาชีพได้มากขึ้น และโรงเรียนยังไม่สามารถจัดสอนวิชาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นได้ สำหรับโรงเรียนสาขาโรงเรียนมัศึกษานั้นได้รับความช่วยเหลือจากโรงเรียนมัธยมศึกษาในด้านวิชาการเป็นอย่างดี จึงไม่มีปัญหามากนัก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การเลือกประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. วิธีการสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรที่ศึกษา

ประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2533 และปีการศึกษา 2534 จำนวน 18 โรงเรียน ดังรายละเอียดแสดงให้เห็นในตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรเป็นรายอำเภอและรายโรงเรียน

อำเภอ	โรงเรียน	ประชากร ผู้บริหารโรงเรียน	ประชากร ครูผู้สอน
ท่าเรือ	วัดนางคุ่ม	1	7
ภาษี	วัดพระแก้ว	1	6
มหาสาร	วัดโบสถ์อนุกุลสังฆกิจ	1	10
บางปะอิน	บ้านพลับ	1	5
บางไทร	วัดป่าคา	1	4
	วัดกระแซง	1	4
อุทัย	วัดหนองไม้ซุง	1	9
วังน้อย	วัดสว่างอารมณ์	1	7
	วัดธรรมจรัญ	1	6
พระนครศรีอยุธยา	ลุมพลีชนูปถัมภ์	1	8
นครหลวง	วัดราษฎร์บำเพ็ญ	1	6
บางบาล	วัดพระขาว	1	7
บางปะหัน	วัดโชติเชษฐาราม	1	10
เสนา	วัดหัวเวียง	1	6
	วัดจระเข้ไฉ่	1	7
ผักไห่	วัดดอนลาน	1	8
บางซ้าย	วัดสุคนธาราม	1	7
ลาดบัวหลวง	หงส์ประสาทประสิทธิ์	1	5
	รวม	18	122

จากตาราง 1 แสดงกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าประกอบด้วยผู้บริหาร
โรงเรียน 18 คน ครูผู้สอน 122 คน รวมประชากร 140 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถามประกอบด้วยคำถามที่เกี่ยวกับเรื่องความร่วมมือในการดำเนินงานวิชาการ มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale) ได้แก่ มีความพร้อมมาก มีความพร้อมค่อนข้างมาก มีความพร้อมค่อนข้างน้อย มีความพร้อมน้อยและ ไม่มีความพร้อมเลย

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบให้เลือกตอบ (check list) ซึ่งถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ถามเกี่ยวกับความร่วมมือในการดำเนินงานวิชาการ 5 ด้าน คือ

1. ด้านหลักสูตร
2. ด้านการเรียนการสอน
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน
4. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา
5. ด้านการนิเทศการศึกษา

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างแบบสอบถามสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้านี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาเขียนสรุปเป็นกรอบของแบบสอบถาม เกี่ยวกับความร่วมมือในการดำเนินงานวิชาการใน 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา

2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบงานวิชาการในแต่ละด้านดังนี้

2.1 ด้านหลักสูตร เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความพร้อมในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้สอดคล้องกับหลักการจุดหมาย โครงสร้างและ กิจกรรมของหลักสูตร ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีข้อคำถาม 12 ข้อ

2.2 ด้านการเรียนการสอน เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความพร้อมในเทคนิควิธีการ การจัดการเรียนการสอนเชิงกระบวนการ เพื่อพัฒนาให้นักเรียนเกิดคุณสมบัติที่พึงประสงค์ ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีข้อคำถาม 16 ข้อ

2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องมือประกอบการเรียนการสอน ให้ครูได้ใช้อย่างคุ้มค่าตลอดจนการนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนมีข้อคำถาม 9 ข้อ

2.4 ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการวัดและ ประเมินผลการเรียน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีข้อคำถาม 14 ข้อ

2.5 ด้านการนิเทศการศึกษา เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการส่งเสริมบุคลากรใน โรงเรียนในการพัฒนาการเรียนการสอน และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของหลักสูตรมีข้อคำถาม 15 ข้อ

3. สร้างแบบสอบถาม เป็นข้อความเกี่ยวกับความพร้อมในด้านต่าง ๆ ให้ผู้บริหาร โรงเรียนและครูแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อม โดยให้แสดงความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ ได้แก่

- 5 หมายถึง มีความพร้อมมาก
- 4 หมายถึง มีความพร้อมค่อนข้างมาก
- 3 หมายถึง มีความพร้อมค่อนข้างน้อย
- 2 หมายถึง มีความพร้อมน้อย
- 1 หมายถึง ไม่มีความพร้อมเลย

ดังตัวอย่าง

ข้อที่	ความร่วมมือในด้านหลักสูตร	ระดับของความพร้อม				
		5	4	3	2	1
0	การจัดห้องเรียน ห้องพิเศษ ตลอดจน สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการ เรียนการสอน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมุ่ง ส่งเสริม ให้โรงเรียนจัดการเรียน การสอนที่เน้นกระบวนการ					
00						

4. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือได้ดำเนินการดังนี้

4.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามเสนอต่อ
ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อความกับเนื้อหาที่กำหนดไว้
ในกรอบของงานวิชาการทั้ง 5 ด้าน แล้วทำการแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามร่วมกับอาจารย์
ที่ปรึกษาปริญญาโท

4.2 ทาคำอำนาจจำแนกแบบสอบถามตอนที่ 2 โดยนำแบบสอบถามไปทดลอง
ใช้ (try out) กับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนประถม
ศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ในโครงการขยายโอกาสทางการ
ศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยการคำนวณค่าค่าที่ (t - test) จากข้อความ 70 ข้อ

ผลจากการหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม ได้ข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 1.75 ขึ้นไป จำนวน 59 ข้อ ส่วนข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนกต่ำกว่า 1.75 ได้นำมาปรับปรุงแก้ไข 4 ข้อ และตัดทิ้งไป 3 ข้อ รวมข้อคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามจำนวน 66 ข้อ

4.3 นำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach, 1970 : 61) ได้ค่าความเชื่อมั่น .97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ขอลงนามเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากในมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถึงผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อขออนุญาตและขอความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร
2. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ออกหนังสือขอความร่วมมือถึงหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ เพื่อขอให้หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอแจ้งโรงเรียนที่เป็นกลุ่มประชากรให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมอบให้ผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมประชุมกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในวันประชุมประจำเดือนมีนาคม 2533 พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อนำไปตอบแบบสอบถามต่อไป
4. มอบแบบสอบถามให้ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อนำไปให้ครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตอบแบบสอบถาม
5. หลังจากมอบแบบสอบถามให้ผู้บริหารโรงเรียนไป 7 วัน ผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง ตามอำเภอต่าง ๆ ใช้เวลาในการเก็บแบบสอบถามเป็นเวลา 7 วัน แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูล

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทุกฉบับ มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วนำมาวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) เป็นรายชื่อ รายด้าน และโดยรวมของแบบสอบถามตอนที่ 2 โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.50	หมายถึง	ไม่มีความพร้อมเลย
คะแนนเฉลี่ย	1.51 - 2.50	หมายถึง	มีความพร้อมน้อย
คะแนนเฉลี่ย	2.51 - 3.50	หมายถึง	มีความพร้อมค่อนข้างน้อย
คะแนนเฉลี่ย	3.51 - 4.50	หมายถึง	มีความพร้อมค่อนข้างมาก
คะแนนเฉลี่ย	4.51 - 5.00	หมายถึง	มีความพร้อมมาก

2. จัดอันดับความพร้อมของงานวิชาการทั้ง 5 ด้าน โดยจัดลำดับจากค่าคะแนนเฉลี่ย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการศึกษาครั้งนี้ใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. สถิติในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

- 1.1 หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบสอบถาม โดยใช้สูตร

t - Distribution

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ t	แทนค่าแจกแจงแบบทีซึ่งใช้เป็นค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถาม
$\bar{X}_H$	แทนค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อของกลุ่มสูง
$\bar{X}_L$	แทนค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อของกลุ่มต่ำ
S^2_H	แทนความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อของกลุ่มสูง
S^2_L	แทนความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อของกลุ่มต่ำ
n_H	แทนจำนวนคน (25% ของคนทั้งหมด) ในกลุ่มสูง
n_L	แทนจำนวนคน (25% ของคนทั้งหมด) ในกลุ่มต่ำ

(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2524 : 97)

1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา

(Alpha coefficient)

$$\alpha = \frac{n}{n - 1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α	แทนค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
S_i^2	แทนคะแนนความแปรปรวนของแต่ละข้อ
S_t^2	แทนคะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ
n	แทนจำนวนข้อของเครื่องมือวัด

(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2524 : 171)

2. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ผลงานวิจัย

2.1 หาค่าคะแนนเฉลี่ยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทนค่าเฉลี่ย
 x แทนผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทนจำนวนข้อมูล

(ลัวน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2524 : 71)

2.2 หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Diviation) ใช้สูตร

$$S = \sqrt{\frac{\sum f(x - \bar{x})^2}{N}}$$

เมื่อ S แทนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มประชากร
 x แทนค่าของข้อมูลแต่ละตัว หรือค่าจุดกลางชั้นแต่ละชั้น
 $\bar{X}$ แทนค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากร
 N แทนจำนวนข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มประชากร
 f แทนความถี่ของข้อมูลแต่ละชั้น

(ลัวน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2524 : 71)

3. จัดอันดับจากค่าเฉลี่ยเป็นรายชื่อ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดสัญลักษณ์ทางสถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N แทนจำนวนผู้บริหารและครูที่เป็นกลุ่มประชากร

$\bar{X}$ แทนค่าเฉลี่ย

S แทนค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล จะกระทำเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มประชากร

ตอนที่ 2 ศึกษาความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนในแต่ละด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษา รวม 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล การศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา

ตอนที่ 3 ศึกษาความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยจำแนกเป็นรายชื่อ

ตอนที่ 4 การจัดลำดับความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน

ตอนที่ 1 คำนวณต้นทุนของกลุ่มประชากร

จากการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มประชากร โดยการให้ตอบแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด ปรากฏว่ามีผู้ตอบแบบสอบถามส่งกลับคืนมา ดังนี้

ตาราง 2 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่ง

ผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน แบบสอบถาม ที่ส่ง	จำนวน แบบสอบถาม ที่รับคืน	คิดเป็นร้อยละ ของผู้ตอบ แบบสอบถาม	จำนวน แบบสอบถาม ที่สมบูรณ์
ผู้บริหารโรงเรียน	18	18	100	18
ครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษา	122	122	100	122
รวม	140	140	100	140

จากข้อมูลในตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปให้ประชากรจำนวน 140 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา จำนวน 140 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามพบว่า มีแบบสอบถามที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้ง 140 ฉบับ

ตอนที่ 2 ศึกษาความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนในแต่ละด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น รวม 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล การศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา

ตาราง 3 แสดงความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของกลุ่มประชากรในแต่ละด้าน

ความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการ	ผู้บริหาร N = 18			ครู N = 122			รวม N = 140	
	$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$	S
1. ด้านหลักสูตร	3.34	0.81	5	3.25	0.90	4	3.26	0.89
2. ด้านการเรียนการสอน	3.71	0.68	1	3.57	0.82	1	3.57	0.84
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.35	0.83	4	3.07	0.99	5	3.11	0.97
4. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา	3.51	0.71	2	3.34	0.90	2	3.29	1.02
5. ด้านการนิเทศการศึกษา	3.49	0.68	3	3.31	0.99	3	3.33	0.96
ค่าเฉลี่ยรวม	3.48	0.75	-	3.31	0.94	-	3.36	0.91

จากตาราง 3 เมื่อพิจารณาความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนพบว่า ผู้บริหารและครูเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมในแต่ละด้านค่อนข้างสอดคล้องกัน โดยมีลำดับที่เหมือนกันใน 3 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา แต่มีบางด้านที่ผู้บริหารและครูเห็นแตกต่างกัน คือ ด้านหลักสูตร ผู้บริหารเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมเป็นลำดับที่ 5 ส่วนครูเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมเป็นลำดับที่ 4 และด้านสื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมเป็นอันดับที่ 4 ส่วนครูเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมเป็นอันดับที่ 5

เมื่อพิจารณาความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการ รวมทุกด้าน ตามความคิดเห็นของกลุ่มประชากรโดยรวมทั้งหมด พบว่า โรงเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 3.36$) โดยให้ความคิดเห็นว่าทั้ง 5 ด้าน ของงานวิชาการ โรงเรียนมีความพร้อมในด้านหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 3.26, 3.11, 3.29$ และ 3.33 ตามลำดับ) ส่วนด้านการเรียนการสอน อยู่ในระดับค่อนข้างมาก

ผู้บริหารมีความเห็นว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 3.48$) โดยให้ความเห็นว่าเป็นด้านหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการนิเทศการศึกษา โรงเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 3.34, 3.35$ และ 3.49 ตามลำดับ) ส่วนด้านการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา โรงเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.71$ และ 3.51 ตามลำดับ)

ครูมีความเห็นว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 3.31$) โดยให้ความเห็นว่าเป็นด้านหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา โรงเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 3.25, 3.07, 3.34$ และ 3.31 ตามลำดับ) ส่วนด้านการเรียนการสอน โรงเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.57$)

ตอนที่ 3 ศึกษาความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยจำแนกเป็นรายด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการบริหาร และส่งเสริม แต่ละด้านเป็นรายข้อดังนี้

ก. ด้านหลักสูตร มีรายละเอียดดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มประชากรแยกตามสภาพ เกี่ยวกับความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนในด้านหลักสูตร

ข้อที่	ความพร้อมในด้านหลักสูตร	ผู้บริหาร (N = 18)			ครู (N = 122)			รวม (N = 140)	
		$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$	S
1	การจัดห้องเรียน ห้องพิเศษ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนการสอน	3.39	0.76	4	3.26	0.89	5	3.28	0.87
2	การดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เน้นการเรียนการสอนเชิงกระบวนการ	3.33	0.88	7	3.36	0.78	3	3.36	0.79
3	วัสดุอุปกรณ์สำหรับใช้ในการเปิดสอนวิชาอาชีพตามความต้องการของท้องถิ่น	3.06	0.91	12	2.99	0.97	12	3.00	0.96
4	การเปิดสอนวิชาอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถนำผลผลิตไปจำหน่ายได้	3.17	0.76	9	3.11	1.04	8	3.11	1.01
5	การจัดเก็บข้อมูลของโรงเรียน เพื่อให้ นักเรียน ได้ใช้ประกอบการตัดสินใจในการเลือกแผนการเรียน ได้ตามความสนใจและความถนัด	3.39	0.83	4	3.25	0.83	6	3.27	0.82
6	ความสามารถในการจัดทำแผนการเรียนที่จะเปิดสอนในแต่ละภาคเรียน ได้อย่างเหมาะสม	3.61	0.76	2	3.69	0.79	1	3.68	0.79

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อที่	ความพร้อมในด้านหลักสูตร	ผู้บริหาร (N = 18)			ครู (N = 122)			รวม (N = 140)	
		$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$	S
7	การจัดแผนการเรียนให้นักเรียนเลือกเรียนตามความพอใจและความถนัด รวมทั้งให้นักเรียนปรับเปลี่ยนแผนการเรียนได้								
8	การจัดระบบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น	3.22	0.85	8	3.25	0.93	6	3.25	0.92
9	การรวมกลุ่มกับโรงเรียนมัธยมสังกัดกรมสามัญศึกษา ในการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร แนวการสอน คู่มือการสอน ก่อนเปิดภาคเรียน	3.17	0.76	9	3.35	0.76	4	3.33	0.76
10	การจัดทำตารางวิเคราะห์หลักสูตรเป็นรายวิชา เพื่อเป็นหลักในการสอน	3.67	0.67	1	3.44	0.86	2	3.47	0.84
11	การจัดหาเอกสารหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไว้ให้ครูได้ใช้ก่อนเปิดภาคเรียน	3.17	0.76	9	3.05	0.76	11	3.06	0.76
12	การแนะนำนักเรียนในการทำกิจกรรมอิสระเพื่อส่งเสริมการฝึกทักษะในงานอาชีพ	3.56	0.68	3	3.07	0.96	10	3.14	0.94
		3.39	0.83	4	3.11	0.98	8	3.14	0.97
	ค่าเฉลี่ยรวม	3.34	0.81	-	3.25	0.90	-	3.26	0.89

จากตาราง 4 เมื่อพิจารณาความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการด้านหลักสูตร ผู้บริหารและครูเห็นว่า โรงเรียนมีความพร้อมค่อนข้างสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ 8 รายการ และมี 4 รายการ ที่มีความเห็นแตกต่างกัน ได้แก่ เรื่องการดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมุ่งส่งเสริมให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ เรื่องการจัดระบบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการจัดหาเอกสารหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไว้ให้ครูได้ใช้ก่อนเปิดภาคเรียน และเรื่องการแนะแนวนักเรียนในการทำกิจกรรมอิสระเพื่อส่งเสริมการฝึกทักษะในงานอาชีพ โดยผู้บริหารจัดไว้เป็นลำดับที่ 7, 9, 3 และ 4 ตามลำดับ แต่ครูจัดไว้เป็นลำดับที่ 3, 4, 10 และ 8 ตามลำดับ

ผู้บริหารเห็นว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการด้านหลักสูตร อยู่ในระดับค่อนข้างมากอยู่ 3 รายการ ได้แก่ ความสามารถในการจัดทำแผนการเรียนที่โรงเรียนจะเปิดสอนในแต่ละภาคเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ($\bar{X} = 3.61$) การรวมกลุ่มกับโรงเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญศึกษา ในการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรแนวการสอน คู่มือการสอน ฯลฯ ก่อนเปิดภาคเรียน ($\bar{X} = 3.67$) และการจัดหาเอกสารหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไว้ให้ครูได้ใช้ก่อนเปิดภาคเรียน ($\bar{X} = 3.56$) นอกจากนั้นอีกจำนวน 9 รายการ เห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยทั้งหมด

ครูเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการด้านหลักสูตรอยู่ในระดับค่อนข้างมาก เพียงรายการเดียวคือ ความสามารถในการจัดทำแผนการเรียนที่โรงเรียนจะเปิดสอนในแต่ละภาคเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ($\bar{X} = 3.69$) นอกจากนั้นอีก 11 รายการ เห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยทั้งหมด

ข. ด้านการเรียนการสอน มีรายละเอียดดังตาราง 5

ตาราง 5 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มประชากรเกี่ยวกับความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการด้านการเรียนการสอน

ข้อที่	ความพร้อมในด้านการเรียนการสอน	ผู้บริหาร (N = 18)			ครู (N = 122)			รวม (N = 140)	
		$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$	S
13	ความรู้ความสามารถในการปกครองเด็กในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	3.78	0.79	6	3.67	0.80	5	3.69	0.80
14	ความรู้ความสามารถของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ได้ผลตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้	3.89	0.66	3	3.68	0.70	4	3.71	0.70
15	ความรู้ความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นกระบวนการ	3.78	0.71	7	3.57	0.72	9	3.59	0.73
16	ความรู้ความชำนาญของครูในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม	3.83	0.76	5	3.61	0.71	7	3.64	0.72
17	การจัดโครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความสามารถของนักเรียนในการฝึกปฏิบัติจริง	3.50	0.69	13	3.23	0.89	15	3.26	0.87
18	การจัดให้มีการสอนซ่อมเสริม และแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน ด้วยวิธีการต่าง ๆ	3.39	0.68	14	3.11	0.93	16	3.15	0.90
19	ความมุ่งมั่นของครูในการสอน และปรับปรุงวิธีการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาและสภาพการณ์	4.06	0.62	1	3.82	0.76	2	3.85	0.75
20	ความรู้ความสามารถของครูในการใช้วิธีสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง	3.67	0.67	12	3.57	0.85	9	3.58	0.83
21	การจัดประสบการณ์โดยสอดแทรกค่านิยมและวัฒนธรรมให้แก่นักเรียน	3.89	0.46	3	3.75	0.76	3	3.76	0.73

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อที่	ความพร้อมในด้านการเรียนการสอน	ผู้บริหาร (N = 18)				ครู (N = 122)				รวม (N = 140)	
		$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$	$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$	S	
22	การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ โดยให้นักเรียนได้รับการฝึกสถานประกอบการ	3.33	0.82	16	3.52	3.52	1.12	13	3.49	1.09	
23	การจัดให้มีการประชุมสัมมนา เพื่อส่งเสริมและการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียน	3.39	0.68	15	3.43	3.43	0.90	14	3.42	0.87	
24	การสังคม และปัญหาส่วนตัว										
24	ความสามารถของครูในการเตรียมการสอน และทำบันทึกการสอน สำหรับนำไปใช้	3.78	0.63	7	3.55	3.55	0.73	12	3.58	0.72	
25	ให้ได้ผล										
25	ความสามารถในการใช้ทักษะการสอนแบบต่าง ๆ ของครู	3.72	0.56	10	3.67	3.67	0.74	5	3.68	0.72	
26	ความสามารถในการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน	3.94	0.40	2	3.59	3.59	0.77	8	3.64	0.74	
27	ความสามารถในการสร้างความรู้สึที่ดีของนักเรียน ให้มีต่อตนเอง ต่อโรงเรียน										
27	ต่อชุมชน และต่อประเทศชาติ	3.78	0.63	7	3.86	3.86	0.68	1	3.85	0.68	
28	ความสามารถในการนำหลักสูตรมาใช้ในการพัฒนา นักเรียนให้ได้ผลตามความมุ่ง										
28	หมายของการจัดการมัธยมศึกษา	3.68	0.58	11	3.57	3.57	0.68	9	3.58	0.69	
	ค่าเฉลี่ยรวม	3.71	0.68	-	3.57	3.57	0.82	-	3.57	0.84	

จากตาราง 5 เมื่อพิจารณาความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการด้านการเรียนการสอน ผู้บริหารและครูเห็นว่า โรงเรียนมีความพร้อมค่อนข้างสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ 10 รายการ และมี 6 รายการ ที่มีความเห็นแตกต่างกัน ได้แก่ เรื่อง ความรู้ความสามารถของครูในการใช้วิธีสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เรื่องการจัดการเรียนการสอนวิชาอื่นโดยให้นักเรียนได้รับการฝึกจากสถานประกอบการ เรื่องความสามารถของครูในการเตรียมการสอนและทำบันทึกการสอนสำหรับนำไปใช้ให้ได้ผล เรื่องความสามารถในการใช้ทักษะการสอนแบบต่าง ๆ ของครู เรื่องความสามารถในการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และเรื่องความสามารถในการสร้างความรู้สึที่ดีของนักเรียนที่มีต่อตนเอง ต่อโรงเรียน ต่อชุมชน และต่อประเทศชาติ โดยผู้บริหารจัดไว้เป็นลำดับที่ 12, 16, 7, 10, 2 และ 7 ตามลำดับ แต่ครูจัดไว้เป็นลำดับที่ 9, 13, 12, 5, 8 และ 1 ตามลำดับ

ผู้บริหารเห็นว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยอยู่ 4 รายการ ได้แก่ การจัดโครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความสามารถของนักเรียนในการฝึกปฏิบัติจริง ($\bar{X} = 3.50$) การจัดให้มีการสอนซ่อมเสริมและแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนด้วยวิธีต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.39$) การจัดการเรียนการสอนวิชาอื่นโดยให้นักเรียนได้รับการฝึกจากสถานประกอบการ ($\bar{X} = 3.33$) และการจัดให้มีการประชุมสัมมนาเพื่อส่งเสริมและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียน การสังคม และปัญหาส่วนตัว ($\bar{X} = 3.39$) นอกจากนั้นอีกจำนวน 12 รายการ เห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับค่อนข้างมากทั้งหมด

ครูเห็นว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยอยู่ 3 รายการ ได้แก่ การจัดโครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความสามารถของนักเรียนในการฝึกปฏิบัติจริง ($\bar{X} = 3.23$) การจัดให้มีการสอนซ่อมเสริมและแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.11$) และการจัดให้มีการประชุมสัมมนาเพื่อส่งเสริมและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียน การสังคม และปัญหาส่วนตัว ($\bar{X} = 3.43$) นอกจากนั้นอีก 13 รายการ เห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับค่อนข้างมากทั้งหมด

ค. ด้านสื่อการเรียนการสอน มีรายละเอียดดังตาราง 6

ตาราง 6 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มประชากรเกี่ยวกับการดำเนินการเรียนการสอน

ข้อที่	ความพร้อมในด้านสื่อการเรียนการสอน	ผู้บริหาร (N = 18)			ครู (N = 122)			รวม (N = 140)	
		$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$	S
29	การมีห้องศูนย์รวมสื่อการเรียนการสอน ที่จำเป็นต้องใช้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	3.28	0.87	6	2.78	0.96	7	2.84	0.97
30	ความรู้ความเข้าใจของครูในเรื่องความสำคัญและประโยชน์ของการใช้สื่อประกอบบทเรียนการสอน	3.67	0.58	2	3.55	0.81	1	3.56	0.79
31	ความรู้ความสามารถของครูในการใช้สื่อเทคโนโลยี และนวัตกรรมประเภทต่าง ๆ ประกอบบทเรียนการสอน	3.78	0.71	1	3.46	0.81	2	3.57	0.81
32	ความสามารถในการผลิต การจัดหา ตลอดจนการแลกเปลี่ยนหรือยืมสื่อการเรียนการสอนจากโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน	3.56	0.83	3	3.21	0.95	4	3.26	0.94
33	ความเพียงพอของงบประมาณในการใช้ผลิตสื่อการเรียนการสอน	3.06	0.85	7	2.57	1.02	9	2.63	1.01
34	การรวบรวมความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และแหล่งทรัพยากร สำหรับใช้ประกอบบทเรียนการสอน เพื่อให้สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียน	3.56	0.76	3	3.23	0.80	3	3.27	0.80
35	การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการใช้สื่อการเรียนการสอน เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป	3.33	0.58	5	3.14	0.83	5	3.16	0.81

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อที่	ความพร้อมในด้านเลือกการเรียนการสอน	ผู้บริหาร (N = 18)			ครู (N = 122)			รวม (N = 140)	
		$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$	S
36	การได้รับจำนวนหนังสือเรียน และหนังสืออ่านประกอบอย่างเพียงพอ เพื่อบริการนักเรียน	2.94	0.78	9	2.93	1.08	6	2.93	1.05
37	การมีบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่มีความรู้ความสามารถ ทั้งในการบริหารและประสานงานกับฝ่ายการสอน เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน	3.00	0.94	8	2.76	1.11	8	2.79	1.09
	ค่าเฉลี่ยรวม	3.35	0.83	-	3.07	0.99	-	3.11	0.97

จากตาราง 6 เมื่อพิจารณาความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการ ด้านสื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารและครูเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมค่อนข้างสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ 8 รายการ มีเพียงรายการเดียวที่ผู้บริหารและครูเห็นแตกต่างกัน คือเรื่องการได้รับจำนวนหนังสือเรียนและหนังสืออ่านประกอบอย่างเพียงพอเพื่อบริการนักเรียน โดยผู้บริหารจัดไว้เป็นลำดับที่ 9 ส่วนครูจัดไว้เป็นลำดับที่ 6

ผู้บริหารเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการด้านสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับค่อนข้างมากอยู่ 4 รายการ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจของครูในเรื่องความสำคัญและประโยชน์ของการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.67$) ความรู้ความสามารถของครูในการใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมประเภทต่าง ๆ ประกอบการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.78$) ความสามารถในการผลิต การจัดหา ตลอดจนการแลกเปลี่ยนหรือยืมสื่อการเรียนการสอนจากโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ($\bar{X} = 3.56$) และการรวบรวมความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและแหล่งทรัพยากรสำหรับใช้ประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียน ($\bar{X} = 3.56$) นอกจากนั้นอีกจำนวน 5 รายการเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยทั้งหมด

ครูเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการ ด้านสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับค่อนข้างมาก เพียงรายการเดียว คือ ความรู้ความเข้าใจของครูในเรื่องความสำคัญและประโยชน์ของการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.55$) นอกจากนั้นอีกจำนวน 8 รายการ เห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยทั้งหมด

ง. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา มีรายละเอียดดังตาราง 7

ตาราง 7 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มประชากรเกี่ยวกับการดำเนินการวัดและประเมินผลการศึกษา

ข้อที่	ความพร้อมในด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา	ผู้บริหาร (N = 18)			ครู (N = 122)			รวม (N = 140)	
		$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$	S
38	ความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผลอย่างถูกต้องตามระเบียบวิธีการวัดผล รายวิชาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	3.61	0.76	4	3.59	0.87	3	3.59	0.85
39	ความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ได้ครอบคลุมจุดประสงค์ทั้งด้านพุทธิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และด้านกระบวนการ	3.78	0.63	2	3.67	0.79	1	3.69	0.78
40	ความสามารถในการเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียน	3.61	0.59	4	3.35	0.92	7	3.39	0.89
41	ความสามารถในการวางแผน กำหนดมาตรฐาน แนวปฏิบัติและจัดทำปฏิทินปฏิบัติการ เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน	3.50	0.50	10	3.48	0.77	6	3.49	0.74
42	การประชุมชี้แจงเสริมความเข้าใจของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับการวัดและ ประเมินผลการเรียน	3.44	0.60	12	3.18	0.93	10	3.21	0.90
43	การจัดให้มีเครื่องมือใช้ และวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกแก่ครูผู้สอน ในการ ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียน	3.67	0.75	3	3.11	0.92	11	3.19	0.91
44	ความรู้ความเข้าใจของครูในการกรอกข้อมูลลงในเอกสารหลักฐานการวัดและ ประเมินผลการศึกษา	3.61	0.49	4	3.62	0.86	2	3.62	0.82

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อที่	ผู้บริหาร (N = 18)	ครู (N = 122)			รวม (N = 140)		
		$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$
	ความพร้อมในด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา							
45	ความรู้ความสามารถของครูเกี่ยวกับการใช้เทคนิคและวิธีการวัดผลหลาย ๆ วิธี นอกเหนือจากวิธีสอบแบบข้อเขียน	3.56	0.68	7	3.52	0.78	4	3.52
46	ความสามารถของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ข้อทดสอบ	3.28	0.80	13	3.06	0.91	13	3.09
47	ความสามารถของแต่ละหมวดวิชาในการจัดทำแบบทดสอบมาตรฐาน	3.28	0.65	13	3.10	0.94	12	3.12
48	ความสามารถและความตระหนักในความสำคัญในการนำผลการทดสอบแต่ละรายวิชา มาปรับปรุงการเรียนการสอน	3.50	0.60	10	3.52	0.78	4	3.51
49	การจัดทำเป้าหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เป็นรายบุคคล รายห้อง รายชั้น และของโรงเรียน	3.56	0.68	7	3.27	0.88	9	3.31
50	การจัดให้มีหนังสือ คู่มือครู ตำรา และวารสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษา เพื่อครูได้ค้นคว้าความรู้	3.89	0.95	1	3.00	0.99	14	3.05
51	การจัดให้มีการนำผลการประเมินงานวิชาการมาใช้ในการวางแผนจัดการศึกษาของโรงเรียนในปีการศึกษาต่อไป	3.56	0.90	7	3.33	0.87	8	3.36
	ค่าเฉลี่ยรวม	3.51	0.71	-	3.34	0.90	-	3.45

จากตาราง 7 เมื่อพิจารณาความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ผู้บริหารและครูเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมค่อนข้างสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ 8 รายการ และมี 6 รายการที่มีความเห็นแตกต่างกัน ได้แก่ เรื่องความสามารถในการเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียน เรื่องความสามารถในการวางแผนกำหนดมาตรฐาน แนวปฏิบัติและจัดทำปฏิทินปฏิบัติการเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน เรื่องการจัดให้มีเครื่องใช้และวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกแก่ครูผู้สอนในการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียน เรื่องความรู้ความสามารถของครูเกี่ยวกับการใช้เทคนิคและวิธีการวัดผลหลาย ๆ วิธีนอกเหนือจากวิธีสอบแบบข้อเขียน เรื่องความสามารถและความตระหนักในความสำคัญในการนำผลการทดสอบแต่ละรายวิชามาปรับปรุงการเรียนการสอน เรื่องการจัดให้มีหนังสือคู่มือตำรา และวารสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษาเพื่อให้ครูได้ค้นคว้าหาความรู้ โดยผู้บริหารจัดไว้เป็นลำดับที่ 4, 10, 3, 7, 10 และ 1 ตามลำดับ แต่ครูจัดไว้เป็นลำดับที่ 7, 6, 11, 4, 4 และ 14 ตามลำดับ

ผู้บริหารเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยอยู่ 5 รายการ ได้แก่ ความสามารถในการวางแผนกำหนดมาตรฐาน แนวปฏิบัติและจัดทำปฏิทินปฏิบัติการเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน ($\bar{X} = 3.50$) การประชุมชี้แจงเสริมความเข้าใจของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน ($\bar{X} = 3.44$) ความสามารถของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ข้อทดสอบ ($\bar{X} = 3.28$) ความสามารถของแต่ละหมวดวิชาในการจัดทำแบบทดสอบมาตรฐาน ($\bar{X} = 3.28$) และความสามารถและความตระหนักในความสำคัญในการนำผลการทดสอบแต่ละรายวิชามาปรับปรุงการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.50$) นอกจากนั้นอีกจำนวน 9 รายการ เห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับค่อนข้างมากทั้งหมด

ครูมีความเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาอยู่ในระดับค่อนข้างมาก 5 รายการ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผลอย่างถูกต้องตามระเบียบวิธีการวัดผลรายวิชาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ($\bar{X} = 3.59$) ความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ ได้ครอบคลุมจุดประสงค์ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 3.67$) ความรู้ความเข้าใจของครูในการกรอกข้อมูลลงในเอกสารหลักฐานการวัดและประเมินผลการศึกษา ($\bar{X} = 3.62$)

ความรู้ความสามารถของครูเกี่ยวกับการใช้เทคนิคและวิธีการวัดผลหลาย ๆ วิธี นอกเหนือจากวิธีการสอนแบบข้อเขียน ($\bar{X} = 3.52$) และความสามารถ และความตระหนักในความสำคัญในการนำผลการทดสอบแต่ละรายวิชามาปรับปรุงการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.52$) นอกจากนั้นอีกจำนวน 9 รายการ เห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
ทั้งหมด

จ. ด้านการนิเทศการศึกษา มีรายละเอียดดังตาราง 8

ตาราง 8 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มประชากรเกี่ยวกับความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศการศึกษา

ข้อที่	ความพร้อมในการนิเทศการศึกษา	ผู้บริหาร (N = 18)			ครู (N = 122)			รวม (N = 140)	
		$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$	S
52	การนิเทศของโรงเรียนในการพัฒนาครูอาจารย์ให้มีความสามารถสอนและปกครองเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.61	0.59	3	3.16	1.03	12	3.22	0.99
53	การได้รับความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์ให้สามารถสอนรายวิชาต่าง ๆ ให้ได้ผล	3.33	0.82	13	2.80	1.05	15	2.89	1.03
54	การได้รับการอบรมทางด้านวิชาการให้ทำการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ได้อย่างเพียงพอ	3.50	0.69	7	3.11	0.93	13	3.16	0.91
55	ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดทบทสรุปร่วมกันเกี่ยวกับลักษณะของการสอนที่ดีที่จะสร้างคุณภาพของนักเรียนให้ได้ตามความมุ่งหวัง เพื่อใช้เป็นเป้าหมายในการนิเทศภายในโรงเรียน	3.39	0.49	9	3.34	0.91	6	3.35	0.87
56	ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการที่จะจัดให้มีการร่วมสรุปและนำเสนอผู้ร่วมงานในโรงเรียนให้ตระหนักในสิ่งที่คุณภาพของนักศึกษานักเรียนที่โรงเรียนมุ่งสร้างให้เกิดขึ้น	3.72	0.65	1	3.62	0.89	2	3.64	0.86

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อที่	ความพร้อมในด้านการบริหารการศึกษา	ผู้บริหาร (N = 18)			ครู (N = 122)			รวม (N = 140)	
		$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$	S
57	ความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงของผู้บริหารโรงเรียนในความสัมพันธ์และประโยชน์ของการนิเทศงานสอนและงานอื่น ๆ	3.61	0.68	3	3.57	0.92	3	3.57	0.90
58	ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างความเข้าใจในความสำคัญและความรู้สึกที่ต่อการนิเทศให้แก่มัคคุเทศก์ในโรงเรียน	3.72	0.65	1	3.70	0.90	1	3.70	0.87
59	การจัดให้มีบุคลากรที่มีความสามารถในการนิเทศอย่างแท้จริง ไว้เป็นหลักในการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนให้ได้ผล	3.39	0.83	9	3.17	1.02	10	3.20	1.00
60	การจัดให้มีหนังสือ ตำรา วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือต่าง ๆ สำหรับใช้ในการดำเนินการนิเทศ และพัฒนาการนิเทศการสอน และนิเทศงานต่าง ๆ ในโรงเรียน	3.28	0.65	15	2.98	0.94	14	3.01	0.92
61	ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการแสวงหางบประมาณจากบุคคลหรือองค์การต่าง ๆ มาใช้ในการนิเทศงานด้านการสอน และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่ครู	3.50	0.60	7	3.57	0.90	3	3.56	0.87
62	ความสามารถของโรงเรียนในการทำโครงการนิเทศประจำแต่ละปีการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.39	0.49	9	3.17	0.94	10	3.20	0.90

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อที่	ความพร้อมในด้านการศึกษา	ผู้บริหาร (N = 18)			ครู (N = 122)			รวม (N = 140)	
		$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$	S	ลำดับที่	$\bar{X}$	S
63	ความรู้ความเข้าใจในความสำเร็จของกิจกรรมการนิเทศแต่ละชนิด และเลือกใช้ได้ถูกต้องเหมาะสมกับความมุ่งหมายของการนิเทศแต่ละครั้ง	3.33	0.58	13	3.22	1.03	9	3.24	0.98
64	ความสามารถของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมการนิเทศในรูปแบบต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์แก่ครูได้อย่างเต็มที่	3.39	0.68	9	3.29	1.03	7	3.30	0.99
65	ความสามารถของโรงเรียนในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการเรียน	3.61	0.76	3	3.25	0.95	8	3.54	0.93
66	การจัดให้มีการรวบรวมข้อมูล สถิติ เกี่ยวกับงานวิชาการ เพื่อเผยแพร่แก่บุคลากรในโรงเรียน สำหรับใช้ในโอกาสที่ต้องการ	3.56	0.68	6	3.39	0.87	5	3.41	0.85
	ค่าเฉลี่ยรวม	3.49	0.68	-	3.31	0.99	-	3.33	0.96

จากตาราง 8 เมื่อพิจารณาความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศ การศึกษาผู้บริหารและครูเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมค่อนข้างสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ 11 รายการ และมี 4 รายการ ที่มีความเห็นแตกต่างกันได้แก่เรื่องการนิเทศของโรงเรียน ในการพัฒนาครูอาจารย์ให้มีความสามารถสอนและปกครองเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ เรื่องการได้รับการอบรมทางด้านวิชาการให้ทำการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ได้อย่างเพียงพอ เรื่องความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของกิจกรรมการนิเทศแต่ละชนิดและเลือกใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับความมุ่งหมายของการนิเทศแต่ละครั้ง และเรื่องความสามารถของโรงเรียน ในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการเรียน โดยผู้ บริหารจัดไว้เป็นลำดับที่ 3, 7, 13 และ 3 ตามลำดับ แต่ครูจัดไว้เป็นลำดับที่ 12, 13, 9 และ 8 ตามลำดับ

ผู้บริหารเห็นว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการ อยู่ในระดับค่อนข้างมากอยู่ 6 รายการ คือ การนิเทศโรงเรียนในการพัฒนาครูอาจารย์ ให้มีความสามารถ สอนและปกครองเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.61$) ความสามารถของผู้บริหารโรง เรียนในการจัดให้มีการร่วมสรุปและเน้นย้ำผู้ร่วมงานในโรงเรียน ให้ตระหนักในเรื่อง คุณภาพของนักเรียนที่โรงเรียนมุ่งสร้างให้เกิดขึ้น ($\bar{X} = 3.72$) ความรู้ความเข้าใจอย่าง แท้จริงของผู้บริหารโรงเรียนในความสำคัญและประโยชน์ของการนิเทศงานสอนและงานอื่นๆ ($\bar{X} = 3.61$) ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างความเข้าใจในความสำคัญ และความรู้สึกที่ต่องานนิเทศให้เกิดแก่ครูทุกคนในโรงเรียน ($\bar{X} = 3.72$) ความสามารถ ของโรงเรียนในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา การเรียน ($\bar{X} = 3.61$) และการจัดให้มีการรวบรวมข้อมูล สถิติเกี่ยวกับงานวิชาการ เพื่อ เผยแพร่แก่บุคลากรในโรงเรียนสำหรับใช้ในการโอกาสที่ต้องการ ($\bar{X} = 3.56$) นอกจากนี้ อีกจำนวน 9 รายการ เห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยทั้งหมด

ครูมีความเห็นว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศ การศึกษาอยู่ในระดับค่อนข้างมาก 4 รายการ คือ ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนใน การจัดให้มีการร่วมสรุปและเน้นย้ำผู้ร่วมงานในโรงเรียนให้ตระหนักในเรื่องคุณภาพของนักเรียน ที่โรงเรียนมุ่งสร้างให้เกิดขึ้น ($\bar{X} = 3.62$) ความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงของผู้บริหารโรง เรียนในความสำคัญและประโยชน์ของการนิเทศงานสอนและงานอื่น ๆ ($\bar{X} = 3.57$) ความ

สามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างความเข้าใจในความสำคัญ และความรู้สึกที่ต่อการนิเทศให้เกิดแก่ครูทุกคนในโรงเรียน ($\bar{X} = 3.70$) ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการแสวงหางบประมาณจากบุคคล หรือองค์การต่าง ๆ มาใช้ในการนิเทศงานด้านการสอน และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่ครู ($\bar{X} = 3.57$) นอกจากนั้นอีกจำนวน 11 รายการ เห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยทั้งหมด

ตอนที่ 4 การจัดลำดับความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา

ตาราง 9 แสดงการจัดลำดับความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน ทั้ง 5 ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน

ความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการ	$\bar{X}$	S	ลำดับที่
1. ด้านหลักสูตร	3.26	0.89	4
2. ด้านการเรียนการสอน	3.57	0.84	1
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.11	0.97	5
4. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา	3.29	1.02	3
5. ด้านการนิเทศการศึกษา	3.33	0.96	2

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน มีความเห็นร่วมกันว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการทั้ง 5 ด้าน เรียงลำดับความพร้อมจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ด้านการเรียนการสอน
2. ด้านการนิเทศการศึกษา
3. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา
4. ด้านหลักสูตร
5. ด้านสื่อการเรียนการสอน

ตาราง 10 แสดงการจัดลำดับความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน ทั้ง 5 ด้าน
ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน

ความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการ	$\bar{X}$	S	ลำดับที่
1. ด้านหลักสูตร	3.34	0.81	5
2. ด้านการเรียนการสอน	3.71	0.68	1
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.35	0.83	4
4. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา	3.51	0.71	2
5. ด้านการนิเทศการศึกษา	3.49	0.68	3

จากตาราง 10 แสดงว่าผู้บริหารโรงเรียน มีความเห็นร่วมกันว่าโรงเรียนมีความ
พร้อมในการดำเนินงานวิชาการทั้ง 5 ด้าน เรียงลำดับความพร้อมจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ด้านการเรียนการสอน
2. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา
3. ด้านการนิเทศการศึกษา
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน
5. ด้านหลักสูตร

ตาราง 11 แสดงการจัดลำดับความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน ทั้ง 5 ด้าน
ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน

ความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการ	X	S	ลำดับที่
1. ด้านหลักสูตร	3.25	0.90	4
2. ด้านการเรียนการสอน	3.57	0.82	1
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.07	0.99	5
4. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา	3.34	0.90	2
5. ด้านการนิเทศการศึกษา	3.31	0.99	3

จากตาราง 10 แสดงว่าครูผู้สอน มีความเห็นร่วมกันว่าโรงเรียนมีความพร้อมใน
การดำเนินงานวิชาการทั้ง 5 ด้าน เรียงลำดับความพร้อมจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ด้านการเรียนการสอน
2. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา
3. ด้านการนิเทศการศึกษา
4. ด้านหลักสูตร
5. ด้านสื่อการเรียนการสอน

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน
2. เพื่อจัดอันดับความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการ 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ทำการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2533 และ 2534 จำนวน 140 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 18 คน และครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 122 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบ คือ ตำแหน่งของผู้ตอบ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของ โรงเรียนใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าใช้ตัวเลขแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

- 5 หมายถึง มีความพร้อมมาก
- 4 หมายถึง มีความพร้อมค่อนข้างมาก
- 3 หมายถึง มีความพร้อมค่อนข้างน้อย
- 2 หมายถึง มีความพร้อมน้อย
- 1 หมายถึง ไม่มีความพร้อมเลย

การเก็บข้อมูลใช้วิธีนำแบบสอบถามไปให้ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดที่เป็นกลุ่มประชากร และขอให้กลุ่มประชากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษา กรอกแบบสอบถามแล้วผู้วิจัยเดินทางไปรับแบบสอบถามคืนจากโรงเรียนด้วยตนเอง ซึ่งปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด 140 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้แยกการวิเคราะห์และเสนอข้อมูลเป็นตอน ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ทาค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มประชากร

ตอนที่ 2 ศึกษาความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนแต่ละด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษา รวม 5 ด้าน ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา

ตอนที่ 3 ศึกษาความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยจำแนกเป็นรายชื่อ

ตอนที่ 4 การจัดลำดับความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีอยุธยา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปรากฏผลดังนี้

1. โรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย โดยความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการด้านการเรียนการสอน อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ส่วนด้านหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา มีความพร้อมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย

2. เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของกลุ่มประชากรแต่ละฝ่ายแล้วพบว่า

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย โดยเห็นว่า โรงเรียนมีความพร้อมด้านการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ส่วนด้านหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการนิเทศการศึกษา โรงเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย

2.2 ครูผู้สอนมีความเห็นว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย โดยเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมด้านการเรียนการสอน อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ส่วนด้านหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา โรงเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย

3. เรียงลำดับความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการ 5 ด้าน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีอยุธยา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ด้านการเรียนการสอน
2. ด้านการนิเทศการศึกษา
3. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา
4. ด้านหลักสูตร
5. ด้านสื่อการเรียนการสอน

โดยผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน มีความเห็นในเรื่องความร่วมมือในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนทั้ง 5 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ค่อนข้างใกล้เคียงกัน

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความร่วมมือในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานปรากฏว่า มีประเด็นสำคัญที่ควรอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. จากการที่พบว่าความร่วมมือในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย การที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกโรงเรียนที่มีความพร้อม 3 ประการ คือ ความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร และด้านความตั้งใจของผู้บริหารและครู (หนังสือที่ ศธ 1405/10770 ลงวันที่ 20 มีนาคม 2534) เข้าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้แก่นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่ได้กำหนดว่าโรงเรียนจะต้องมีความพร้อมในด้านวิชาการ นอกจากนั้นคงจะเนื่องมาจากว่า โรงเรียนประถมศึกษาไม่มีประสบการณ์ในการสอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมาก่อน และยังได้รับการอบรมเพื่อเตรียมการสอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นไม่เพียงพอทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ อีกทั้งโรงเรียนทุกโรงเรียนในโครงการนี้เปิดสอนในระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา เพื่อขยายการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษา ครูที่สอนในชั้นมัธยมศึกษา จะต้องสอนชั้นประถมศึกษาด้วย เนื่องจากมีครูไม่เพียงพอ ทำให้ครูต้องมีจำนวนคาบในการสอนต่อสัปดาห์สูง และต้องสอนหลายวิชา ครูจึงไม่มีเวลาเตรียมการสอนและตรวจผลงานของนักเรียนอย่างเพียงพอ นอกจากนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนบางคน ไม่เห็นความสำคัญของการบริหารงานวิชาการเท่าที่ควร และบางคนยังขาดความรู้ และทักษะในการบริหารงานวิชาการ จึงมีผลทำให้ความร่วมมือในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนกล่าวโดยรวม ๆ แล้วอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ซึ่ง

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ โจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ สมศรี กิจชนะพาณิชย์ และเพ็ญพรรณ จิตตะเสนีย์ (2533 : 54) ซึ่งได้สังเคราะห์งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารและการจัดการภายในโรงเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ที่ดำเนินการวิจัยในระหว่าง พ.ศ. 2523 - 2532 พบว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาและมัศึกษามักเน้นการบริหารงานวิชาการน้อยกว่างานด้านอื่น ๆ เช่น งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ เป็นต้น รวมทั้งผู้บริหารบางคน ขาดความรู้ทักษะในด้านวิชาการที่ไม่ส่งเสริมและสนับสนุนในด้านนี้เท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้จึงทำให้โรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย

2. จากผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนในแต่ละด้าน พบว่าด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ส่วนด้านหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย มีข้ออภิปรายดังต่อไปนี้

2.1 ความพร้อมในด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับค่อนข้างมาก การที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพิ่งเริ่มทำการสอนในระดับมัธยมศึกษาเป็นครั้งแรก ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนต่างมีความวิตกกังวลว่าจะดำเนินการสอนไม่ได้ดีเท่าที่ควร จึงต่างก็ทุ่มเทกำลังกายกำลังใจในการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่เพื่อให้การเรียนการสอนได้ผลดีเทียบเท่ากับการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน นอกจากนี้อาจเป็นผลมาจากการที่ครูโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ได้เข้ารับฝึกอบรมตามโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา พ.ศ. 2528 ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมาก่อนแล้ว ทำให้ครูตื่นตัว นำความรู้และแนวคิดจากการอบรมมาใช้ในการวัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ค่อนข้างดีพอสมควร ด้วยเหตุนี้จึงทำให้โรงเรียนมีความพร้อมในด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าผลสรุปของการวิจัยในด้านนี้ปรากฏว่าอยู่ในระดับค่อนข้างมากแต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของความพร้อมในด้านนี้ ปรากฏว่าไม่สูงมากนัก สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น และในเวลาเดียวกันเมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้ว

จะพบว่า โรงเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยอยู่อีกหลายประเด็น ได้แก่ การจัดโครงการส่งเสริมความสามารถของนักเรียนในการปฏิบัติจริง การจัดให้มีการสอนซ่อมเสริมและแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีวศึกษาโดยช่วยให้นักเรียนได้รับการฝึกประสบการณ์จริงจากสถานประกอบการ และการจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อส่งเสริมและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารระดับสูงขึ้นไปยังจะต้องช่วยเหลือให้โรงเรียนได้พัฒนางานในด้านการเรียนการสอนต่อไปอีกโดยเฉพาะในประเด็นย่อย ๆ ที่ยังมีความพร้อมไม่มากนักดังกล่าวมาแล้ว

2.2 ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนมีความพร้อมในด้านหลักสูตรอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย การที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนไม่มีประสบการณ์ในการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษามาก่อน และการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 มีหลักการสำคัญข้อหนึ่งคือ การจัดการเรียนการสอนเชิงกระบวนการ โดยให้ครูเป็นผู้จัดทำแผนการสอน แม้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จะได้จัดอบรมผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานบ้างแล้ว โรงเรียนก็ยังไม่สามารถดำเนินการได้ดี ข้อนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาตามโครงการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาของกรมวิชาการ (กรมวิชาการ, 2534 : 15) ซึ่งปรากฏว่าครูยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสมและได้ผลดี ในเรื่องของการวัดผล การแนะแนว การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น การจัดทำแผนการสอน การจัดระบบข้อมูล การทำสื่อการสอน การจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนได้รับเอกสารหลักสูตรแนวการสอน คู่มือการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการน้อยเกินไป การจัดทำแผนการสอนจึงมีปัญหา นอกจากนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์สำหรับใช้ในการเปิดสอนวิชาอาชีวศึกษาตามความต้องการของท้องถิ่น อีกทั้งมีราคาแพงเกินกำลังของโรงเรียนที่จะจัดหาได้เท่าที่บางโรงเรียนดำเนินการได้ ก็เนื่องจากได้อาศัยวัสดุอุปกรณ์ตามโครงการ กศ.พช. (การศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท) ซึ่งโรงเรียนดำเนินการอยู่ก่อนแล้ว โรงเรียนส่วนใหญ่จะจัดให้นักเรียนเรียนวิชาเลือกเสรี ในวิชาการตัดเย็บเสื้อผ้า เพราะโรงเรียนได้รับจัดสรร

จักรเย็บผ้า สำหรับการจัดการเรียนให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสนใจและความถนัด โรงเรียนทำได้น้อยมาก เพราะบุคลากรในโรงเรียนไม่เพียงพอ โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ ตั้งอยู่ในท้องที่ห่างไกล ไม่มีครูสมัครใจไปสอน ถ้ามีครูย้ายออกไป โรงเรียนจะขาดครูเป็นเวลานาน จากเอกสารสรุปการประชุมสัมมนาผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดทั่วประเทศของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2531 : 16) ได้สรุปว่า การกระจายอัตรากำลังครูให้อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด เป็นเรื่องที่ทำได้ยากที่สุด นอกจากนี้การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น รวมทั้งการจัดทำตารางวิเคราะห์หลักสูตรเป็นรายวิชาก็ประสบปัญหาอยู่มาก เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้พอ

จะเห็นได้ว่า โรงเรียนมีความพร้อมในด้านหลักสูตรอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยเกือบทุกเรื่องมีเพียงเรื่องเดียวที่โรงเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก คือเรื่องการจัดแผนการเรียนโดยกำหนดรายวิชาและกิจกรรมที่โรงเรียนจะเปิดสอนในแต่ละภาคเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นที่ทางโรงเรียนและผู้บริหารระดับสูงขึ้นไป จะต้องริบสร้างความพร้อมในด้านหลักสูตรให้แก่โรงเรียนโดยด่วน โดยการจัดสรรบุคลากร และงบประมาณในการดำเนินงานด้านหลักสูตรให้เพียงพอกับความต้องการของโรงเรียน และจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรที่มีอยู่ให้มีความสามารถในการดำเนินงานด้านหลักสูตรในประเด็นที่ยังขาดความพร้อมอยู่ให้มากขึ้น ตลอดจนการจัดหาคู่มือ เอกสารหลักสูตรให้ครูได้ใช้อย่างเพียงพอ อันจะเป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่ตัวนักเรียนได้อย่างแท้จริง

2.3 สำหรับความพร้อมของโรงเรียนในด้านสื่อการเรียนการสอน ที่พบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยนั้น ปรากฏว่า ตรงกับรายงานการศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ ต่อจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อีก 3 ปี และสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2534 : 17) การที่ผลปรากฏเช่นนี้อาจจะเนื่องจากว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดหนังสือสำหรับให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า และขาดสื่อการเรียนการสอนโดยเฉพาะวิชาวิทยาศาสตร์ เนื่องจากโรงเรียนได้รับงบประมาณสำหรับนำมาใช้ในการผลิตสื่อในระดับ

มัธยมศึกษาตอนต้นน้อยเกินไป นอกจากนั้นสื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่เป็นสื่อที่ใช้ในระดับประถมศึกษา ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในระดับมัธยมศึกษา เพราะการสอนในระดับประถมศึกษา มุ่งเน้นการสอนแบบบูรณาการเนื้อหาวิชา แต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสอนเป็นรายวิชา ในแต่ละรายวิชาจะต้องมีสื่อการเรียนการสอนและห้องปฏิบัติการเฉพาะของแต่ละรายวิชา เช่น วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ซึ่งจะต้องมีสื่อและห้องปฏิบัติการสำหรับใช้ในการเรียนการสอนของแต่ละวิชาโดยตรง นอกจากนี้ยังต้องมีห้องสมุดและมีหนังสือสำหรับค้นคว้า ตลอดจนมีบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ให้บริการประสานงานกับฝ่ายการสอนอย่างพอเพียงอีกด้วย ซึ่งผลจากการศึกษาปรากฏว่าสิ่งที่กล่าวมานี้ ยังมีไม่เพียงพอสำหรับใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อนึ่งในการประกาศคัดเลือกโรงเรียนประถมศึกษาเข้าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แม้จะระบุว่าโรงเรียนจะต้องมีความพร้อมในเรื่องอาคารสถานที่ แต่ความพร้อมในความเข้าใจของโรงเรียนคือความพร้อมเฉพาะห้องเรียนสำหรับให้นักเรียนนั่งเรียนเท่านั้น โรงเรียนจึงไม่มีห้องปฏิบัติการใช้สื่อ ห้องศูนย์รวมสื่อ อีกทั้งยังไม่มีเตรียมการสำหรับเรื่องนี้อีกด้วย และจำนวนหนังสือเรียนที่ได้รับมาสำหรับให้นักเรียนอ่านประกอบในการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ก็ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนทั้งยังส่งมาให้ล่าช้า ไม่ทันกำหนดเปิดภาคเรียนอีกด้วย ทำให้โรงเรียนต้องรับภาระในการจัดซื้อหรือจัดหาหนังสือเรียนหนังสืออ่านประกอบมาบริการนักเรียนให้ครบและให้ทันก่อนเปิดภาคเรียน การแลกเปลี่ยนหรือยืมสื่อการเรียนการสอนจากโรงเรียนในกลุ่มเดียวกันก็ทำได้ยาก เนื่องจากโรงเรียนอยู่ห่างไกลกัน ทั้งโรงเรียนในกลุ่มเดียวกันก็ยังขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนเช่นเดียวกัน อนึ่งในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไปนั้น ก็ทำได้น้อยเพราะขาดความสนใจ และขาดการติดตามจากผู้บริหารเกี่ยวกับเรื่องนี้

อย่างไรก็ตามโรงเรียนก็ยังมีความพร้อมในด้านสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับค่อนข้างมากอยู่บ้างเหมือนกัน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนเกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน และความรู้ความสามารถของครูในการใช้สื่อเทคโนโลยี และนวัตกรรมประเภทต่าง ๆ ประกอบการเรียนการสอนรายวิชาที่ตนรับผิดชอบ ซึ่งครูส่วนใหญ่เห็นคุณค่าของสื่อประกอบการเรียนการสอนว่าสามารถช่วยให้

กระบวนการเรียนการสอนได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตาม วัตถุประสงค์ และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติก็ได้ตั้งศูนย์วิชาการ จังหวัด และศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนขึ้นในทุกจังหวัด ทำให้ครูได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้ สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมประเภทต่าง ๆ จากการฝึกอบรม ที่สำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติจัดขึ้น

ดังนั้นจากการวิจัยที่พบว่า โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้น พื้นฐาน ยัง ไม่พร้อมในด้านสื่อการเรียนการสอนดังกล่าวแล้ว จึงควรที่โรงเรียนและผู้บริหาร ระดับสูงขึ้น ไปจะได้รีบแก้ไขสถานการณ์ โดยควรจะต้องให้มีห้องปฏิบัติการใช้สื่อ ห้องศูนย์รวม สื่อการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และควรส่งเสริมให้ครูมีการผลิต จัดหา ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนหรือยืมสื่อในกลุ่ม โรงเรียนเดียวกันให้มากขึ้น ในด้านงบประมาณที่ พบว่า โรงเรียนยัง ได้รับไม่เพียงพอ ทุกโรงเรียนควรจะได้รับเสนอผลการวิจัยเพื่อยืนยันความ ชาติเคลนให้ผู้บริหารระดับสูง ได้ทราบ สำหรับหนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ ตลอดจน บรรณารักษ์ห้องสมุดที่มีความรู้ความสามารถที่ผลการวิจัยชี้ว่า ยัง ได้ไม่เพียงพอกับความต้องการ ในการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ก็ควรจะได้รับ การเอาใจใส่ดูแลแก้ไข ปัญหา ต่าง ๆ ต่อไปโดยเร็วอีกด้วย

2.4 ในด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา พบว่ามีความพร้อมอยู่ในระดับ ค่อนข้างน้อยนั้น คงจะเนื่องมาจากการที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนขาดความสามารถใน การวิเคราะห์ข้อทดสอบว่ามีคุณภาพหรือไม่เพียงพอ ประกอบกับโรงเรียนไม่มีเจ้าหน้าที่ฝ่าย วัดผลโดยตรงที่จะรับผิดชอบเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน ทำให้โรงเรียนยัง ประสบปัญหาในเรื่องนี้อยู่มาก นอกจากนี้เครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเอกสาร คู่มือแนะนำวิธีการปฏิบัติในการวัดและประเมินผลก็มีไม่เพียงพอ ทำให้ครูไม่มีความคล่องตัว ในการปฏิบัติงาน ไม่ชัดเจนในขั้นตอนการปฏิบัติเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียน ซึ่งใน เรื่องนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถม ศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 17) กำหนดไว้ว่า ขั้นตอนของการวัดและประเมินผลการเรียนจะ ต้องประกอบด้วย ขั้นตอนวางแผน ซึ่งเป็นการกำหนดแนวปฏิบัติของการวัดและประเมินผลให้ ตรงกับขอบข่ายของงานและมาตรฐานของการวัดและประเมินผลการเรียน และจะต้องทำ

ปฏิทินปฏิบัติงานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน ขึ้นปฏิบัติตามแผน มีการนิเทศติดตามงานวัดและประเมินผลตามปฏิทินปฏิบัติงาน มีการอบรมสัมมนาให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน มีการประชุมชี้แจงเสริมความเข้าใจนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน และขึ้นประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผน ซึ่งจะต้องมีการประเมินผลโครงการวัดและประเมินผลทุกโครงการ พร้อมทั้งบันทึกผลการประเมิน เพื่อนำไปพัฒนาและปรับปรุงงาน

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้วปรากฏว่า โรงเรียนก็ยังคงมีความพร้อมค่อนข้างมากในเรื่องการวัดและประเมินผลการศึกษาในบางประเด็น ได้แก่ ครูมีความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผลการเรียนอย่างถูกต้องและครบถ้วนตามระเบียบและหลักการวัดผลรายวิชาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ได้ครอบคลุมจุดประสงค์ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และด้านกระบวนการ สามารถใช้เทคนิคการวัดผลหลาย ๆ วิธีนอกเหนือจากวิธีการสอบแบบข้อเขียน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ายินดี แม้กระนั้นก็ตามโรงเรียนควรจะได้ใช้ความพยายามที่จะช่วยให้ครูได้เห็นความสำคัญของการวัดและประเมินผลการศึกษาว่าจำเป็นที่ครูทุกคนจะต้องเอาใจใส่พัฒนาความสามารถในการจัดทำแบบทดสอบที่มีคุณภาพของแต่ละหมวดวิชา และจะต้องพยายามนำผลการประเมินมาใช้วางแผนในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์ให้ได้มากที่สุด สำหรับทางโรงเรียนก็ควรได้จัดประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนให้แก่ครูและผู้ปกครองให้มากขึ้น และควรจัดให้มีเครื่องมือเครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนหนังสือคู่มือและตำราเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษา เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ครูในการจัดการประเมินผลการเรียนของนักเรียนอย่างเพียงพออีกด้วย

2.5 ส่วนความพร้อมในด้านการนิเทศการศึกษา ซึ่งปรากฏว่า อยู่ในระดับค่อนข้างน้อยนั้น อาจจะเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนบางคนไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศขาดบุคลากรที่มีความสามารถในการนิเทศอย่างแท้จริงไว้เป็นหลักในการนิเทศ รวมทั้งไม่ได้รับความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์ในการนิเทศครูให้สามารถสอนในรายวิชาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังขาดหนังสือตำรา และเครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินการนิเทศ ขาดความรู้ความเข้าใจในความสำคัญ

ของกิจกรรมการนิเทศในรูปแบบต่าง ๆ นอกเหนือจากการประชุมภายในโรงเรียนเป็นครั้งคราว การจัดให้มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับงานวิชาการ เพื่อเผยแพร่แก่บุคลากรในโรงเรียนก็ทำได้น้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกรมวิชาการ (กรมวิชาการ . 2532 : 17-18) เรื่องการวิเคราะห์ผลงานวิจัยการศึกษาด้านประถมศึกษาในประเทศไทย ที่พิมพ์เผยแพร่ระหว่างปี 2521 - 2531 ที่พบว่าปัญหาในการจัดการนิเทศคือ การนิเทศยังไม่เป็นระบบชัดเจน ขาดการติดตามผลงานการนิเทศในระดับจังหวัดทำได้ไม่ทั่วถึงและสม่ำเสมอ เพราะมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ บุคลากร เวลา การนิเทศภายในในกลุ่มโรงเรียนมีการปฏิบัติจริงน้อย ขาดความชัดเจนในเป้าหมาย วัตถุประสงค์และวิธีดำเนินงาน ผู้นิเทศมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอจึงไม่เป็นที่ยอมรับของครู การนิเทศภายในยังไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากสาเหตุหลายประการ คือ ผู้บริหารไม่เข้าใจการนิเทศภายใน ขาดการวางแผนการนิเทศที่แน่นอนและมีภาระหน้าที่อื่น ๆ มาก ทำให้ไม่มีเวลาในการนิเทศ ซึ่งเรื่องนี้ นิคเลีย์ (Neagley. 1964 : 55) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ในการบริหารโรงเรียนนั้นผู้บริหารต้องปฏิบัติหน้าที่ให้สมดุลย์กันระหว่างหน้าที่การนิเทศและหน้าที่การบริหาร อย่างน้อยต้องใช้เวลาครึ่งหนึ่งในการปฏิบัติ การนิเทศ

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้ว ปรากฏว่ายังมีความพร้อมค่อนข้างมากอยู่บ้างในบางประเด็น ได้แก่ เรื่องที่ผู้บริหารมีความเข้าใจในความสำคัญของการนิเทศ มีการเน้นย้ำให้ผู้ร่วมงานในโรงเรียนตระหนักในเรื่องคุณภาพของนักเรียนที่โรงเรียนมุ่งสร้างให้เกิดขึ้น อีกทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูในโรงเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อการนิเทศ มีความสามารถในการแสวงหางบประมาณจากบุคคลหรือองค์การต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินการนิเทศและจัดกิจกรรมให้แก่ครู ตลอดจนการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งแต่ละประเด็นเป็นเรื่องที่น่ายินดีมาก ที่โรงเรียนมีความพร้อมในเรื่องเหล่านี้ และก็ควรจะได้พัฒนาความพร้อมในเรื่องดังกล่าวให้มากยิ่งขึ้น ๆ ขึ้นไปอีก พร้อม ๆ กับต้องพยายามแก้ปัญหาในประเด็นที่มีความพร้อมในระดับค่อนข้างน้อย โดยโรงเรียนควรจะได้จัดให้มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการนิเทศที่แท้จริงไว้เป็นหลักในการนิเทศ เพื่อจะได้จัดดำเนินการนิเทศ

ได้ถูกต้องตามกระบวนการและหลักการ นอกจากนี้โรงเรียนควรจะได้ติดต่อประสานงานกับฝ่ายศึกษานิเทศก์ เพื่อขอความช่วยเหลือในการนิเทศการสอนรายวิชาต่าง ๆ ให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้น และควรจัดการเพิ่มเติมหนังสือ ตำรา และเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการดำเนินการนิเทศ ตลอดจนส่งเสริมให้มีกิจกรรมการนิเทศในรูปแบบต่าง ๆ แก่ครูในโรงเรียนอย่างเพียงพอตามความต้องการ ทั้งนี้เพื่อจะได้พัฒนาการนิเทศให้ก้าวหน้า ซึ่งย่อมจะมีผลทำให้การสอนของครูพัฒนาไปได้อย่างเต็มที่

กล่าวโดยสรุปแล้ว ผลการศึกษาความร่วมมือในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โรงเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย โดยมีความพร้อมในด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ส่วนด้านที่เหลืออีก 4 ด้าน ได้แก่ด้านหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา พบว่ามีความพร้อมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ตลอดจนผู้บริหารระดับสูงขึ้นไป ควรจะได้ร่วมมือกันพัฒนางานด้านวิชาการของโรงเรียนในโครงการดังกล่าวนี้อีกมาก โดยควรจะศึกษาผลงานวิจัยในรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อจะได้ทราบในส่วนที่มีความพร้อมน้อยได้ชัดเจน สำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ความพร้อมของโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต่อไป

อนึ่ง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าข้อควรสังเกตรวมถึงเรื่องการกำหนดเกณฑ์แบ่งระดับความพร้อมที่ควรระมัดระวังในการวิจัยคราวต่อ ๆ ไปด้วย กล่าวคือ

การกำหนดเกณฑ์แบ่งระดับความพร้อมในการวิจัยครั้งนี้ ได้แบ่งช่องระดับความพร้อมไว้เป็น 5 ระดับ ได้แก่ ความพร้อมมาก ความพร้อมค่อนข้างมาก ความพร้อมค่อนข้างน้อย ความพร้อมน้อย และไม่มีความพร้อมเลย ไม่ได้กำหนดช่วงความพร้อมระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากว่าได้พบการวิจัยหลายฉบับว่า ถ้าหากการวิจัยเรื่องใดที่ได้แบ่งระดับคะแนนออกเป็นช่วง ๆ และกำหนดช่วงให้มีระดับปานกลางอยู่ด้วย ผู้ตอบส่วนใหญ่มักจะกาเครื่องหมายในช่วงระดับปานกลาง เพราะผู้ตอบมักจะมีความรู้สึกว่า ไม่เป็นผลดีผลเสียต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากนัก จึงกาลงไปในช่วงระดับปานกลาง โดยไม่ได้ใช้

ความคิดเห็นอย่างจริงจังเท่าที่ควร ซึ่งเป็นผลเสียต่อการวิจัยมาากแล้ว ดังนั้นการวิจัยในเรื่องนี้จึงพยายามที่จะหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าว จึงกำหนดระดับความพร้อมเป็น 5 ระดับ โดยไม่กำหนดช่วงความพร้อมระดับปานกลางเอาไว้ แต่เมื่อผลการวิจัยปรากฏออกมา ก็ได้พบว่าข้อที่น่าสังเกตตรงที่ว่า ผลการวิจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยตกอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ซึ่งมากกว่าคะแนนเฉลี่ยของประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างน้อย เพียงเล็กน้อย เช่นคะแนนเฉลี่ยข้อหนึ่งได้เท่ากับ 3.51 กับคะแนนเฉลี่ยของอีกข้อหนึ่งได้เท่ากับ 3.49 การแปลผลของทั้งสองข้อนี้จะได้ว่า ข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ย 3.51 จะเป็นข้อที่มีความพร้อมค่อนข้างมาก ส่วนข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ย 3.49 จะเป็นข้อที่มีความพร้อมค่อนข้างน้อย ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจว่าความพร้อมของทั้งสองเรื่องที่กล่าวมานี้ มีความแตกต่างกันอย่างมาก ทั้งที่คะแนนต่างกันเพียงเล็กน้อย ซึ่งถ้ามีช่วงระดับปานกลางเพิ่มขึ้นอีกระดับหนึ่ง ก็อาจจะช่วยลดปัญหาในเรื่องนี้ได้มาก ฉะนั้น ในการกำหนดเกณฑ์แบ่งระดับในการวิจัยครั้งต่อไป ควรจะได้เอาใจใส่พิจารณาในเรื่องดังกล่าวอย่างสำคัญไว้ด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะเสนอแนะเพื่อให้โรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการดังต่อไปนี้

1. ด้านหลักสูตร

1.1 ควรจัดประชุมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ทราบนโยบาย วัตถุประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับโครงการขยายกิจการทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับแหล่งเงินทุนหรือหน่วยงานอื่น ๆ จากภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งจะทำให้การสนับสนุนโครงการให้มีความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการได้มากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น การจัดสัมมนาในหัวข้อเรื่องแผนการดำเนินงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 ควรศึกษาข้อมูลด้านทรัพยากรท้องถิ่นและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของชุมชนเพื่อนำมาประกอบใช้ประกอบในการจัดทำแผนการเรียนแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

1.3 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อชี้แจงนโยบาย วัตถุประสงค์ ของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พร้อมทั้งจัดให้มีการวิเคราะห์หลักสูตรในรายวิชาที่ครูต้องรับผิดชอบการสอน เพื่อเตรียมความพร้อมของหลักสูตรและครูผู้สอนก่อนเปิดภาคเรียน

1.4 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรพิจารณาให้งบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ เพื่อสนับสนุนโรงเรียนในโครงการนี้ให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกวิชาอาชีพในโรงเรียน

2. ด้านการเรียนการสอน

2.1 โรงเรียนควรจัดระบบแนะแนวเพื่อให้ทราบความสามารถพิเศษ และข้อบกพร่องของนักเรียนแต่ละคน และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถ รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนในทุก ๆ ด้าน

2.2 ควรมีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อสรุปปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน และการเรียนการสอนของโรงเรียนในโครงการร่วมกันเป็นระยะ เช่น ปีละ 1-2 ครั้ง เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

2.3 ควรมีการติดต่อประสานงานกับสถานประกอบการในท้องถิ่นทั้งในด้านการเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม เพื่อให้นักเรียน ได้มีโอกาสฝึกวิชาชีพจากสถานการณ์จริง และยังเป็นการช่วยลดภาระในด้านงบประมาณของ โรงเรียน ในการสร้างห้องปฏิบัติการขึ้นในโรงเรียนอีกด้วย

3. ด้านสื่อการเรียนการสอน

3.1 ควรจัดประชุมปฏิบัติการเพื่อให้ครูสามารถผลิตสื่อได้ด้วยตนเอง และใช้สื่อได้เหมาะสมให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาในบทเรียน และจุดประสงค์การเรียนรู้ และใช้วัสดุที่เป็นทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด

3.2 ศูนย์วิชาการจังหวัด และศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ซึ่งเป็นหน่วยบริการเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน ควรหาเทคนิคในการให้บริการสื่อการเรียนการสอนแก่โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างทั่วถึง

4. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา

4.1 โรงเรียนควรจัดบุคลากรทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานวัดและประเมินผลการศึกษา และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการในเรื่องการจัดทำแบบทดสอบมาตรฐาน รวมทั้งตารางวิเคราะห์ข้อทดสอบ

4.2 ในการวัดและประเมินผลการศึกษา โรงเรียนควรได้กำหนดวางแผนงานการดำเนินงาน และปฏิบัติตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้

4.3 ควรจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกในการดำเนินการวัดและประเมินผลการศึกษา ให้เพียงพอกับความจำเป็น

5. ด้านการนิเทศการศึกษา

5.1 ควรจัดอบรมศึกษานิเทศก์ให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทุกรายวิชา และออกนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรของโรงเรียนบ่อยครั้ง เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำ

5.2 ควรจัดอบรมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา โดยเน้นการประชุมเชิงปฏิบัติการ การสาธิต ตลอดทั้งการไปศึกษาดูงานโรงเรียนดีเด่น และโรงเรียนที่มีผู้บริหารดีเด่น เพื่อจะได้นำความรู้มาจัดดำเนินการการนิเทศภายในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยประเมินผลการดำเนินโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละโรงเรียน เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงประสิทธิภาพของหลักสูตรการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการศึกษา และการนิเทศการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้ดียิ่งขึ้น

2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัญหา ความต้องการในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้ดำเนินการไปแล้ว เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชองท้องถิ่น และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล สุตประเสริฐ. "การสร้างและประเมินวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม" วารสารวิจัยทางการศึกษา. มกราคม - เมษายน 2517 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา
- การประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, สำนักงาน. การประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์เทียนวัฒนา. 2533.
- กิตติมา ปรีดีติลล. การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
- กิตติพงศ์ วงศ์สุนทร. การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. ชุดฝึกอบรมศึกษานิเทศก์ สปจ. สปอ./ก. การนำหลักสูตรไปใช้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.
- . คู่มือคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2532.
- . คู่มือบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. 2535.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2526.
- . คู่มือบริหารโรงเรียน : การดำเนินการนิเทศโรงเรียนภายในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. กองนโยบายและแผน. คู่มือการดำเนินงานสำหรับโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2534.
- จารุวรรณ ศิลปรัตน์. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหารการศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อัดสำเนา.

- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ สมศรี กิจชนะพาณิชย์ และเพ็ญพรรณ จิตตะเสนีย์. "การจัดภายใน
โรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา," ใน วารสารการศึกษาแห่งชาติ.
6 : 54 ; สิงหาคม - กันยายน 2533.
- ชวาล แพร่ตันกุล. เทคนิคการวัดผล. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช,
2518.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. เทคโนโลยีทางการศึกษา : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
วัฒนาพานิช, 2526.
- อามร บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2532.
- นางเยาว์ ชารีศรีสุทธิ์ และคนอื่น ๆ . หลักการบริหารโรงเรียนมัธยม. กรุงเทพฯ :
กึ่งจันทร์การพิมพ์, 2529.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. "การนิเทศการศึกษา," ใน ชีทางนักบริหารการศึกษา.
หน้า 240 - 241. กรุงเทพฯ : เอน เอ็ม เอ็ม, 2524.
- นิพนธ์ กินาวงค์. การบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. พิมพ์โลก :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิมพ์โลก, 2522.
- เนาวรัตน์ วิไลชนม์. การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปฐมวัน, 2533.
- ประกาศ เช็นกลาง. "การปฏิบัติงานของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่
ในเขตการศึกษา 11," ใน รวมบทความวิทยานิพนธ์ 2524. หน้า 176 .
กรุงเทพฯ : ภาควิชาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- ประกาศ แลงเพชร. "เทคนิคการนิเทศการศึกษา," ประมวลบทความนิเทศการศึกษา
ปี 2521. หน้า 222 - 230. กรุงเทพฯ : ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2521.
- ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน. การศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียน
โครงการนำร่องฯ และสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กองแผน
งานสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2534.
- พะยอม แก้วกำเนิด. หลักการของหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง
2533. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2533.
- มานพ กาสะดี. แนวการจัดการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร, 2528.

รุจิร ภูสาระ. การวัดและประเมินผลทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2520.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : ทวีกิจการพิมพ์, 2524.

วรรณ เจริญทะวงษ์. ทักษะพื้นฐานของการผลิตสื่อการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
ดวงดีการพิมพ์, 2528

วิจิตร สิ้นลิริ. "การพัฒนาหลักสูตร," ใน เอกสารประกอบบทเรียน. หน้า 5. กรุงเทพฯ :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. หนังสือราชการที่ ศธ 1405/10770 เรื่อง แจ้งหลักการเพิ่มเติม
เกี่ยวกับการเปิดโรงเรียนในโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ (ขยาย
โอกาสทางการศึกษา) เพิ่ม ปีการศึกษา 2534. ลงวันที่ 25 มีนาคม 2534.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง
พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา. 2534.

———. หลักการของหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2533.

———. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2525.

———. แผนการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : ยูไนเต็ดโปรดักชั่น, 2520.

ศึกษาธิการ, กระทรวง กรมวิชาการ. การปรับปรุงหลักสูตร. ม.ป.ท., ม.ป.ป.
ออตลันนา.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ. การวิเคราะห์งานวิจัยด้านประถมศึกษาใน
ประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา, 2532.

———. คู่มือประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2533.

———. คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)
ฉบับใช้ในโรงเรียนร่วมพัฒนาหลักสูตร. ม.ป.ท., 2533.

———. แนวทางการชี้แจงหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533. กรมวิชาการ, 2533.
ออตลันนา.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ. นโยบายการใช้และการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และแนวการใช้สื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ฉบับใช้ในโรงเรียนร่วมพัฒนาหลักสูตร.

ม.ป.ท., 2533.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมสามัญศึกษา. คู่มือผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2519.

———. เอกสารแนะนำหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2533.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. คู่มือดำเนินงานสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.

———. โครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ รายงานประจำปี 2533. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. สำนักงานปลัดกระทรวง. เอกสารประกอบการสัมมนาผู้บริหารการศึกษาระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ. 2531. อัดสำเนา.

———. เทคนิคการวางแผนกำหนดที่ตั้งสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.

สงบ ลักษณะ. "แนวคิดบางประการในการจัดการเรียนการสอนเชิงกระบวนการ,"

ใน สารพัฒนาหลักสูตร. 104 : 6 ; มกราคม - มีนาคม 2534.

สมใจ เขียวสด. การมัธยมศึกษา. ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ วิทยาลัยครูธนบุรี, 2524.

สมศักดิ์ ศรีมานิช. การมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2524.

สงัด อุทรานนท์. "กระบวนการนิเทศการศึกษา ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา," ใน เอกสารผลการปฏิบัติงานเรื่องการทดลองรูปแบบการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน. หน้า 4. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

———. การนิเทศการศึกษาหลักการทฤษฎีและปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2530.

สันทัต ภีบาลสุข และนิมฟ์ใจ ภีบาลสุข. การใช้สื่อการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
พีระพัฒนา, 2526.

ลามัญศึกษา, กรม. แนวทางการพัฒนาระบบของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ :
กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา, 2528.

———. การมัธยมศึกษาในระบบโรงเรียน. ม.ป.ท., ม.ป.ป. เอกสารอัดสำเนา.
สาย ภาณุรัตน์. ที่ระลึกในโอกาสครบรอบ 60 ปี วันที่ 6 กรกฎาคม 2517. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2517.

สำเนียง สร้อยนาคนพงษ์. "รูปแบบและแนวทางการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย,"
ในสารพัฒนาหลักสูตร. 102 : 5 - 6 ; กันยายน 2533.

สุพิชญา ธีระกุล ภาณุณา ศรีภานุสินธุ์ และวิจิตร วรุตบางกูร. การนิเทศการศึกษา.
พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิทยาการ, 2524.

สุมิตร คุณากร. หลักสูตรและการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2523.

สุวิทย์ พรหมมา. ปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมสังกัดกรมสามัญศึกษา
เขตพื้นที่ยากจนหนาแน่น จังหวัดอุบลราชธานี. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

เลวี ลาซโรจน์. การบริหารโรงเรียนมัธยม กรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสมัย,
2531.

หน่วยศึกษานิเทศก์, สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. รายงานประจำปี
2533 โครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2534.
อัดสำเนา.

———. คู่มืออบรมครู แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง
พ.ศ. 2533) และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2534.

อนันต์ ศรีโสภณ. การวัดและประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนานาธิช,
2520

อภิรมย์ ณ นคร. หลักการบริหารโรงเรียนมัธยม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2521.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. "การบริหารการศึกษา," ใน รายงานการประชุมผู้ตรวจการศึกษาและ
ศึกษาธิการจังหวัด. หน้า 3 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2516.

- Briggs, Thomas H. and Joseph Justman. Improving Instruction Through Supervision. New York : Mc. Millan, 1952.
- Burton, William H. and Leo J. Bruookner. Supervision : A Social Process. New York : Appleton-Century Crafts, 1955.
- Cronbach, Lee J. Essential of Psycological Testing. 3 rd. New York: Harper and Row, 1970.
- Dale, Edgar. Audiovisual Methods in Teaching. New York : The Dryden Press, 1969.
- Ferguson, George A. Statistical Analysis in Psychology and Education. 8 th ed. Tokyo : Mc. Graw-Hill Book Company, 1981.
- Fisk, Robert S. Administration Behavior in Education. New York : Harper and Row, 1957.
- Gerlach, Vernon S. and Donal P. Ely. Teaching and Media : A Systamatic-Approach. New Jersy : Englewood Cliffs, Prentice-Hall, Inc., 1980.
- Harris, Ben M. Supervision Behaivior in Education. 2 nd ed. Englewood Cliffs. N.J. : Prentic-Hall Inc., 1975.
- Mehrens, William A. and Irvix J. Lehman, Measurement and Education and Psychology. New York : Holt, Rinechart and Winston, 1973.
- Neagley, Rasel L. and Dean N. Evans. Handbook for Effective Supervision of Instruction. New Jersy : Prentice-Hall, Inc., 1964.
- Taba, Hilda. Curriculum Development : Theory and Practice. New York : Harcourt, Brace-World, Inc., 1962.

Wheeler, D.K. Curriculum Process. London : University of London Press Ltd., 1974.

Wiles, Kimboll and John T. Lovell, Supervision for Better Schools. 4 th ed. Englewood Cliffs. N.J. : Prentice Hall Inc., 1975.

ภาคผนวก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม

1. นางสาวสุทธิดันท์ พิมพ์พงศ์
รองคณบดี
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
2. นายรังสรรค์ มณีเล็ก
นักวิชาการ
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ
3. นายอนุวัติ คุณแก้ว
ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมบึงสามพัน
กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
4. นายสุชแก้ว คำสอน
ศึกษานิเทศก์ 7
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
5. นางจินตนา ธาวิบูลย์ชัย
อาจารย์ประจำสำนักทะเบียนและวัดผล
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
6. นางชโลมใจ ภิงคารวัฒน์
ศึกษานิเทศก์ 7
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

กุมภาพันธ์ 2535

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแบบสอบถามสำหรับทำปฏิญาณณ์

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัยจำนวน 1 ชุด

ด้วยข้าพเจ้านางเครือวัลย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กำลังทำปฏิญาณณ์ เรื่อง "ความร่วมมือในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน" ในการนี้จะต้องสร้างเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลในการวิจัยในเรื่องที่ข้าพเจ้ากำลังทำอยู่ ในการสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอนของการวิจัย จะต้องให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหารและงานวิชาการเป็นผู้พิจารณาข้อคำถาม เพื่อตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถาม

ข้าพเจ้าใคร่กราบเรียนเชิญท่านเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแบบสอบถามที่แนบมานี้ ข้าพเจ้าหวังว่าจะได้รับความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางเครือวัลย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา)

นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา

ที่ ทม 1007/0357

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 คลองเตย กรุงเทพฯ 10110

25 กุมภาพันธ์ 2535

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางเครือวัลย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา เป็นนิสิตระดับ
ปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้นี้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง ความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

รศ.กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ ประธาน

ผศ.ดร.สุนันท์ ศลโกสุม กรรมการ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์ คือ ขอหนังสือราชการเพื่ออำนวยความสะดวกในการขอ
ความร่วมมือจากโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
โดยให้ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาส
ทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตอบแบบสอบถาม ในระหว่างเดือนมีนาคม 2535 เพื่อเป็นข้อมูลใน
การทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณ
ในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

ที่ ศธ 1439/1088

สำนักงานการประถมศึกษา-

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ถนนอุทอง

ตำบลท่าवासกรี 13000

26 กุมภาพันธ์ 2535

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลทำปฏิยานิพนธ์

เรียน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอทุกอำเภอ

เนื่องด้วยทางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดย นางเครือวัลย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา นิสิตปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มีความประสงค์เข้าเก็บ ข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนชั้นมัธยมของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาส ทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตอบแบบสอบถามในระหว่างเดือน มีนาคม 2535 เพื่อรวบรวม ข้อมูลในการทำปฏิยานิพนธ์ เรื่อง ความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในโครงการขยาย โอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงใคร่ขอความร่วมมือจาก ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลของผู้วิจัยดังกล่าวด้วย จึงเรียนมาเพื่อทราบ และดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุรพล วิเศษสุจริต)

ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด รักษาราชการแทน

ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ฝ่ายบริหารงานทั่วไป

โทร. 245415

โทรสาร. 245415

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด
สำนักงานการศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในโครงการขยาย
โอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจงในแบบสอบถาม

แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นตอนที่ถามถึงสภาพส่วนตัวของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 เป็นตอนที่ถามถึงความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น เกี่ยวกับความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการ

ในการตอบแบบสอบถามนี้ ขอให้โปรดตอบทุกข้อ และขอให้ท่านตอบตามความเป็น
จริง เพราะข้อมูลที่ต้องการตามความเป็นจริง จะช่วยให้การวิจัยนี้มีผลสรุปที่เชื่อถือได้ และ
สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการโดยรวม ๆ ของทั้งจังหวัด
โดยไม่ได้จำแนกเป็นความพร้อมเฉพาะโรงเรียนของท่านหรือของผู้บริหาร หรือครูแต่ละราย
แต่อย่างใด ดังนั้น ผลการวิจัยที่ปรากฏออกมา จะไม่กระทบกระเทือนต่อโรงเรียน ผู้บริหาร
และครูแต่ละราย จึงขอให้ท่านตอบอย่างอิสระเสรี โดยไม่ต้องลงชื่อของท่านในแบบสอบถาม
ฉบับนี้

แบบสอบถาม ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบ

โปรดเขียนเครื่องหมาย (✓) ลงใน ☐ ให้ตรงกับความเป็นจริง
เกี่ยวกับตัวท่าน

ข้าพเจ้ามีหน้าที่เป็น ☐ ผู้บริหาร โรงเรียน

☐ ครูผู้สอน

ตอนที่ 2 ความพร้อมและระดับความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการ

แบบสอบถามต่อไปนี้ แต่ละข้อในแต่ละด้าน ได้กำหนดคะแนนแสดงระดับความพร้อม
ในการดำเนินงานวิชาการไว้ 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความพร้อมมาก
- 4 หมายถึง มีความพร้อมค่อนข้างมาก
- 3 หมายถึง มีความพร้อมค่อนข้างน้อย
- 2 หมายถึง มีความพร้อมน้อย
- 1 หมายถึง ไม่มีความพร้อมเลย

ขอให้ท่านพิจารณาความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา
ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้

ข้อที่	รายการ	ระดับความพร้อม				
		5	4	3	2	1
	ก. ด้านหลักสูตร					
1	การจัดห้องเรียน ห้องพิเศษ ตลอดจนสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนการสอนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น					
2	การดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลัก สูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมุ่งส่งเสริมให้โรงเรียน จัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ โดยให้ครู จัดทำแผนการสอนเอง					
3	วัสดุอุปกรณ์สำหรับใช้ในการเปิดสอนวิชาอาชีพตาม ความต้องการของท้องถิ่น					
4	การเปิดสอนวิชาอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการ ของชุมชนในท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนสามารถนำ ผลผลิตไปจำหน่าย เป็นการหารายได้ระหว่างเรียน					
5	การจัดเก็บข้อมูลที่โรงเรียนจะต้องมีไว้สำหรับให้ นักเรียนได้ใช้ประกอบการตัดสินใจในการเลือกแผน การเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ตามความสนใจ และความถนัดของตน					
6	ความสามารถในการจัดทำแผนการเรียน โดย กำหนดรายวิชาและกิจกรรมที่โรงเรียนจะ เปิดสอน ในแต่ละภาคเรียน ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม					

ข้อที่	รายการ	ระดับความพร้อม				
		5	4	3	2	1
7	การจัดแผนการเรียนให้นักเรียนเลือกเรียนได้ตาม ความสนใจและความถนัด รวมทั้งให้นักเรียนปรับ เปลี่ยนแผนการเรียนได้					
8	การจัดระบบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ทรัพยากร เศรษฐกิจ อาชีพ และความต้องการของ ท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้เหมาะสม					
9	การรวมกลุ่มกับโรงเรียนมัธยมสังกัดกรมสามัญศึกษา ในการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร แนวการสอน คู่มือการสอน ฯลฯ ก่อนเปิดภาคเรียน					
10	การจัดทำตารางวิเคราะห์หลักสูตรเป็นรายวิชา เพื่อเป็นหลักในการสอน					
11	การจัดหาเอกสารหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นไว้ให้ครูได้ใช้อย่างเพียงพอก่อนเปิด ภาคเรียน					
12	การแนะแนวให้นักเรียนบริหารเวลา หรือใช้เวลา อย่างเหมาะสม ในการทำกิจกรรมอิสระ เพื่อ ส่งเสริมการฝึกทักษะในงานอาชีพ					

ข้อที่	รายการ	ระดับความพร้อม				
		5	4	3	2	1
	ข. ด้านการเรียนการสอน					
13	ความรู้ความสามารถในการปกครองเด็กระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นเด็กวัยรุ่นที่ต้องการผู้ที่มีความเข้าใจพฤติกรรมของเขาในวัยนี้					
14	ความรู้ความสามารถของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ได้ผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในแต่ละรายวิชาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น					
15	ความรู้ความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นทักษะกระบวนการ					
16	ความรู้ความชำนาญของครูในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อปลูกฝังพฤติกรรมประชาธิปไตย ให้เกิดขึ้นในด้นนักเรียน					
17	การจัดโครงการส่งเสริมความสามารถของนักเรียนในการปฏิบัติจริง เช่น โครงการพัฒนาบุคลิกภาพ โครงการส่งเสริมคณิตศาสตร์ เป็นต้น					
18	การจัดให้มีการสอนซ่อมเสริม และแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ใช้ชุดการสอน ใช้บทเรียนสำเร็จรูป ใช้ใบงาน เป็นต้น ...					
19	ความมุ่งมั่นและกระตือรือร้นของครูในการสอน และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาและสภาพการณ์					

ข้อ ข้อที่	รายการ	ระดับความพร้อม				
		5	4	3	2	1
20	ความรู้ความสามารถของครูในการใช้วิธีสอนหลายแบบที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน เช่น การอภิปรายกลุ่ม กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น ...	...	...	...	...	...
21	การจัดประสบการณ์โดยการสอดแทรกค่านิยมและวัฒนธรรมให้แก่นักเรียน	...	...	...	...	...
22	การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ โดยช่วยให้นักเรียนมีโอกาสได้รับการฝึกด้วยประสบการณ์จริงจากสถานประกอบการในท้องถิ่น	...	...	...	...	...
23	การจัดให้มีการประชุมและการให้คำปรึกษาหารือเพื่อส่งเสริมและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งด้านการเรียน การสังคม และปัญหาส่วนตัวของนักเรียน ..	...	...	...	...	...
24	ความสามารถของครูในการเตรียมการสอน และทำบันทึกการสอน สำหรับนำไปใช้อย่างได้ผล	...	...	...	...	...
25	ความสามารถในการใช้ทักษะการสอนที่สำคัญ ๆ เช่น ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน ทักษะการใช้คำถามที่ช่วยยกระดับความสามารถในการคิดให้สูงขึ้น ทักษะการเสริมแรง ทักษะการสรุปบทเรียน เป็นต้น	...	...	...	...	...
26	ความสามารถในการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	...	...	...	...	...

ข้อที่	รายการ	ระดับความพร้อม				
		5	4	3	2	1
27	ความสามารถในการสร้างความรู้สึที่ดีของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ให้มีต่อตนเอง ต่อโรงเรียน และต่อชุมชน ประเทศชาติ					
28	ความสามารถในการนำหลักสูตรมาใช้ในการพัฒนา นักเรียนให้ได้ผลตามความมุ่งหมายของการจัดการ มัธยมศึกษาที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความงอกงามทั้ง ในด้านสติปัญญา ด้านลักษณะนิสัย และคุณลักษณะที่ จำเป็นในการประกอบอาชีพ					
ค. ด้านสื่อการเรียนการสอน						
29	การมีห้องปฏิบัติการใช้สื่อ และห้องศูนย์รวมสื่อ การเรียนการสอน ที่จำเป็นต้องใช้ในระดับมัธยม ศึกษาตอนต้น					
30	ความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนในเรื่องความสำคัญ และประโยชน์ของการใช้สื่อประกอบการเรียน การสอน					
31	ความรู้ความสามารถของครูในการใช้สื่อเทคโนโลยี และนวัตกรรมประเภทต่าง ๆ ประกอบการเรียน การสอนรายวิชาที่ตนรับผิดชอบ					

ข้อที่	รายการ	ระดับความพร้อม				
		5	4	3	2	1
32	ความสามารถในการผลิต การจัดหา ตลอดจนการแลกเปลี่ยนหรือยืมสื่อการเรียนการสอนจากโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน	...	...	...	...	...
33	ความเพียงพอของงบประมาณสำหรับนำมาใช้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	...	...	...	...	...
34	การรวบรวมความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและแหล่งทรัพยากรทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ชุมชน สำหรับใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนได้มากขึ้น ...	...	...	...	...	...
35	การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป	...	...	...	...	...
36	การได้รับจำนวนหนังสือเรียน และหนังสืออ่านประกอบอย่างเพียงพอ เพื่อบริการนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	...	...	...	...	...
37	การมีบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่มีความรู้ความสามารถทั้งในการบริหารและประสานงานกับฝ่ายการสอนเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างทั่วถึง	...	...	...	...	...

ข้อที่	รายการ	ระดับความพร้อม				
		5	4	3	2	1
	ง. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา					
38	ความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผลอย่างถูกต้อง และครบถ้วนตามระเบียบและหลักการวัดผลรายวิชาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	...	...	...	...	...
39	ความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ได้ครอบคลุมจุดประสงค์ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และด้านกระบวนการ	...	...	...	...	...
40	ความสามารถในการเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียน (ซึ่งประกอบด้วย การทำความเข้าใจขอบข่ายของงาน การแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบงานอย่างเป็นทางการ และการจัดประชุมอบรมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลในรูปแบบต่าง ๆ) ..	...	...	...	...	...
41	ความสามารถในการวางแผน กำหนดมาตรฐาน แนวปฏิบัติ และจัดทำปฏิทินปฏิบัติการ เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน	...	...	...	...	...
42	การประชุมชี้แจง เสริมความเข้าใจของนักเรียนและผู้ปกครอง เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน ในแต่ละครั้ง	...	...	...	...	...
43	การจัดให้มีเครื่องมือเครื่องใช้ และวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกแก่ครูผู้สอนอย่างเพียงพอในการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียน	...	...	...	...	...

ข้อที่	รายการ	ระดับความพร้อม				
		5	4	3	2	1
44	ความรู้ความเข้าใจของครูในการกรอกข้อมูลลงในเอกสารหลักฐานการวัดและประเมินผลการศึกษา...					
45	ความรู้ความสามารถของครูเกี่ยวกับการใช้เทคนิคและวิธีการวัดผลหลาย ๆ วิธี นอกเหนือจากวิธีสอบแบบข้อเขียน					
46	ความสามารถของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ข้อทดสอบ					
47	ความสามารถของแต่ละหมวดวิชาในการจัดทำแบบทดสอบมาตรฐาน					
48	ความสามารถและความตระหนักในความสำคัญในการนำผลการทดสอบแต่ละรายวิชามาปรับปรุงการเรียนการสอน					
49	การจัดทำเป้าหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นรายบุคคล รายห้อง รายชั้น และของโรงเรียน					
50	การจัดให้มีหนังสือคู่มือครู ตำรา วารสาร เอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษาไว้ในห้องสมุดอย่างหลากหลาย เพื่อประโยชน์แก่ครูในการค้นคว้าความรู้อย่างกว้างขวาง					
51	การจัดให้มีการนำผลการประเมินงานวิชาการมาใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษาของโรงเรียนในปีการศึกษาต่อไป					

ข้อที่	รายการ	ระดับความพร้อม				
		5	4	3	2	1
	จ. ด้านการนิเทศการศึกษา					
52	การนิเทศของโรงเรียนในการพัฒนาครูอาจารย์ให้มีความสามารถสอนและปกครองเด็กระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
53	การได้รับความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์ ให้สามารถสอนรายวิชาต่าง ๆ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้ได้ผล					
54	การได้รับการอบรมทางด้านวิชาการให้ทำการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างเพียงพอ					
55	ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนที่จะจัดการให้มีทศรุปร่วมกันในโรงเรียนว่า การสอนที่ดี ที่สำคัญใช้สร้างคุณภาพนักเรียนตามที่โรงเรียนมุ่งหวังนั้นมีลักษณะอย่างไร เพื่อใช้เป็นเป้าหมายสำคัญในการนิเทศภายในโรงเรียน					
56	ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการที่จะจัดให้มีการร่วมสรุปและเน้นย้ำผู้ร่วมงานในโรงเรียนให้ตระหนักอย่างชัดเจนอยู่เสมอในเรื่องคุณภาพของนักเรียน ที่โรงเรียนมุ่งสร้างให้เกิดขึ้น					

ข้อที่	รายการ	ระดับความพร้อม				
		5	4	3	2	1
57	ความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงของผู้บริหารโรงเรียนในความสำคัญและประโยชน์ของการนิเทศการสอนและงานอื่น ๆ					
58	ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างความเข้าใจในความสำคัญและความรู้สึกที่ดีต่อการนิเทศให้เกิดแก่ครูทุกคนในโรงเรียน อันจะเป็นผลทำให้เกิดความร่วมมือกันอย่างจริงจังที่จะพัฒนาการสอนและงานอื่น ๆ ในโรงเรียนให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ					
59	ความพร้อมของโรงเรียนในการมี หรือเตรียมการให้มีบุคลากรที่มีความสามารถในการนิเทศอย่างแท้จริง ไว้เป็นหลักในการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนให้ได้ผลตามความมุ่งหวัง					
60	ความพร้อมของโรงเรียนในเรื่องหนังสือ ตำราวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือต่าง ๆ สำหรับใช้ในการดำเนินการนิเทศและพัฒนาการนิเทศการสอน และนิเทศงานต่าง ๆ ในโรงเรียน					
61	ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการแสวงหางบประมาณจากบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ นอกโรงเรียนมาใช้ในการนิเทศงานด้านการสอน และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่ครู เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าที่เป็นประโยชน์แก่เด็กอย่างต่อเนื่อง					

ข้อที่	รายการ	ระดับความพร้อม				
		5	4	3	2	1
62	ความสามารถของโรงเรียนในการทำโครงการ นิเทศประจำแต่ละปีการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ	...	...	...	...	...
63	ความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของกิจกรรมการ นิเทศแต่ละชนิด และความสามารถในการเลือกใช้ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับความมุ่งหมายของการ นิเทศแต่ละครั้ง	...	...	...	...	...
64	ความสามารถของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมการ นิเทศรูปแบบต่าง ๆ เช่น การอบรม สัมมนา การ เยี่ยมนิเทศการสอนโดยตรงในชั้นเรียน การสนับ สุนให้ครูได้ประชุมแลกเปลี่ยนทัศนะเพื่อพัฒนาการ สอนระหว่างกัน การศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น ให้ เกิดประโยชน์แก่ครูได้อย่างเต็มที่	...	...	...	...	...
65	ความสามารถของโรงเรียนในการประสานงานกับ หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการ พัฒนาการเรียนการสอน	...	...	...	...	...
66	การจัดให้มีการรวบรวมข้อมูล สถิติ เกี่ยวกับงาน วิชาการเพื่อเผยแพร่แก่บุคลากรในโรงเรียน สำหรับใช้ในโอกาสที่ต้องการ	...	...	...	...	...

157

ความร่วมมือในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทคัดย่อ
ของ
เครือวัลย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา
กันยายน 2535

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษาความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการ 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนในโครงการจำนวน 140 คน เป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 18 คน และครู 122 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับ

การวิจัยผลปรากฏดังนี้

โรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย โดยมีความพร้อมในด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ส่วนด้านหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย

เมื่อจัดลำดับความพร้อมในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนทั้ง 5 ด้าน พบว่าโรงเรียนมีความพร้อมจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้

หนึ่งด้านการเรียนการสอน สองด้านการนิเทศการศึกษา สามด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา สี่ด้านหลักสูตร และห้าด้านสื่อการเรียนการสอน

THE ACADEMIC OPERATION READINESS OF THE PRIMARY SCHOOLS
UNDER THE OFFICE OF AYUTHYA PROVINCIAL PRIMARY EDUCATION
FOR THE EXPANDING EDUCATIONAL OPPORTUNITY PROJECT

AN ABSTRACT

BY

KHRERVUL NOPAWONG NA AYUTHYA

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

September 1992

The purpose of this study was to investigate the academic readiness for the basic education expanding opportunity project of the primary schools under the office of Ayuthya Provincial Primary Education . The readiness investigated, consisted of five areas : the curriculum, the instruction, the teaching aids, the educational measurement and evaluation and the internal school supervision.

The population totally 140 persons consisted of 18 administrators and 122 teachers of the schools in the project.

The rating - scale questionnaire, constructed by the researcher was used as the data collecting instrument. The statistic analysis employed in this study were arithmetic mean and standard deviation.

The findings were as follows :

The whole academic readiness of those primary schools was at the rather low level, while the instructional readiness was at the rather high, and the other 4 areas : the curriculum, the teaching aids, the educational measurement and evaluation and the internal school supervision, were at the rather low level.

When ranked the readiness level of the 5 academic areas from the highest to the lowest, it appeared that :

The instruction	was at the 1 st rank
The internal school supervision	was at the 2 nd rank
The educational measurement and evaluation	was at the 3 rd rank
The curriculum	was at the 4 th rank
and The teaching aids	was at the 5 th rank

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	เครือวัลย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา
ภูมิลำเนา	เกิดที่ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
การศึกษา	2503 - สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ 6 จากโรงเรียนสตรีพรสวัสดิ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2505 - สำเร็จการศึกษาประโยคเตรียมอุดมศึกษาแผนกวิทยาศาสตร์ จากโรงเรียนเบญจมราชูทิศ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 2518 - สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.บ) วิชาเอก ภาษาไทย จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน 2535 - สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม) วิชาเอกการบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
การปฏิบัติงาน	2506 - เจ้าหน้าที่บัญชี-การเงิน แผนกศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช 2513 - ครูจัดทวโรงเรียนวัดกุฎีประสิทธิ์ อำเภอวังน้อย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา 2521 - อาจารย์ 1 โรงเรียนวัดบ้านสร้าง อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2525 - ศึกษาพิเศษ 4 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปัจจุบัน - ศึกษาพิเศษ 6 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา